

Programului național de dezvoltare a sectorului de alimentare cu apă și de sanitație pentru anii 2026-2030

I - Introducere

Programul național de dezvoltare a sectorului de alimentare cu apă și de sanitație pentru anii 2026-2030 (*în continuare Program*) reprezintă **viziunea și prioritățile asumate de Guvernul Republicii Moldova pentru modernizarea și dezvoltarea durabilă a sectorului de alimentare cu apă și sanitație**, ca parte a procesului de îmbunătățire a condițiilor de trai, de relansare economică și de integrare europeană.

Documentul este elaborat de Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, în conformitate atât cu prevederile Hotărârii Guvernului nr. 386/2020 privind planificarea strategică, cât și cu atribuțiile stabilite prin Legea nr. 136/2017 cu privire la Guvern.

Necesitatea Programului derivă din obiectivele Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”, din Strategia națională de dezvoltare regională 2022–2028, din obligațiile asumate prin Acordul de Asociere cu Uniunea Europeană (ratificat prin Legea nr. 112/2014), precum și din statutul de țară candidată la aderare. În acest cadru, Programul stabilește un set coerent și predictibil de politici publice menite să ghideze transformarea sectorului, aliniindu-l la standardele europene și la bunele practici internaționale și contribuind la realizarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă ale Agendei ONU 2030.

Programul este conceput în complementaritate cu Secțiunea specializată „Apă și Sanitație” a Planului de Amenajare a Teritoriului Național (PATN), elaborată cu sprijinul Băncii Mondiale și al Agenției Austriece pentru Dezvoltare, care definește dimensiunea tehnică a dezvoltării infrastructurii, inclusiv costurile și prioritizarea intervențiilor. Astfel, Programul stabilește logica strategică, cadrul de guvernare și mecanismele instituționale care vor ghida politicile sectoriale în perioada 2026–2030.

Programul contribuie semnificativ la realizarea angajamentelor aprobate de către Republica Moldova în procesul de integrare europeană, în special la implementarea Acord de asociere între UE și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice (Euratom) și statele membre ale acestora, pe de o parte, și Republica Moldova, pe de altă parte. Măsurile prioritare de integrare europeană, la care se ajustează prezentul Program sunt conexe cu prevederile HG nr. 306/2025 cu privire la aprobarea Programului național de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană pentru anii 2025-2029, Clusterul IV „Agenda verde și conectivitatea sustenabilă”, Capitolul 27 „Mediul Înconjurător și Schimbările Climatice” care include măsurile de viitor și necesitățile de armonizare și implementare cadrul legal

conform acquis-ului UE. De asemenea, Programul va contribui și la realizarea acțiunilor incluse în HG nr. 829/2023 cu privire la aprobarea Planului național de acțiuni pentru aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană pe anii 2024-2027.

Programul identifică necesitățile de ajustare a cadrului național în domeniul alimentării cu apă și de sanitație la prevederile acquis-ului UE, în special a directivelor-cheie ale Uniunii Europene: Directiva-cadru privind apa (2000/60/CE), Directiva (UE) 2020/2184 privind apa potabilă și Directiva privind tratarea apelor uzate urbane (91/271/CEE, actualizată în 2024), precum și Directiva 98/83/CE privind calitatea apei destinate consumului uman. Astfel, Programul creează cadrul necesar armonizării progresive a normelor naționale cu acquis-ul UE, pregătind sectorul pentru integrarea deplină în spațiul european.

Scopul general al Programului este de a crea un cadru unitar și eficient de politici publice și reglementări prin care să fie asigurată dezvoltarea durabilă a sectorului, extinderea accesului populației la servicii sigure și de calitate, consolidarea sustenabilității financiare și operaționale a operatorilor și integrarea Republicii Moldova în standardele și angajamentele europene și internaționale.

Pentru atingerea acestui scop, Programul se axează pe trei obiective generale:

- **Consolidarea guvernancei și a cadrului instituțional și normativ al sectorului AAS, în vederea asigurării unui management eficient, coerent și sustenabil al serviciilor de alimentare cu apă și sanitație** – *prin promovarea cooperării intercomunitare, accelerarea regionalizării serviciilor, aprecierea, concretizarea și distribuirea rolurilor instituționale, consolidarea instrumentelor de planificare și monitorizare, digitalizarea proceselor și crearea unor mecanisme eficiente de coordonare a politicilor publice.*
- **Creșterea performanței instituționale, operaționale și tehnice a autorităților publice locale și a operatorilor AAS** – *prin dezvoltarea competențelor profesionale, optimizarea managementului, sprijinirea planificării regionale, elaborarea planurilor de siguranță a apei și a planurilor de îmbunătățire a performanței, precum și prin promovarea soluțiilor tehnice adaptate specificului local, inclusiv pentru zonele sensibile sau defavorizate.*
- **Asigurarea sustenabilității financiare și creșterea capacității de mobilizare a resurselor pentru dezvoltarea sectorului AAS** – *prin crearea unui cadru favorabil atragerii investițiilor europene și internaționale, consolidarea parteneriatelor cu donatorii și stimularea capitalului privat. Programul promovează o abordare integrată de finanțare, pentru a asigura coerență, eficiență și sinergie în utilizarea resurselor disponibile.*

Prin implementarea obiectivelor sale, Programul contribuie direct la realizarea Obiectivului general 2 „Îmbunătățirea condițiilor de trai” din Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030”, prin atingerea următoarelor ținte strategice:

- Extinderea accesului la condiții sanitare adecvate și echitabile pentru cel puțin 65% din populație, cu accent pe femei, fete și persoane în situații vulnerabile;
- Dezvoltarea unei infrastructuri de alimentare cu apă și sanitație de calitate, fiabile, durabile și sigure, care să susțină dezvoltarea economică și creșterea bunăstării populației, asigurând acces larg și echitabil.

Totodată, Programul contribuie la realizarea direcțiilor prioritare de politici publice în următoarele domenii:

- **Politici și management în domeniul dezvoltării regionale, locale și construcțiilor**, prin:
 - Sporirea coeziunii teritoriale și îmbunătățirea infrastructurii tehnico-edilitare de bază, inclusiv consolidarea rezilienței la schimbările climatice și riscurile naturale;
 - Extinderea infrastructurii de alimentare cu apă și sanitație pe baza criteriilor de fezabilitate tehnică, demografică și financiară;
 - Revizuirea cadrului normativ și instituțional pentru simplificarea procedurilor în construcții;
 - Armonizarea reglementărilor tehnice și standardelor naționale cu legislația și standardele Uniunii Europene.
- **Politici și management în domeniul protecției mediului**, prin:
 - Realizarea proiectelor de construcție și reabilitare a sistemelor de canalizare și a stațiilor de epurare în localitățile cu peste 15 mii de locuitori;
 - Implementarea unui sistem automatizat de monitorizare a calității apelor uzate evacuate în rețelele publice și în corpurile de apă.
- **Politici și management în domeniul serviciilor comunale și utilităților publice**, prin:
 - Consolidarea capacității operatorilor regionali de apă-canal și promovarea cooperării intercomunitare;
 - Dezvoltarea sistemelor locale de inventariere și evidență a infrastructurii;
 - Implementarea Programului național privind asigurarea grupurilor sanitare moderne în instituțiile de învățământ;
 - Mobilizarea și coordonarea eficientă a resurselor financiare naționale și externe pentru investiții;
 - Instituirea managementului integrat al resurselor de apă, inclusiv prin planuri de management la nivel de bazine hidrografice și implementarea planurilor de siguranță a apei;

- Susținerea financiară a sistemelor descentralizate și semi-centralizate de canalizare în localitățile mici.

Totodată, **Programul sprijină realizarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă (ODD) ale Agendei ONU 2030**, contribuind în mod concret la:

- ODD 3 – Sănătate și stare de bine, prin reducerea bolilor asociate apei contaminate, îmbunătățirea igienei publice și asigurarea condițiilor sanitare sigure pentru populație;
- ODD 4 – Educație de calitate, prin:
 - Creșterea ponderii instituțiilor de învățământ asigurate cu apă potabilă sigură;
 - Dotarea instituțiilor cu grupuri sanitare separate pentru fete și băieți; instalarea de facilități pentru spălarea mâinilor cu apă și săpun, în conformitate cu standardele de alimentare cu apă, sanitație și igienă în instituțiile de învățământ (WASH).
- ODD 5: Realizarea egalității de gen și împuternicirea tuturor femeilor și a fetelor, prin:
 - Recunoașterea și aprecierea îngrijirii și lucrului casnic neplătit prin furnizarea de servicii publice, infrastructurii și politicilor de protecție socială;
 - Asigurarea participării depline și eficiente a femeilor și egalității de șanse la posturi de conducere la toate nivelurile de luare a deciziilor în viața politică, economică și publică.
- ODD 6 – Apă curată și sanitație pentru toți, prin extinderea accesului la servicii sigure, epurarea apelor uzate și reducerea stresului hidric la nivel național;
- ODD 11 – Comunități durabile, prin îmbunătățirea infrastructurii tehnico-edilitare și reducerea decalajelor între zonele urbane și rurale;
- ODD 17 – Parteneriate pentru obiective comune, prin mobilizarea resurselor externe, coordonarea cu partenerii de dezvoltare și asigurarea coerenței politicilor publice.

De asemenea, **Programul este aliniat Strategiei Naționale de Dezvoltare Regională 2022–2028**, contribuind la realizarea Obiectivului general 2 – Sporirea coeziunii teritoriale și prevenirea excluziunii, prin acțiuni orientate spre îmbunătățirea infrastructurii tehnico-edilitare de bază și extinderea serviciilor publice către toate comunitățile, contribuind la realizarea următorilor indicatori de impact:

- Dotarea locuințelor cu servicii publice de apeduct din surse sigure de apă – minimum 80%;
- Rata de acoperire a populației cu servicii publice de canalizare – minimum 50%.

Prezentul Program a fost elaborat de către Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale cu asistența financiară a UNICEF, în baza unui proces exhaustiv de informare, consultare și implicare a altor instituții relevante la nivel național și local, inclusiv:

- Comisia parlamentară „Administrație publică și dezvoltare regională”;
- Cancelaria de Stat;
- Oficiul Național de Dezvoltare Regională și Locală;
- Agențiile de dezvoltare regională Nord, Centru, Sud, municipiul Chișinău și UTA Găgăuzia;
- Congresul Autorităților Locale din Moldova;
- Partenerii internaționali de dezvoltare, activi în domeniul alimentării cu apă și sanitație în cadrul ședinței Consiliului Sectoriale de Asistență Externă „Apă și sanitație”;
- APL de ambele niveluri.

Orizontul de implementare al Programului este perioada 2026–2030. În acest interval, Programul va constitui cadrul strategic pentru mobilizarea investițiilor publice și externe, creșterea rezilienței sectorului și extinderea accesului populației la servicii moderne, sigure și durabile.

II – Analiza situației

2.1. Context general și angajamente asumate

Republica Moldova se află într-o etapă strategică de reformare a serviciilor publice de alimentare cu apă și de sanitație (AAS), domeniu fundamental pentru sănătatea publică, calitatea vieții populației, competitivitatea economică și incluziunea socială.

Modernizarea și extinderea acestor servicii reprezintă nu doar o prioritate tehnică și infrastructurală, ci și una socială, având un impact direct asupra bunăstării comunităților, dezvoltării echitabile a localităților și atingerii obiectivelor naționale de integrare europeană.

Reformarea sectorului AAS constituie una dintre direcțiile majore ale procesului de apropiere a Republicii Moldova de Uniunea Europeană și o prioritate strategică a Strategiei Naționale de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030”, fiind fundamentată pe principiile sustenabilității, echității teritoriale și eficienței serviciilor publice. Aceasta este realizată în temeiul Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană și al angajamentelor asumate pentru implementarea Obiectivului de Dezvoltare Durabilă nr. 6 – „Apă curată și sanitație pentru toți”, parte integrantă a Agendei 2030 pentru Dezvoltare Durabilă.

Prin SND „Moldova Europeană 2030”, statul și-a asumat atingerea următorilor indicatori de impact ce urmează a fi obținuți în perioada planificată în domeniul AAS, menite să reducă decalajele existente și să asigure servicii moderne și sustenabile:

- Asigurarea accesului a cel puțin 95% din populație la surse sigure de alimentare cu apă;
- Conectarea a minimum 65% din populație la servicii publice de sanitație;
- Epurarea conform standardelor europene a cel puțin 40% din volumul total al apelor uzate deversate în corpurile de apă.

Aceste ținte reprezintă un angajament politic major pentru îmbunătățirea calității vieții și protecția mediului, dar și o responsabilitate față de partenerii de dezvoltare și procesul de aderare la Uniunea Europeană. Realizarea lor necesită un cadru legislativ coerent, o guvernare eficientă și transparentă, precum și investiții substanțiale în infrastructură, simultan prin consolidarea capacităților instituționale, manageriale și financiare ale operatorilor și autorităților publice locale.

În ultimul deceniu, domeniul AAS s-a afirmat ca prioritate constantă în politicile publice naționale. Guvernul Republicii Moldova, în parteneriat cu Uniunea Europeană, Banca Mondială, BERD, BEI, KfW, GIZ, ADA, PNUD, UNICEF și alți parteneri de dezvoltare, a inițiat un proces amplu de aliniere la standardele europene de calitate, eficiență și sustenabilitate. Totuși, în pofida progreselor substanțiale în plan normativ și investițional, persistă decalaje teritoriale marcante, fragmentare instituțională și vulnerabilități financiare, care continuă să limiteze impactul global al reformelor și sustenabilitatea sectorului.

De asemenea, luând în considerație că serviciile de alimentare cu apă și de canalizare influențează direct și la nivel național starea de sănătate a populației și calitatea mediului înconjurător, în cazul lipsei unor intervenții planificate pe termen scurt și mediu asupra sectorului, consecințele pot fi următoarele:

- De ordin sanitar și ecologic, inclusiv:
 - Creșterea incidenței bolilor hidrice (hepatite, gastroenterite, dizenterii);
 - Contaminarea apei din fântâni cu nitrați și bacterii;
 - Risc pentru grupuri vulnerabile prin lipsa accesului la servicii, sau din cauza serviciilor necalitative (copii, vârstnici etc);
 - Lipsa canalizării are un impact direct asupra mediului și sănătății populației, prin infiltrarea apelor uzate neepurate în sol și apoi pânza freatică din care sunt alimentate fântânile de mină, fiind sursă de apă în multe localități rurale;
 - Degradarea infrastructurii existente;
 - Conducte vechi prezumă pierderi mari de apă (40–60% în unele sisteme rurale);

- Creșterea avariilor rețelelor;
 - Costuri de mentenanță din ce în ce mai mari;
 - Presiuni insuficiente la consumatori;
 - Neintervenția duce la creșterea costului viitoarelor intervenții.
- Nesoluționarea provocărilor identificate mai sus, poate avea un impact direct și asupra stării de bine și nivelului de trai al populației, prin:
 - Costuri medicale crescute
 - Scăderea atractivității investiționale a localităților
 - Depopularea zonelor rurale fiind condiționată de lipsa infrastructurii AAS care reprezintă un factor important care cauzează migrație rurală.
 - În contextul proceselor de integrare europeană, lipsa intervențiilor poate avea impact negativ și asupra autorităților publice naționale și locale, manifestate prin:
 - Sancțiuni financiare pentru autorități în cazul neîndeplinirii condițiilor de construcție a sistemelor de epurare;
 - Penalități pentru neconformare la standarde de asigurare a calității apei potabile și epurate;
 - Pierderea sau diminuarea accesului la finanțări externe;
 - Creșterea tarifelor pe termen lung;
 - Costuri exponențial mai mari la reabilitare decât la intervenție preventivă.

În concluzie, scenariul de neintervenție nu reprezintă o opțiune sustenabilă. Amânarea investiției determină creșterea costurilor viitoare, amplificarea riscurilor sanitare și de mediu precum și limitarea dezvoltării socio-economice a localităților. Implementarea programului este justificată din perspectiva sănătății publice, protecției mediului și dezvoltării durabile.

2.2. Acoperirea cu servicii de alimentare cu apă și canalizare

Pe parcursul ultimului deceniu, sectorul a cunoscut o dinamică ascendentă, determinată de reformele legislative, de intensificarea investițiilor în infrastructură și de implicarea partenerilor externi. Cu toate acestea, **ritmul actual de dezvoltare rămâne insuficient pentru atingerea țintelor stabilite prin Strategia Națională „Moldova Europeană 2030”**, care prevede asigurarea accesului universal la servicii sigure de apă și extinderea acoperirii cu sisteme de canalizare până la 65% din populație.

În pofida progreselor obținute, gradul de acoperire cu servicii de apă și sanitație în Republica Moldova continuă să reflecte restanțe sistemice, precum și decalaje structurale pronunțate între regiuni, medii și localități. Aceste diferențe

relevă nevoia unei abordări integrate și coerente, bazate pe regionalizare, consolidare instituțională și planificare strategică pe termen lung, pentru a asigura o dezvoltare uniformă și durabilă a sectorului.

Conform datelor estimative pentru anul 2024, doar 67,6% dintre locuințe sunt conectate la sistemele publice de alimentare cu apă, iar 33,4% dispun de acces la rețelele publice de canalizare. Totodată, în 37% dintre localități lipsesc complet sisteme centralizate de alimentare cu apă, iar în aproximativ 90% dintre localități nu există rețele funcționale de canalizare sau stații de epurare.

Diferențele teritoriale sunt marcante. Regiunea de Dezvoltare Chișinău deține cele mai bune performanțe, cu 84,4% locuințe racordate la apă și 80,8% la canalizare, urmată de UTA Găgăuzia (82,6% apă și 21,7% canalizare) și de Regiunea de Dezvoltare Sud (76,5% apă și 14,6% canalizare). În schimb, Regiunea Centru (62,3% apă și 15,1% canalizare) și Regiunea Nord (52,4% apă și 20,9% canalizare) rămân semnificativ în urmă. Aceste discrepanțe se explică, în principal, prin diferențele de densitate demografică, dispersia teritorială și fragmentarea excesivă a sistemului de localități — caracterizat printr-un număr mare de așezări mici și slab populate, precum și prin capacități inegale de accesare de investiții publice și externe. Acești factori influențează direct posibilitățile de dezvoltare a infrastructurii, eficiența furnizării serviciilor și nivelul de performanță al operatorilor locali.

Disparitățile urban–rural reprezintă una dintre cele mai persistente probleme. În timp ce centrele urbane dispun, în mare parte, de operatori licențiați, infrastructuri reabilitate și surse stabile de finanțare, localitățile rurale rămân dependente de sisteme descentralizate, adesea neconforme.

Numeroase sate utilizează încă fântâni, izvoare sau sisteme improvizate, fără protecție sanitară corespunzătoare, ceea ce generează riscuri sporite pentru sănătatea publică și poluarea apelor subterane.

Calitatea apei potabile livrate populației este un indicator esențial al gradului de siguranță a serviciilor. Conform datelor Agenției Naționale pentru Sănătate Publică, **aproximativ 54% dintre probele analizate în 2023 nu au respectat standardele chimice și bacteriologice**, iar doar 65% din volumul total de apă distribuit a fost considerat potabil conform normelor sanitare. Cele mai frecvente neconformități se referă la prezența nitraților, amoniului, fierului și bacteriilor coliforme, provenite din infiltrarea apelor uzate netratate și lipsa sistemelor eficiente de tratare.

Infrastructura de canalizare și epurare rămâne insuficient dezvoltată și neuniform distribuită teritorial, în pofida progreselor realizate în ultimul deceniu. Chiar și în localitățile care dispun de rețele de canalizare, acestea sunt adesea

incomplete, cu acoperire parțială a zonelor rezidențiale și cu stații de epurare subdimensionate, uzate fizic sau complet nefuncționale.

Lipsa unei planificări integrate și a investițiilor susținute a condus la menținerea unui decalaj semnificativ față de standardele europene privind tratarea apelor uzate urbane.

Situația este critică inclusiv în centrele urbane majore, unde capacitățile existente de epurare a apelor uzate nu asigură conformitatea cu cerințele de mediu:

- Municipiul Chișinău: Proiectul de modernizare a stației de epurare, finanțat de BERD și BEI, se confruntă cu dificultăți majore de implementare, progresând lent, iar compania contractată a intrat în procedură de faliment. Lucrările sunt blocate, iar infrastructura existentă nu corespunde cerințelor tehnice actuale.
- Municipiul Bălți: Stația de epurare prezintă un grad avansat de uzură fizică și morală, fără treaptă terțiară de tratare pentru eliminarea azotului și fosforului, conform cerințelor legislative.
- Municipiul Soroca: Localitatea nu dispune de o stație de epurare funcțională; apele uzate sunt deversate direct în râul Nistru, fără niciun proces de epurare, generând un risc major de poluare transfrontalieră.
- Municipiul Comrat: Stația de epurare este complet uzată fizic și moral, fiind nefuncțională de mai mulți ani. Soluția tehnică recomandată constă în edificarea unei stații noi.
- Municipiul Ungheni: Stația existentă, datând din 1974, funcționează doar la treapta mecanică. Gradul ridicat de uzură impune reabilitarea integrală sau construcția unei noi stații moderne.
- Municipiul Edineț: Stația de epurare funcționează parțial și nu corespunde cerințelor de calitate a apelor uzate. Gradul de uzură este avansat, iar soluția optimă o reprezintă construcția unei stații noi.
- Municipiul Cahul: Stația de epurare funcționează parțial, doar la treapta mecanică. În prezent, este în construcție o nouă stație de epurare, finanțată de KfW și Uniunea Europeană, care va asigura epurarea completă conform standardelor comunitare.

În mediul rural, situația este și mai gravă: peste 80% din populație utilizează sisteme rudimentare de acumulare a apelor uzate (gropi de acumulare improvizate), fără ermetizarea bazinelor și asigurarea unei gestionări ecologice a nămolurilor.

În majoritatea localităților rurale, evacuarea apelor uzate se face direct în emisari naturali, fără trecerea printr-un proces de epurare. Aceasta contribuie la degradarea ecosistemelor acvatice, prin eutrofizare, contaminarea apelor freatice și afectarea

sănătății publice, în special în zonele cu densitate mare a gospodăriilor și lipsă de infrastructură edilitară.

În ansamblu, sistemul național de canalizare și epurare se află într-un stadiu de subdezvoltare structurală, necesitând investiții capitale, consolidare instituțională și aliniere urgentă la cerințele Directivei 91/271/CEE privind epurarea apelor uzate urbane.

Analiza evoluției sectorului arată că, **în perioada 2014–2024, ritmul mediu anual de creștere a gradului de conectare la rețelele de alimentare cu apă a fost de aproximativ 1,5–2 puncte procentuale, iar pentru canalizare – sub 1 punct procentual.** La acest ritm, țintele stabilite pentru anul 2030 ar fi atinse doar parțial, ceea ce confirmă necesitatea accelerării investițiilor și a regionalizării serviciilor.

Pe lângă constrângerile tehnice, capacitatea administrativă și operațională a multor autorități publice locale și a operatorilor mici limitează extinderea serviciilor. Lipsa planurilor regionale integrate, absența bazelor de date tehnice și dificultatea în atragerea de fonduri externe accentuează decalajul dintre localități și între regiuni.

În ansamblu, **tabloul actual al sectorului indică un progres lent, dar constant, bazat mai degrabă pe extinderea cantitativă a infrastructurii decât pe îmbunătățirea calității și durabilității serviciilor.** Republica Moldova se află într-o etapă în care accentul trebuie să se deplaseze de la extindere la eficiență, de la construcția de rețele noi la modernizarea prin re tehnologizare a celor existente și la garantarea calității apei livrate.

Astfel, pentru perioada 2026–2030, direcția strategică trebuie să vizeze:

- Reducerea decalajelor urban–rural prin extinderea infrastructurii în localitățile neacoperite;
- Reabilitarea și modernizarea sistemelor existente, în special a celor construite înainte de 1990;
- Integrarea infrastructurii de canalizare cu stațiile de epurare conforme normativelor și standardelor europene;
- Consolidarea bazei de date tehnice și a sistemelor de monitorizare a calității serviciilor;
- Creșterea eficienței operaționale și a siguranței livrării apei către populație.
- Eliminarea poluărilor de către aglomerațiile cu sisteme de epurare.

O componentă critică a infrastructurii de sanitație la nivel național o reprezintă condițiile de igienă și dotarea grupurilor sanitare în instituțiile de învățământ în special cu accent pe necesitățile fetelor și femeilor. Conform evaluărilor realizate în perioada 2023–2024 de către UNICEF, GIZ, KfW și MEC (Ministerul Educației și Cercetării), în cadrul programului național WASH în școli, situația

actuală relevă disparități semnificative între mediul urban și cel rural, atât în ceea ce privește accesul la apă potabilă, cât și la garantarea serviciului de asigurare cu rețele de canalizare.

Din totalul celor 968 de instituții de învățământ evaluate, 809 sunt racordate la o sursă publică de alimentare cu apă. Totuși, doar 684 dintre acestea beneficiază de alimentare cu apă în interiorul clădirilor, în timp ce 185 de instituții au acces limitat, apa fiind disponibilă doar până la nivelul curții. Situația este agravată de problemele de calitate a apei: în 167 de instituții, apa furnizată nu este potabilă, fie din cauza depășirii indicatorilor de poluare, fie pentru că provine din surse nesigure, precum fântâni sau izvoare locale. Acest fapt reprezintă nu doar o disfuncționalitate tehnică, ci un risc direct pentru sănătatea copiilor și o încălcare implicită a standardelor minime de funcționare ale sistemului educațional.

În ceea ce privește infrastructura de sanitație, situația este deosebit de critică:

- Doar 371 de instituții (38%) sunt conectate la un sistem centralizat de canalizare;
- 136 de instituții dispun de sisteme locale de epurare (stații de epurare de capacitate mică, rețele interne);
- 42 de instituții utilizează fose septice, nerecomandate și considerate neconforme cu normele de protecție a mediului;
- 449 de instituții (aproape jumătate) folosesc încă haznale, adesea neetanșe, cu risc sanitar și ecologic ridicat.

Această realitate indică un grad redus de conformitate cu cerințele minime de igienă școlară și sănătate publică, afectând direct sănătatea elevilor și siguranța mediului școlar. În special în mediul rural, lipsa apei curente și a grupurilor sanitare interioare descurajează frecventarea școlii, afectează participarea fetelor și persoanelor cu mobilitate redusă și accentuează inegalitățile de acces la educație.

Pentru remedierea acestor probleme, începând cu 2023, UNICEF, în colaborare cu MEC, Guvernul Republicii Moldova și partenerii de dezvoltare (KfW, GIZ, Banca Mondială), a lansat o serie de intervenții investiționale în domeniul WASH în școli, vizând:

- 25 de instituții pilot (gimnazii și licee) în prima fază;
- Extinderea programului la 125 de școli până în 2026, dintre care 10 vor fi transformate în „școli model” cu infrastructură complet modernizată, accesibilitate pentru persoane cu dizabilități și servicii complete de alimentare cu apă și sanitație;
- Elaborarea și implementarea proiectelor de execuție pentru 30 de școli în anul 2025, cu soluții tehnice integrate pentru alimentare cu apă, evacuare și epurare a apelor uzate;

- 17 proiecte suplimentare finanțate prin intermediul Oficiului Național de Dezvoltare Regională și Locală (ONDRL) și Băncii Mondiale, dintre care 11 grupuri sanitare au fost deja reabilitate în perioada 2024–2025.

Prin urmare, situația actuală impune integrarea investițiilor WASH în școli ca parte a priorităților naționale ale Programului Național de Dezvoltare a Sectorului de Alimentare cu Apă și Sanitație 2026–2030, cu obiective clare de:

- Eliminarea haznalelor din toate instituțiile de învățământ până în 2030;
- Asigurarea a accesului universal la grupuri sanitare interioare conforme și apă potabilă sigură;
- Adaptarea a infrastructurii școlare la standardele de igienă și incluziune socială promovate de Uniunea Europeană și OMS.

Acest efort reprezintă nu doar o intervenție tehnică, ci și una socială și educațională, contribuind la sănătatea publică, demnitatea elevilor și modernizarea infrastructurii educaționale din Republica Moldova.

Implementarea Programului va asigura și ameliorarea situației pentru grupurile vulnerabile ale societății, în special: (i) gospodăriile vulnerabile și populația rezidentă din zone insuficient deservite, (ii) copii și tinerii (0-17 ani) încadrați în instituții educaționale, (iii) persoane vârstnice (65+ ani) și persoane cu mobilitate redusă, (iv) femei și fete, în special din mediul rural.

În Republica Moldova, din totalul de 1 337,3 mii gospodării, circa 25,6% se află în sărăcie multidimensională, reflectând nivelul de deprivare a populației în patru domenii-cheie: sănătate, educație, condiții de trai și ocupare.

Conform datelor Biroului Național de Statistică, în anul 2024 aproximativ 23,3% dintre gospodării nu dispuneau de nicio formă adecvată de sanitație, utilizând haznale, iar circa 10,2% nu aveau acces la servicii de apă potabilă. Prin comparație, în anul 2023 ponderea gospodăriilor fără acces la apă potabilă era de circa 9,5%, ceea ce indică o reducere modestă de aproximativ 0,7 puncte procentuale într-un singur an. Totodată, accesul formal la sisteme centralizate nu garantează întotdeauna calitatea apei furnizate, menținând vulnerabilități semnificative pentru o parte a populației.

Datele evidențiază discrepanțe majore între mediul urban și cel rural. Astfel, dintre gospodăriile încadrate în sărăcia multidimensională:

- Circa 1,5% din cele urbane și 16,9% din cele rurale nu au acces la servicii de apă potabilă;
- Circa 5,1% din cele urbane și 37,3% din cele rurale nu dispun de niciun tip de servicii de sanitație.

O a doua categorie vulnerabilă de beneficiari o reprezintă copiii (0–17 ani), care necesită acces la surse sigure de apă potabilă și la sisteme de canalizare în interiorul clădirilor, pentru asigurarea condițiilor adecvate de igienă și reducerea riscurilor pentru sănătate. Conform datelor colectate cu suportul UNICEF, din cele 968 de instituții evaluate, doar 684 sunt racordate la rețele de alimentare cu apă în interiorul clădirilor, dintre care aproximativ 167 nu dispun de apă potabilă. Totodată, doar 371 de instituții (circa 38%) au acces la servicii de sanitație, iar aproximativ 449 utilizează hazine, adesea amplasate în afara clădirilor, ceea ce generează disconfort și riscuri sporite pentru sănătatea și siguranța copiilor.

Cea de-a treia categorie de vulnerabilitate o constituie persoanele vârstnice și persoanele cu dizabilități. În Republica Moldova sunt înregistrați circa 672,7 mii pensionari, dintre care 98,5 mii beneficiază de pensii de dizabilitate. Per total, sunt înregistrate aproximativ 160 mii persoane cu dizabilități, inclusiv 11,4 mii copii, iar circa 55,1 mii persoane au grad „accentuat” de dizabilitate. În acest context, asigurarea accesului acestor categorii la servicii sigure de alimentare cu apă și sanitație constituie o prioritate majoră de politică publică și un angajament social fundamental al statului.

În Republica Moldova, femeile reprezintă 53,4% din populație. Din totalul gospodăriilor, circa 9,3% sunt monoparentale, iar aproximativ 16,2% (estimativ 140,7 mii gospodării) au cel puțin un membru plecat peste hotare. Conform studiului „Profilul național al genului în agricultură și mijloacele de trai rurale, cazul Republicii Moldova”, elaborat cu suportul FAO, gospodăriile fără acces la rețele centralizate de apă indică un timp mediu de aproximativ 30 de minute zilnic pentru aprovizionarea cu apă.

În acest context, având în vedere că ponderea gospodăriilor conduse de femei este de circa 47% în mediul urban și 36,8% în mediul rural, impactul deficitului de servicii de alimentare cu apă și sanitație asupra femeilor este unul semnificativ, fiind amplificat de rolurile tradiționale atribuite acestora în cadrul gospodăriilor.

În ceea ce privește categoria comunităților vulnerabile, datele oficiale arată că nivelul de trai și accesul la servicii de bază în mediul rural sunt considerabil mai reduse comparativ cu mediul urban, rata sărăciei multidimensionale fiind de 37,6% în rural față de 10% în urban (BNS, 2024). Această discrepanță se reflectă prin niveluri ridicate de deprivare în ceea ce privește infrastructura de apă și sanitație, plasând comunitățile rurale în categoria celor marginalizate și vulnerabile.

2.3. Finanțarea și dinamica investițiilor în sector

Finanțarea dezvoltării infrastructurii de alimentare cu apă și de sanitație (AAS) a constituit, în ultimul deceniu, unul dintre pilonii principali ai politicilor publice din

Republica Moldova, fiind recunoscută drept condiție esențială pentru modernizarea serviciilor publice, protecția mediului și îmbunătățirea calității vieții populației.

Evoluția finanțării reflectă atât angajamentul constant al Guvernului, cât și implicarea substanțială a partenerilor de dezvoltare, însă structura și modul de implementare a investițiilor denotă în continuare vulnerabilități sistemice, ce necesită consolidare în următoarea perioadă de programare.

În perioada 2014–2024, Republica Moldova a mobilizat resurse semnificative pentru sectorul AAS, combinând surse interne și externe de finanțare. Alocările directe din bugetul de stat destinate infrastructurii sunt estimate la circa **2 miliarde lei**, iar valoarea totală a investițiilor – inclusiv asistența externă – depășește **5,2 miliarde lei**. Aproximativ **70% din aceste fonduri au provenit din granturi și împrumuturi concesionale** oferite de partenerii de dezvoltare, ceea ce subliniază rolul critic al cooperării internaționale în modernizarea sectorului.

Sursele publice bugetare de finanțare au evoluat semnificativ. În perioada 2014–2022, **Fondul Ecologic Național (FEN)** a fost principalul instrument de finanțare internă, cu alocări totale de circa **2,897 miliarde lei**, dintre care **1,936 miliarde lei** au fost direcționate către proiecte AAS. Totuși, mecanismul de etapizare a finanțărilor – prin tranșe parțiale și lipsa unei obligații de acoperire integrală a costurilor de proiect – a generat **fragmentarea investițiilor**, creșterea duratei de implementare și, în numeroase cazuri, imposibilitatea finalizării lucrărilor. Această abordare a condus la apariția mai multor obiective nefuncționale sau parțial realizate, fără impact real asupra accesului populației la servicii.

În paralel, **Fondul Național pentru Dezvoltare Regională (FNDR)** a sprijinit în perioada 2014–2020 implementarea a **32 de proiecte AAS**, în valoare totală de aproximativ **1,074 miliarde lei**, dintre care **23 au fost finalizate**.

După reorganizarea mecanismului de dezvoltare regională, începând cu anul 2021, instrumentele de finanțare au fost consolidate în cadrul **FNDRL**, care a devenit principalul vehicul bugetar pentru proiectele de infrastructură. În perioada 2022–2024, FNDRL a susținut **415 proiecte AAS** (39 regionale și 376 locale) cu o valoare totală de **1,462 miliarde lei**. Pentru intervalul 2025–2028, portofoliul aprobat prevede **290 de proiecte** (29 regionale și 261 locale), în valoare de **2,462 miliarde lei**, dintre care **2,13 miliarde lei** provin din FNDRL și **0,33 miliarde lei** reprezintă contribuțiile autorităților publice locale.

Rezultatele fizice ale acestor investiții sunt relevante din punct de vedere cantitativ: au fost construite sau reabilitate **937,7 km de rețele de alimentare cu apă** și **235,1 km de rețele de canalizare**, au fost puse în funcțiune **30 de stații de tratare/dezinfectare** și **27 de stații de epurare**, beneficiind direct peste 191 mii de locuitori pentru componenta (estimativ 100,8 mii femei și 90, 2 mii bărbați) de apă

și 188 mii de locuitori (estimativ 92,2 mii femei și 88,8 mii bărbați) pentru componenta de sanitație. Distribuția teritorială a proiectelor denotă o acoperire echilibrată la nivel național, toate raioanele țării beneficiind de investiții, ceea ce a contribuit la consolidarea coeziunii teritoriale și la extinderea accesului la servicii publice de bază.

Pe lângă resursele interne, **partenerii de dezvoltare au continuat să joace un rol determinant în susținerea reformei sectorului AAS.** În perioada 2022–2028, valoarea totală a asistenței externe planificate se ridică la aproximativ 171,9 milioane euro. Printre principalele proiecte se numără:

- Investițiile KfW și Uniunea Europeană în raionul Cahul – 54,4 milioane euro (inclusiv 41,5 milioane euro Guvernul Germaniei și 12,9 milioane euro UE);
- Apeductul magistral Chișinău–Strășeni–Călărași – 54 milioane euro (grant al Guvernului Germaniei, prin Programul Deschis de Dezvoltare Urbană);
- Programele Băncii Mondiale pentru reabilitarea infrastructurii de apă în raioanele Rîșcani și Cahul și modernizarea sistemelor de canalizare în municipiile Soroca și Comrat – 45,65 milioane euro (credit concesional);
- Proiectul UE și ADA pentru captarea și aducțiunea de apă către municipiul Edineț – 5,85 milioane euro (grant);
- Împrumutul Regatului Belgiei – 12 milioane euro pentru modernizarea infrastructurii tehnice.

În acest context, pentru perioada următoare, este necesară mobilizarea coordonată a eforturilor naționale pentru atragerea de noi finanțări externe, valorificând oportunitatea oferită de statutul Republicii Moldova de țară candidată la Uniunea Europeană. Accesul la fondurile europene de preaderare și la mecanismele de investiții verzi și de infrastructură durabilă (precum cele similare, aplicate altor țări, cum ar fi: Instrumentul pentru Vecinătate, Cooperare pentru Dezvoltare și Cooperare Internațională – NDICI, Programul de Investiții pentru Balcanii de Vest, sau Instrumentul de Preaderare IPA III) poate asigura un flux financiar consistent, destinat reabilitării și extinderii infrastructurii de apă și canalizare. În același timp, consolidarea capacității administrative a autorităților naționale și locale în elaborarea proiectelor eligibile devine o condiție esențială pentru absorbția acestor resurse.

Totodată, evaluările Curții de Conturi și ale Ministerului Infrastructurii și Dezvoltării Regionale confirmă necesitatea unei restructurări a arhitecturii de finanțare a sectorului. În perioada de planificare 2026–2030, accentul se cere a fi orientat spre planificarea integrată, corelarea finanțării cu performanța și trecerea la programe de investiții complete, finanțate cap-coadă, cu criterii transparente de selecție, indicatori de impact și monitorizare digitală.

În perspectivă, direcțiile strategice ale politicii de finanțare trebuie să vizeze:

- Consolidarea cadrului bugetar pe termen mediu pentru sectorul AAS și planificarea predictibilă a resurselor;
- Dezvoltarea unui mecanism național de cofinanțare pentru APL, corelat cu capacitatea de implementare;
- Prioritizarea proiectelor regionale și intercomunitare, cu impact economic și social semnificativ;
- Crearea unui sistem digital integrat pentru monitorizarea investițiilor și raportarea progresului;
- Promovarea parteneriatelor public–private și a investițiilor complementare din capital privat.

2.4. Cadrul legal și regulatoriu al sectorului

Pe parcursul ultimului deceniu, **Republica Moldova a realizat progrese semnificative în dezvoltarea cadrului legal și normativ al serviciilor de alimentare cu apă și de sanitație (AAS)**, în strânsă corelare cu procesele de modernizare instituțională și de integrare europeană.

Consolidarea legislativă a devenit o condiție esențială pentru modernizarea sectorului, pentru creșterea eficienței și transparenței guvernantei și pentru pregătirea țării în vederea absorbției fondurilor externe destinate infrastructurii de apă și canalizare.

Cadrul juridic actual se bazează pe un ansamblu coerent de acte normative de prim rang care definesc principiile generale, competențele instituțiilor publice și mecanismele de organizare, gestiune și control al serviciilor.

Fundamentul reglementării sectoriale este reprezentat de Legea nr. 303/2013 privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare, care a instituit:

- Un cadru unitar de organizare și funcționare a serviciilor publice de AAS;
- Principiile de tarifare bazate pe recuperarea costurilor și echitate între utilizatori;
- Obligațiile de calitate și continuitate a serviciilor;
- Formele legale de gestiune și condițiile de delegare a serviciilor.

Experiența acumulată în implementarea acestor acte a relevat însă multiple disfuncționalități – necorelări între domeniile juridic, tehnic și economic, suprapuneri instituționale și aplicare inegală la nivel local.

În acest context, în anul 2024, prin **adoptarea Legii nr. 133/2024 pentru modificarea unor acte normative (perfecționarea guvernantei și reglementării sectorului de alimentare cu apă și de canalizare)** a marcat cea mai amplă

reformă normativă din ultimul deceniu, redefinind arhitectura juridică și instituțională a sectorului și eliminând o serie de lacune sistemice. Noua lege a consolidat principiile de guvernanță, eficiență economică și transparență, creând o bază solidă pentru dezvoltarea integrată a serviciilor AAS.

Principalele inovații introduse în **Legea 303/2013**, în anul 2024, includ:

- Extinderea competențelor ANRE, care devine unica autoritate de aprobare a tarifelor pentru toți operatorii licențiați, inclusiv cei din mediul rural;
- Obligarea delegării serviciilor pentru localitățile cu un număr mai mare de 3000 de locuitori și dreptul de licențiere doar a operatorilor care au un număr mai mare de 10000 locuitori în aria de deservire;
- Interzicerea gestiunii directe a serviciilor de către autoritățile locale fără personalitate juridică și obligativitatea înființării de operatori specializați;
- Profesionalizarea gestiunii serviciilor prin eliminarea gestionării directe de către aparatul autorităților locale și asigurarea furnizării/prestării serviciilor exclusiv prin operatori specializați.
- Introducerea cotei de dezvoltare în structura tarifelor, pentru asigurarea unui mecanism predictibil de finanțare a investițiilor;
- Standardizarea contractelor de delegare a gestiunii, aprobate de ANRE, pentru a reduce riscurile juridice și discrepanțele teritoriale;
- Posibilitatea desemnării unui operator regional unic pentru infrastructurile magistrale, în scopul eficientizării managementului tehnic și financiar;
- Obligația de transmitere către operatorii licențiați a infrastructurilor construite din finanțări ale bugetului de stat, evitând gestionarea fragmentată și neprofesionistă.

Prin aceste modificări, Republica Moldova a făcut un pas decisiv spre armonizarea cadrului național cu cel european, instituind reguli clare, transparente și previzibile pentru toți actorii implicați.

În completarea cadrului primar, reglementările secundare elaborate de **Agencia Națională pentru Reglementare în Energetică (ANRE)** au asigurat aplicarea unitară a legii și consolidarea disciplinei economice și operaționale în sector. Printre documentele-cheie se numără:

- Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, care definește structura organizatorică, indicatorii de calitate și cerințele de operare;
- Caietul de sarcini-cadru, care stabilește standardele tehnice și obligațiile operatorilor;

- Regulamentul privind indicatorii de performanță, care instituie un sistem de evaluare obiectivă a eficienței și durabilității serviciilor;
- Metodologia de calcul și aplicare a tarifelor, fundamentată pe principiile recuperării costurilor și echității între utilizatori;
- Procedura-cadru privind delegarea gestiunii, care uniformizează procesele de atribuire a serviciilor publice.

Aceste instrumente asigură aplicarea coerentă a legislației la nivelul întregii țări, reduc discrepanțele teritoriale și consolidează responsabilitatea operatorilor față de consumatori și autoritățile publice.

Prin reformele adoptate și cele preconizate, **Republica Moldova a creat premisele unui sistem normativ coerent, modern și orientat spre performanță, capabil să sprijine obiectivele de dezvoltare durabilă și integrare europeană.**

Cadrul legal actual nu se rezumă la stabilirea de reguli, ci definește un model de guvernare publică bazat pe responsabilitate, transparență și eficiență, oferind fundația pentru atingerea țintelor de acoperire universală, sustenabilitate financiară și modernizare tehnologică a sectorului AAS.

Cu toate acestea, persistă deficiențe operaționale și instituționale. În numeroase localități, operatorii nelicențiați continuă să presteze servicii în afara cadrului de reglementare, iar activele construite din bugetul de stat sau surse externe nu sunt înregistrate în patrimoniul autorităților locale, ceea ce îngreunează delegarea gestiunii și afectează durabilitatea investițiilor. Totodată, în special în mediul rural, lipsa de supraveghere și disciplină financiară menține tarife neactualizate, sub nivelul costurilor reale, generând pierderi structurale și incapacitatea operatorilor de a investi, fapt ce perpetuează un cerc vicios de subfinanțare și degradare a infrastructurii.

Pentru a depăși aceste limitări și a asigura un cadru modern și eficient, **prioritățile legislative pentru perioada 2026–2030** trebuie să vizeze:

- Consolidarea coerenței intersectoriale între domeniul apei, mediului, sănătății publice și administrației locale;
- Clarificarea regimului juridic al infrastructurii publice și stabilirea regulilor unitare de transmitere în gestiune;
- Instituirea unui mecanism național de control al conformității serviciilor, bazat pe raportare digitală și indicatori de performanță;
- Extinderea cadrului normativ privind calitatea serviciilor și siguranța operațională;
- Completarea legislației cu norme privind eficiența energetică, reziliența climatică și protecția resurselor acvatice.

Un act normativ de bază cu aplicabilitate generală este **Legea nr. 1402/2002 privind serviciile publice de gospodărie comunală**, care stabilește, la nivel național, tipurile serviciilor publice de gospodărie comunală, cadrul instituțional și unele principii generale de finanțare, organizare și funcționare a acestora. Totuși, experiența aplicării legii a evidențiat multiple neconcordanțe cu legislația sectorială ulterioară, precum și lacune de reglementare care afectează claritatea și coerența cadrului juridic. Printre acestea se numără ambiguitățile privind noțiunea de „operator”, unde legea conține prevederi contradictorii referitoare la forma juridică a acestuia, precum și lipsa unei delimitări clare a competențelor autorităților administrației publice locale de nivelul II în raport cu cele de nivelul I, aspecte care contravin și creează suprapuneri cu reglementările din Legea nr. 303/2013 și Legea nr. 435/2006. În acest context, Legea nr. 1402/2002 necesită o evaluare aprofundată și o actualizare substanțială, în vederea alinierii la realitățile actuale ale sectorului și la cadrul normativ specializat.

Un pilon esențial al reglementării sectoriale îl constituie **Legea apelor nr. 272/2011**, care stabilește cadrul juridic pentru utilizarea durabilă și protecția resurselor de apă. Aceasta reglementează captarea, utilizarea și evacuarea apelor, protecția calității apelor de suprafață și subterane, precum și planificarea integrată la nivel de bazin hidrografic. Prevederile acestei legi sunt indispensabile pentru funcționarea serviciilor publice de alimentare cu apă și canalizare, asigurând corelarea dezvoltării infrastructurii cu obiectivele de protecție a mediului și utilizare rațională a resurselor acvatice.

În completarea acesteia, **Legea nr. 182/2019 privind calitatea apei potabile** instituie cadrul legal național pentru garantarea calității apei destinate consumului uman. Legea stabilește standardele de calitate, cerințele de monitorizare, responsabilitățile instituțiilor competente și obligațiile de informare a publicului, contribuind direct la protecția sănătății publice și la alinierea Republicii Moldova la cerințele europene în domeniu.

Dimensiunea instituțională și administrativă a sectorului este reglementată de **Legea nr. 435/2006 privind descentralizarea administrativă**, care stabilește competențele proprii ale autorităților administrației publice locale. Potrivit art. 4, distribuția apei potabile, construcția și întreținerea sistemelor de canalizare și a stațiilor de epurare constituie atribuții ale APL de nivelul I. Aceste prevederi sunt consolidate de **Legea nr. 436/2006 privind administrația publică locală**, care reglementează organizarea și funcționarea autorităților locale, în baza principiilor autonomiei locale și descentralizării serviciilor publice de interes local, oferind cadrul juridic general pentru exercitarea responsabilităților în sectorul AAS.

Un instrument juridic complementar pentru dezvoltarea infrastructurii îl reprezintă **Legea nr. 179/2008 privind parteneriatul public–privat**, care stabilește principiile, formele și procedurile de realizare a proiectelor PPP, precum și drepturile și obligațiile partenerilor implicați. Modificările substanțiale operate în anul 2023 au

avut drept scop stimularea investițiilor private în proiecte de interes public, inclusiv în sectorul AAS, contribuind la creșterea calității serviciilor și la valorificarea eficientă a patrimoniului public.

În ceea ce privește procedurile contractuale, **Legea nr. 74/2020 privind achizițiile în sectoarele energiei, apei, transporturilor și serviciilor poștale** reglementează atribuirea contractelor în domenii de utilitate publică, inclusiv în sectorul alimentării cu apă și sanitației, asigurând transparență, concurență și utilizarea eficientă a finanțărilor din bugetul de stat și din surse externe.

Cadrul normativ secundar include o serie de hotărâri ale Guvernului cu impact direct asupra funcționării serviciilor AAS. **Hotărârea Guvernului nr. 950/2013** aprobă Regulamentul sanitar privind colectarea, epurarea și evacuarea apelor uzate urbane, stabilind cerințe minime pentru colectare și epurare, niveluri de tratare, obligații de monitorizare și regimul de autorizare a stațiilor de epurare. Totuși, acest act normativ necesită o revizuire substanțială, în vederea armonizării cu Directiva UE (UE) 2024/3019 privind epurarea apelor urbane uzate, inclusiv în ceea ce privește delimitarea aglomerărilor, zonelor sensibile și nivelurilor de epurare.

Hotărârea Guvernului nr. 802/2013 stabilește condițiile de deversare a apelor uzate în corpurile de apă, prin reglementarea parametrilor limită admisibili, obligațiilor de monitorizare și sancțiunilor aplicabile operatorilor, contribuind la protecția resurselor acvatică.

De asemenea, **Hotărârea Guvernului nr. 894/2013** instituie mecanismul ghișeului unic în domeniul autorizării de mediu pentru folosința specială a apei, cu scopul simplificării și eficientizării procedurilor administrative, inclusiv pentru proiectele de infrastructură din sectorul AAS.

Ansamblul actelor normative analizate conturează un cadru juridic complex, dar fragmentat, caracterizat prin suprapuneri, necorelări și niveluri diferite de actualizare.

Deși există reglementări solide în domenii-cheie precum protecția resurselor de apă și calitatea apei potabile, persistă deficiențe de coerență legislativă și armonizare cu acquis-ul Uniunii Europene, care justifică necesitatea intervențiilor normative și strategice propuse în cadrul Programului de dezvoltare a sectorului alimentării cu apă și sanitației.

2.5. Armonizarea legislativă cu directivele UE

Republica Moldova se află într-un stadiu avansat de preluare a principiilor europene, dar într-un stadiu intermediar de implementare efectivă a acestora. Procesul de armonizare cu legislația Uniunii Europene în domeniul apei și sanitației

a evoluat constant, prin modernizarea cadrului normativ, instituțional și tehnic. Deși progresele sunt evidente, aplicarea practică rămâne parțială și necesită consolidări suplimentare la nivel de capacitate și finanțare.

Până în prezent, Republica Moldova a reușit să abordeze (total sau parțial) nouă directive-cheie ale Uniunii Europene, care fundamentează procesul de integrare sectorială și modernizare a serviciilor publice de apă și sanitație:

Directiva 2000/60/CE – Directiva Cadru Apă (DCA): Adoptarea Legii apelor nr. 272/2011 a reprezentat un pas esențial spre transpunerea principiilor europene privind managementul integrat al resurselor de apă, introducând pentru prima dată în Republica Moldova principiul bazinal de administrare. Au fost delimitate două districte hidrografice principale – Nistru și Dunărea–Prut și Marea Neagră, subdivizate în 39 de sub-bazine hidrografice, administrate prin planuri de management aprobate de Guvern și revizuite o dată la șase ani. Aceste planuri stabilesc obiectivele de calitate, măsurile de protecție și evaluarea stării ecologice și chimice a apelor. Deși cadrul de reglementare este funcțional, capacitățile instituționale și tehnice rămân limitate, iar integrarea planurilor bazinale în politicile locale de dezvoltare se realizează adesea fragmentar.

Directiva (UE) 2020/2184 privind calitatea apei destinate consumului uman: Transpunerea parțială a acesteia, prin Legea nr. 182/2019 și Hotărârea Guvernului nr. 651/2023, a introdus o abordare modernă, bazată pe evaluarea riscurilor, monitorizarea continuă și informarea consumatorilor. Aceste reglementări consolidează legătura dintre sănătatea publică și calitatea apei furnizate. Totodată, este în pregătire un Regulament sanitar privind materialele și substanțele care vin în contact cu apa potabilă, necesar pentru conformarea completă la cerințele europene. Cu toate acestea, capacitățile de laborator rămân insuficiente, iar frecvența analizelor nu asigură o acoperire integrală a teritoriului național.

Directiva 2013/51/Euratom privind protecția sănătății populației față de substanțele radioactive din apa potabilă: Preluată prin Legea nr. 182/2019, aceasta consolidează cadrul de siguranță radiologică a apei. În completare, Hotărârea Guvernului nr. 934/2007 a instituit Sistemul informațional automatizat privind calitatea apelor minerale și băuturilor îmbuteliate, contribuind la uniformizarea standardelor de calitate și trasabilitate. Totuși, infrastructura de testare și dotarea laboratoarelor nu corespund încă cerințelor europene.

Directiva 2008/105/CE privind standardele de calitate a mediului: Aceasta a fost transpusă parțial prin Legea apelor nr. 272/2011, care prevede monitorizarea calității apelor de suprafață și subterane. Agenția de Mediu și Inspectoratul pentru Protecția Mediului realizează anual măsurători în 49 de secțiuni de observație pe 34 de râuri, 6 lacuri de acumulare și 2 lacuri naturale, iar Serviciul Hidrometeorologic de Stat administrează 182 de puncte de observație a apelor subterane și 53 de stații hidrologice. Cu toate acestea, echipamentele sunt depășite tehnologic, iar

digitalizarea sistemelor de monitorizare rămâne incompletă, ceea ce reduce eficiența procesului decizional.

Regulamentul (UE) 2020/741 privind reutilizarea apei epurate în agricultură: Legislația națională aferentă se află în proces de elaborare. În perioada 2024–2025, cu sprijinul Institutului de Mediu din Stockholm, se desfășoară un studiu privind potențialul de reutilizare a apelor epurate, ce va evalua compatibilitatea acestora cu solurile, culturile și condițiile climatice ale țării. Rezultatele vor sta la baza viitorului cadru normativ național, orientat spre siguranță sanitară, rentabilitate economică și adaptare la schimbările climatice. Lipsa infrastructurii de distribuție și neîncrederea publicului rămân obstacole majore.

Directiva 91/271/CEE privind epurarea apelor uzate urbane (care urmează a fi înlocuită de **Directiva (UE) 2024/3019**): Transpusă parțial prin Legea apelor nr. 272/2011, Legea nr. 303/2013 privind serviciile publice de alimentare cu apă și canalizare și Hotărârile Guvernului nr. 950/2013 și nr. 802/2013, această directivă stabilește cerințele de colectare, epurare și deversare a apelor uzate. Cadrul normativ actual nu include însă metodologii detaliate pentru delimitarea aglomerărilor, identificarea zonelor sensibile și stabilirea nivelurilor de epurare terțiară. Armonizarea completă cu noua directivă europeană va permite modernizarea infrastructurii de canalizare, reducerea poluării organice și chimice și digitalizarea raportării privind calitatea efluenților, însă va necesita investiții considerabile și consolidarea capacităților operatorilor regionali.

Directiva 86/278/CEE privind utilizarea agricolă a nămolurilor de epurare: Legislația națională urmează să fie aliniată acesteia, stabilindu-se limite pentru conținutul de metale grele și materii organice. În prezent, analiza nămolurilor se efectuează neuniform, iar lipsa unui regulament național privind valorificarea nămolurilor, inclusiv sub aspect energetic, reprezintă o lacună importantă. Elaborarea unui cadru normativ privind gestionarea și valorificarea nămolurilor constituie o prioritate pentru perioada 2026–2030.

Directiva 2007/60/CE privind evaluarea și gestionarea riscului de inundații: Este deja transpusă în legislația națională, iar planurile de gestionare a riscului pentru bazinele Nistru și Prut sunt în curs de implementare, contribuind la reducerea vulnerabilității comunităților la fenomene hidrologice extreme. Totuși, infrastructura de prevenire și avertizare rămâne modestă, necesitând investiții suplimentare și actualizarea periodică a hărților de risc.

Directiva 2006/7/CE privind gestionarea calității apei pentru scăldat: Aceasta nu a fost încă transpusă, deși este esențială pentru protecția sănătății publice și controlul calității apelor recreative, reprezentând o lacună importantă a cadrului sanitar național.

Astfel, în ansamblu, Republica Moldova a atins un nivel **intermediar de armonizare** cu acquis-ul UE în domeniul apei și sanitației. **Pentru a realiza alinierea deplină și funcțională la standardele europene, sunt necesare acțiuni coordonate pe mai multe paliere, inclusiv:**

- Consolidarea cadrului normativ și accelerarea transpunerii legislative
 - Finalizarea procesului de transpunere a Directivei (UE) 2024/3019 privind epurarea apelor uzate urbane și elaborarea metodologiilor naționale pentru delimitarea aglomerărilor și zonelor sensibile;
 - Elaborarea și adoptarea Regulamentului privind reutilizarea apelor epurate, în conformitate cu Regulamentul (UE) 2020/741;
 - Armonizarea completă cu Directiva 86/278/CEE privind nămolurile de epurare și elaborarea unui cadru unitar pentru valorificarea energetică și agricolă a acestora;
 - Transpunerea Directivei 2006/7/CE privind calitatea apei pentru scăldat, inclusiv stabilirea parametrilor sanitar-igienici și a zonelor de monitorizare;
 - Revizuirea cadrului secundar existent (hotărâri de Guvern, regulamente tehnice și metodologii) pentru alinierea la cerințele actualizate ale Uniunii Europene.

- Întărirea capacităților instituționale și administrative
 - Crearea unui mecanism interinstituțional permanent de coordonare între Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, Ministerul Mediului și instituțiile sale subordonate cu competențe în domeniul AAS, ANRE, ANSP și operatorii regionali, pentru monitorizarea implementării directivelor europene;
 - Formarea și specializarea continuă a personalului tehnic din instituțiile responsabile, prin programe de instruire finanțate din fonduri externe;
 - Introducerea unui sistem digital integrat de management al datelor (SCADA, GIS, platforme de raportare) pentru supravegherea calității apei, a stării rețelelor și a parametrilor de epurare.

- Modernizarea infrastructurii și creșterea capacității de investiții
 - Accelerarea elaborării secțiunii specializate ”Apă și Sanitație” din cadrul Planului de Amenajare a Teritoriului Național, corelată cu obiectivele de mediu și sănătate publică;
 - Prioritizarea investițiilor în stații de epurare conforme cu standardele UE, laboratoare de analiză modernizate și sisteme automate de monitorizare;

- Integrarea planificării bazinale și teritoriale

- Corelarea planurilor de management bazinal cu documentele de planificare teritorială (Planul de Amenajare a Teritoriului Național, Planuri Urbanistice Generale) pentru asigurarea coerenței între dezvoltarea localităților, protecția resurselor și cerințele de mediu;
- Instituirea unui cadru de cooperare intercomunitară pentru implementarea investițiilor comune în infrastructură și pentru partajarea resurselor de apă;
- Întărirea sistemelor de monitorizare, raportare și control
 - Extinderea rețelei naționale de monitoring a apelor de suprafață și subterane prin modernizarea echipamentelor de măsurare;
 - Implementarea unui sistem digital de raportare către Uniunea Europeană (în baza platformei EIONET – European Environment Information and Observation Network);
 - Crearea unui mecanism public de informare a consumatorilor privind calitatea apei și nivelul de conformitate al operatorilor.

Transpunerea completă a acestor norme, proceduri și standarde va permite Republicii Moldova să adopte standarde de calitate echivalente cu cele europene, să dezvolte politici publice bazate pe principiul economiei circulare și să beneficieze de sprijin financiar din fondurile de preaderare.

2.6. Cadrul normativ tehnic și necesitatea armonizării standardelor de proiectare și construcție

O componentă critică a funcționării sectorului de alimentare cu apă și de sanitație, adesea neglijată în procesul de reformă, o constituie sistemul de normative tehnice aplicabil proiectării, construcției și exploatării infrastructurilor. Deși cadrul legal general a fost substanțial actualizat în ultimul deceniu, **baza tehnică normativă continuă să fie parțial învechită, fragmentată și nealiniată la cerințele Uniunii Europene, fapt ce afectează calitatea, eficiența și costurile investițiilor.**

În prezent, documentația de proiectare se bazează pe un **amestec de reglementări moderne și norme moștenite din perioada sovietică**, multe dintre ele depășite tehnologic și metodologic.

Normativele utilizate în prezent includ documente relativ recente – precum **NCM A.07.02:2012/A1:2017, CP G.03.08-2020, NCM G.03.01-2017 și NCM G.03.02-2015** – care introduc concepte moderne de dimensionare, funcționare și eficiență energetică. Totuși, acestea coexistă cu acte normative profund depășite, în special **СНиП 2.04.02-84 „Водоснабжение. Наружные сети и сооружения”**, încă aplicat pentru localitățile cu peste 3 mii de locuitori și debite mai mari de 200 m³/zi, precum și cu **СНиП 3.01.04-87 „Приемка в эксплуатацию законченных строительством объектов”**, utilizat în continuare pentru recepția construcțiilor finalizate. Aceste documente, neactualizate și netraduse oficial, conțin debite de consum, coeficienți de neuniformitate, prescripții și indicații tehnice care nu mai corespund realităților

demografice, economice și climatice actuale. **Menținerea lor în uz generează supradimensionarea sistemelor, soluții tehnice rigidizate și costuri de investiție nejustificat de mari, cu efecte directe asupra ineficienței energetice și a sustenabilității pe termen lung a infrastructurii de alimentare cu apă.**

Problema este și mai pronunțată în ceea ce privește **dimensionarea stațiilor de epurare și stabilirea zonelor de protecție sanitară**, unde se folosesc încă documente depășite, precum „Укрупненные нормы водопотребления и водоотведения для различных отраслей промышленности” (1975) sau СН 245-71 „Санитарное проектирование промышленных предприятий”. Acestea nu reflectă evoluțiile tehnologice din ultimele decenii, noile materiale de construcție, principiile de eficiență energetică și standardele moderne de evaluare a riscurilor. În consecință, **stațiile proiectate pe baza acestor norme sunt adesea supradimensionate, costisitoare și dificil de exploatat**, în special în localitățile mici, unde debitele reale de apă uzată sunt de două-trei ori mai mici decât cele teoretice prevăzute în calcule și concentrațiile înalte.

O lacună majoră o reprezintă **absența reglementărilor tehnice pentru infrastructurile descentralizate și sistemele rurale, unde soluțiile de canalizare centralizată nu sunt în toate cazurile fezabile economic**. Lipsa normativelor privind dimensionarea foselor septice, a parametrilor specifici pentru stațiile de epurare de capacitate mică, și discordanța dintre stațiile cu bioreactoarele compacte prefabricate determină aplicarea neuniformă a soluțiilor tehnice și lipsa unui control unitar asupra calității construcțiilor. În consecință, multe sisteme rurale operează fără standarde sanitare clare, ceea ce generează **neconformități ale parametrilor de calitate pentru apele deversate în mediu, disfuncționalități operaționale și dificultăți de integrare în schemele regionale**.

Deficiențele cadrului tehnic se extind și asupra procesului de calcul al infiltrațiilor, pierderilor și volumelor de ape uzate industriale, unde se utilizează formule și parametri depășiți. Aceasta conduce la **estimări supraevaluate**, cu impact direct asupra costurilor de proiectare și construcție. În același timp, zonele de protecție sanitară (ZPS) continuă să fie determinate conform normativului СН 245-71, care stabilește distanțe fixe, neadaptate realităților urbane actuale. În numeroase localități, aceste distanțe sunt imposibil de aplicat din cauza densității construcțiilor, iar **interpretările diferă între autoritățile de control, ceea ce generează blocaje în procesul de autorizare**.

Se impune, prin urmare, **elaborarea unui normativ modern privind ZPS**, bazat pe evaluarea riscurilor, criteriile funcționale și corelarea cu directivele europene privind protecția resurselor acvatice.

Un alt element critic este cadrul privind **controlul tehnic și supervizarea lucrărilor**. Conform CP L.01.01-2012 „Instrucțiuni privind întocmirea

devizelor pentru lucrările de construcții-montaj”, valoarea serviciilor de monitorizare de autor este limitată la 0,3% din costul total al lucrărilor, o cotă insuficientă pentru proiectele complexe de apă-canal, unde verificarea tehnologică și supervizarea sunt esențiale pentru asigurarea calității. Lipsa unei ajustări a acestei cote reduce rigoarea controlului tehnic, favorizând **aparitia erorilor de execuție și a neconformităților post-implementare**.

O problemă transversală o constituie **inexistența unui mecanism instituțional de revizuire periodică a normativelor tehnice**. În prezent, procesul de actualizare depinde de inițiative fragmentare ale ministerelor și instituțiilor de profil, fără un cadru legal unitar. În timp ce în statele membre ale Uniunii Europene standardele se actualizează o dată la 5–7 ani, în Republica Moldova numeroase normative tehnice au o vechime de peste 25 de ani, ceea ce compromite compatibilitatea lor cu directivele și practicile comunitare. **Lipsa unui sistem național de armonizare și actualizare tehnică permanentă constituie una dintre cele mai serioase restanțe ale reformei sectoriale**.

Prin urmare, revizuirea profundă a cadrului normativ tehnic reprezintă o condiție prealabilă pentru modernizarea reală a sectorului. Este necesară crearea unui mecanism instituțional permanent de coordonare tehnică, sub egida Ministerului Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, în colaborare cu ANRE, Institutul Național de Standardizare și instituțiile de cercetare. Acest mecanism ar trebui să asigure:

- Armonizarea completă cu standardele europene EN și ISO aplicabile domeniului AAS;
- Actualizarea periodică a normativelor de proiectare și regulamentelor de exploatare și includerea modificărilor/ajustărilor în catalogul documentelor normative în construcții;
- Elaborarea unor standarde naționale adaptate pentru sistemele de AAS rurale și descentralizate;
- Integrarea cerințelor de eficiență energetică, reziliență climatică și economie circulară;

Astfel, dacă, în ansamblu, Republica Moldova dispune de un cadru legislativ general compatibil cu acquis-ul UE, **fundamentul tehnic de aplicare este parțial depășit, fragmentat și lipsit de o coordonare instituțională coerentă**. Persistă lacune în gestionarea infrastructurii regionale, neactualizarea completă a normativelor tehnice, absența unui mecanism național de monitorizare și o capacitate administrativă limitată a autorităților publice locale.

Pentru atingerea conformității până în 2030, **este indispensabilă revizuirea completă și armonizarea sistemului de normative tehnice cu directivele europene** privind apa potabilă, apele uzate urbane și protecția resurselor naturale. Numai printr-o abordare integrată și științific fundamentată, sectorul va putea deveni

sustenabil, eficient și aliniat standardelor europene de calitate, mediu și sănătate publică.

2.7. Cadrul instituțional central și rolurile actorilor naționali în guvernarea sectorului

Cadrul instituțional central al sectorului de alimentare cu apă și sanitație din Republica Moldova a evoluat gradual în ultimul deceniu, reflectând eforturile de consolidare a mecanismelor de guvernare și de aliniere la principiile europene de management integrat al resurselor de apă. Deși au fost realizate progrese importante în plan legislativ și de reglementare, **arhitectura instituțională centrală rămâne fragmentată și insuficient coordonată**, iar absența unei viziuni unitare la nivel guvernamental afectează coerența politicilor publice și eficiența investițiilor.

Responsabilitățile sectorului sunt împărțite între mai multe instituții publice centrale, cu roluri strategice, normative, de reglementare, control și execuție, însă **suprapunerile de competențe și lipsa unui mecanism permanent de coordonare interinstituțională determină disfuncționalități în planificare și implementare.**

Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale (MIDR) deține rolul principal de coordonare strategică în domeniul serviciilor comunale, fiind responsabil de elaborarea și monitorizarea politicilor publice, gestionarea programelor de investiții și implementarea proiectelor majore în infrastructura de apă și canalizare. MIDR administrează, prin intermediul Fondului Național pentru Dezvoltare Regională și Locală (FNDRL) și al agențiilor de dezvoltare regională (ADR), programele de finanțare destinate extinderii rețelelor și modernizării infrastructurii. Cu toate acestea, **capacitatea de planificare strategică, evaluare și supraveghere tehnică este afectată de lipsa unui sistem integrat de colectare a datelor** (inclusiv dezagregate pe sexe, teritorială, demografică, etc.) **și de coordonarea insuficientă cu alte ministere de resort** – în special cu Ministerul Mediului, Ministerul Finanțelor, ANRE și ANSP. Colaborarea interinstituțională se realizează, în prezent, preponderent la nivel de proiect, nu printr-un cadru instituțional consolidat și predictibil.

Agencia Națională pentru Reglementare în Energetică (ANRE) este autoritatea responsabilă de reglementarea tehnico-economică a serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare, exercitând funcțiile de licențiere, aprobare a tarifelor și monitorizare a performanței operatorilor. Extinderea competențelor ANRE către mediul rural, prin modificările aduse la Legea nr. 303/2013 în anul 2024, reprezintă un pas semnificativ spre uniformizarea reglementării și crearea unui cadru comun de calitate pentru toți prestatorii. Totuși, aplicarea acestor prevederi întâmpină dificultăți cauzate de lipsa de capacitate administrativă la nivel local și de numărul mare de operatori nelicențiați, care rămân în afara sferei de control. **Lipsa unui sistem național digital de raportare împiedică exercitarea eficientă a funcției de**

supraveghere, iar indicatorii de performanță nu pot fi corelați sistematic cu structura tarifară și investițională.

Ministerul Mediului, prin intermediul Agenției de Mediu, Inspectoratului pentru Protecția Mediului (IPM) și Agenției „Apele Moldovei”, gestionează ansamblul de activități legate de administrarea, monitorizarea și protecția resurselor de apă. Agenția „Apele Moldovei” coordonează implementarea planurilor de management ale bazinelor hidrografice Nistru și Dunărea–Prut și Marea Neagră, administrează infrastructura hidrotehnică și promovează utilizarea durabilă a resurselor de apă. Agenția de Mediu asigură autorizarea captărilor și deversărilor, precum și monitorizarea calității apelor de suprafață și subterane, în timp ce IPM realizează controale de conformitate și aplică sancțiuni pentru poluare și utilizare abuzivă a resurselor.

Cu toate acestea, **interacțiunea dintre autoritățile de mediu și cele din domeniul serviciilor comunale este insuficientă, iar suprapunerile de competențe între Ministerul Mediului, Agenția Națională de Sănătate Publică și Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale duc la incertitudini în aplicarea unitară a politicilor de mediu și sănătate publică.**

Agenția Națională pentru Sănătate Publică (ANSP) are atribuții esențiale în monitorizarea calității apei potabile și în aplicarea normelor sanitare. Activitatea sa este fundamentală pentru protejarea sănătății populației, însă **capacitatea de laborator și acoperirea rețelei de monitorizare rămân limitate**, în special în mediul rural.

Coordonarea între ANSP, Agenția de Mediu și ANRE este slabă, ceea ce împiedică o analiză integrată a riscurilor și o reacție promptă la neconformitățile privind calitatea apei.

Ministerul Finanțelor exercită rolul de autoritate publică centrală în domeniul finanțelor publice, având responsabilități-cheie în coordonarea politicilor bugetar-fiscale, elaborarea cadrului bugetar pe termen mediu și gestionarea alocării resurselor financiare publice, inclusiv pentru investițiile din sectorul de alimentare cu apă și sanitație. În această calitate, Ministerul asigură corelarea priorităților sectoriale cu calendarul bugetar național, examinează propunerile bugetare ale autorităților administrației publice centrale și locale și gestionează mecanismele de cofinanțare a proiectelor de infrastructură implementate de Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale (MIDR) și de Agențiile de Dezvoltare Regională (ADR). Pe lângă actorii principali, un rol de suport metodologic și informațional îl au **Serviciul Hidrometeorologic de Stat**, care furnizează date privind regimul hidrologic și fenomenele extreme, **Agenția Proprietății Publice**, responsabilă de gestionarea patrimoniului statului aferent infrastructurii de apă și **Institutul de Geologie și Seismologie** al Academiei de Științe, implicate în studiile privind

resursele subterane. Cu toate acestea, **interoperabilitatea între sistemele informaționale ale acestor entități lipsește**, iar fluxul de date între instituții rămâne preponderent manual și neintegrat.

Analiza sistemului instituțional central indică un **deficit de coerență funcțională între autoritățile de politici publice, reglementare, control și execuție**. Lipsa unui mecanism guvernamental de coordonare permanentă conduce la suprapuneri, întâzieri și lipsă de eficiență în implementarea politicilor. În prezent, nu există o structură unică funcțională responsabilă de integrarea datelor privind resursele de apă, infrastructura, calitatea serviciilor și performanța operatorilor, ceea ce afectează capacitatea statului de a evalua impactul investițiilor și de a stabili priorități strategice la nivel național.

Analiza cadrului instituțional la nivel central evidențiază o serie de disfuncționalități legate de coordonarea, monitorizarea și implementarea politicilor sectoriale. **În acest context, pentru depășirea provocărilor constatate, principalele direcții de acțiune pentru perioada 2026–2030 ar trebui să vizeze:**

- Instituirea unui mecanism național de coordonare interinstituțională, care să integreze politicile de reglementare, mediu, sănătate publică și investiții;
- Crearea unui sistem digital național unificat de raportare și monitorizare a serviciilor, bazat pe standarde comune între MIDR, ANRE, ANSP și Ministerul Mediului;
- Clarificarea și delimitarea competențelor între ministere și agențiile subordonate, pentru a evita suprapunerile și conflictele de atribuții;
- Întărirea capacităților tehnice și analitice ale agențiilor de mediu, sănătate publică și reglementare;
- Corelarea procesului investițional cu performanța operatorilor și calitatea serviciilor, printr-un cadru metodologic comun de evaluare.

Consolidarea cadrului instituțional central nu reprezintă doar o condiție formală de integrare europeană, ci o necesitate structurală pentru eficiența guvernantei sectorului, creșterea transparenței și asigurarea unei abordări integrate a resurselor de apă și a serviciilor publice. Un sistem instituțional modern, bazat pe cooperare, digitalizare și responsabilitate partajată, constituie premisa esențială pentru dezvoltarea durabilă și pentru tranziția sectorului AAS către standardele de performanță ale Uniunii Europene.

2.8. Guvernanța locală și procesele de regionalizare a serviciilor

Guvernanța la nivelul autorităților publice locale constituie una dintre cele mai sensibile dimensiuni ale dezvoltării și modernizării sectorului de alimentare cu apă și sanitație în Republica Moldova, deoarece concentrează responsabilitatea

executivă pentru organizarea, funcționarea și monitorizarea serviciilor publice la nivel comunitar.

În pofida unui cadru legal consolidat, care conferă autorităților publice locale responsabilități clare, situația din teren evidențiază **o fragmentare pronunțată, o capacitate administrativă limitată și un grad redus de cooperare intercomunitară**, ceea ce afectează direct eficiența serviciilor și sustenabilitatea investițiilor publice.

Conform prevederilor Legii nr. 303/2013 privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare, **autoritățile publice locale sunt titularii competențelor exclusive de organizare, coordonare, monitorizare și control al serviciilor**, deținând calitatea de proprietari ai infrastructurii aferente. Acestea pot opta pentru gestiune directă, prin structuri proprii, sau pentru gestiune delegată, prin operatori licențiați, în baza contractelor de delegare aprobate de autoritatea deliberativă. În practică, aplicarea acestor modele este neuniformă. **Multe primării, în special din mediul rural, continuă să administreze direct serviciile, fără separarea clară a rolurilor de autoritate și prestator**, fără planuri de performanță și fără indicatori măsurabili, ceea ce generează o guvernare informală și decizii reactive.

Modificările legislative recente stabilesc, însă, o direcție clară: **începând cu 13 ianuarie 2027, prestarea serviciilor nu va mai putea fi realizată prin structurile administrației publice locale, ci exclusiv prin operatori, cu personalitate juridică, fie în regim de gestiune directă, fie prin delegarea gestiunii**. Această măsură urmărește reducerea fragmentării instituționale și uniformizarea standardelor tehnice și sanitare pe întreg teritoriul național.

Fragmentarea administrativă și financiară a autorităților locale este una dintre principalele cauze ale vulnerabilității sistemului. Peste 70% dintre primării au bugete anuale sub 15 milioane lei, ceea ce limitează capacitatea de cofinanțare a investițiilor și întreținerea infrastructurii existente. În medie, cheltuielile pentru servicii publice reprezintă sub 3% din bugetele locale, iar resursele sunt orientate în principal către activități curente. În plus, lipsa personalului calificat în achiziții, planificare și gestiune financiară accentuează dependența APL de asistența externă și reduce capacitatea de absorbție a fondurilor.

Multe localități nu dispun de documentații tehnice actualizate, de studii de fezabilitate sau de planuri urbanistice generale, ceea ce îngreunează procesul de planificare și aprobarea proiectelor investiționale.

În ultimii ani, procesul de reglementare a fost consolidat prin pachetul normativ adoptat de ANRE în 2025, care include Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a serviciului (Hotărârea nr. 319/2025), Regulamentul privind indicatorii de performanță (Hotărârea nr. 249/2025), Caietul de sarcini-cadru (Hotărârea nr. 358/2019) și modelul standard de contract de delegare a gestiunii

(Hotărârea nr. 320/2025). Aceste instrumente au introdus un cadru unitar de reglementare și profesionalizare a serviciilor, reducând discrepanțele de aplicare la nivel local și clarificând responsabilitățile dintre APL și operatori.

În paralel, Legea nr. 133/2024 a transferat competența de aprobare a tarifelor către ANRE, eliminând deciziile arbitrare ale consiliilor locale și orientând tarifele către principiul recuperării costurilor. Totuși, deși cadrul legal nou aprobat include obligativitatea dezvoltării de către ANRE a unui mecanism de control al **operatorilor nelicențiați, aceștia rămân în mare parte în afara controlului de reglementare, ceea ce afectează transparența financiară și sustenabilitatea economică**. În multe localități rurale, tarifele sunt stabilite sub costul real al operării, fără a reflecta pierderile tehnologice și fără a asigura autofinanțarea minimă. Astfel, se perpetuează deficite structurale și dependența cronică de subvenții locale, deseori acordate fără respectarea regulilor privind ajutorul de stat.

Situația financiară a autorităților publice locale amplifică aceste probleme. Veniturile APL de nivelul I sunt dominate de transferuri inter-bugetare ($\approx 66,6\%$), veniturile proprii reprezintă circa 15%, iar defalcările de la impozitele de stat – aproximativ 13%. În același timp, aproape jumătate din cheltuieli (47,1%) sunt destinate personalului, alte 19,1% – bunurilor și serviciilor, iar investițiile capitale constituie doar 8,2% din total. Această structură rigidă reduce drastic spațiul fiscal pentru investiții în infrastructura tehnico-edilitară, ceea ce explică de ce extinderea rețelelor AAS depinde preponderent de granturi și programe finanțate din surse externe.

În acest context, **procesul de regionalizare devine mecanismul-cheie pentru eficientizarea serviciilor și reducerea disparităților teritoriale**. În ultimul deceniu, inițiativele sprijinite de Banca Mondială, Uniunea Europeană, GIZ și BERD au condus la formarea unor operatori regionali în jurul centrelor municipale Ungheni, Cahul, Soroca, Comrat și Călărași. Modelele existente au demonstrat că integrarea infrastructurii și agregarea resurselor pot genera economii de scară, creșterea calității serviciilor și acces mai ușor la finanțări externe. Cu toate acestea, **gradul de acoperire al sistemelor regionale rămâne scăzut**: doar aproximativ 15% dintre localitățile rurale fac parte din rețele funcționale de cooperare intercomunitară.

Cadrul juridic pentru cooperarea intercomunitară a fost clarificat prin Legea nr. 17/2023 privind asociațiile de cooperare intercomunitară (ADI), care oferă o platformă formală pentru colaborarea între autoritățile locale. ADI nu înlocuiește operatorii regionali, ci asigură un mecanism de coordonare, supraveghere și planificare comună a investițiilor.

Totuși, capacitatea administrativă scăzută, costurile de funcționare și percepția greșită a pierderii autonomiei locale frânează extinderea acestui model. **Lipsa unui**

mecanism național de stimulare a regionalizării face ca procesul să depindă, în mare parte, de inițiative externe și proiecte pilot.

În ansamblu, principalele obstacole sistemice care încetinesc regionalizarea sunt lipsa unui master-plan național al infrastructurii (PATN), insuficiența personalului calificat, rezistența politică locală, depopularea mediului rural și discrepanțele economice între operatorii urbani și cei comunali.

În plus, standardele inegale de reglementare, neîncrederea instituțională și percepția ANRE ca autoritate restrictivă accentuează rezistența la cooperare. Aceste deficiențe mențin o mare parte a serviciilor într-o zonă de vulnerabilitate operațională și financiară, în special în localitățile mici, unde infrastructura este subdimensionată, iar tarifele nu acoperă costurile.

Pentru depășirea acestor limitări, **este necesară o viziune integrată de guvernare locală și regionalizare.** Autoritățile publice locale trebuie sprijinite în profesionalizarea managementului, în elaborarea documentațiilor tehnice standardizate și în utilizarea instrumentelor moderne de planificare și control.

La nivel național, se impune accelerarea elaborării secțiunii specializate „Apă și Canalizare”, din cadrul PATN, care să fundamenteze direcțiile principale de dezvoltare a infrastructurii de apă și de conectare la sistemul de canalizare optim, organizarea operatorilor regionali și ordonarea investițiilor în funcție de criterii obiective – impact social, cost-eficacitate și conformitate cu directivele europene.

De asemenea, **este necesară instituirea unui mecanism financiar de transfer și compensare a activelor între APL și operatori**, astfel încât investițiile realizate anterior la nivel local să fie recunoscute și integrate echitabil în patrimoniul regional.

Consolidarea procesului de regionalizare trebuie corelată cu extinderea licențierii diferențiate și cu introducerea raportării obligatorii a indicatorilor de performanță în sistemul informațional sectorial, pentru toți operatorii – indiferent de dimensiune sau statut juridic.

În perspectivă, **consolidarea guvernării locale și a proceselor de regionalizare trebuie să urmeze câteva direcții esențiale:**

- Finalizarea tranziției către gestiunea delegată și separarea clară a rolurilor autoritate–operator până în 2027, cu aplicarea contractelor standard ANRE;
- Crearea unui sistem digital național de monitorizare și raportare a performanței interoperabil între MIDR, ANRE, ANSP și Ministerul Mediului;
- Instituirea unei unități naționale de coordonare a procesului de regionalizare, sub egida MIDR, care să asigure asistență tehnică, standarde metodologice și supravegherea implementării;

- Prioritizarea investițiilor în funcție de criterii clare de eficiență, conectare și sustenabilitate;
- Profesionalizarea personalului APL în domeniul organizării serviciilor publice locale, prin programe naționale de formare și consolidarea capacităților administrative;
- Optimizarea costurilor administrative ale ADI

Între timp, **gubernanța locală a sectorului de alimentare cu apă și sanitație rămâne una dintre cele mai vulnerabile, dar și cele mai promițătoare componente ale sistemului instituțional.** Tranziția de la gestiunea locală fragmentată la o gubernanță regională profesionistă, însoțită de disciplină tarifară, reguli clare privind activele și digitalizare integrată, reprezintă condiția fundamentală pentru modernizarea sectorului.

Consolidarea cooperării intercomunitare și crearea unor operatori regionali puternici vor permite Republicii Moldova să atingă standardele de performanță și sustenabilitate impuse de directivele Uniunii Europene, transformând serviciile publice de apă și sanitație într-un pilon al dezvoltării locale durabile.

2.9. Operatorii de alimentare cu apă și sanitație: organizare, performanță și sustenabilitate

Operatorii de alimentare cu apă și sanitație constituie veriga esențială a sistemului de prestare a serviciilor publice, având rolul de a transforma cadrul normativ și investițiile publice în servicii concrete, accesibile populației. Totuși, structura actuală a sectorului operatorilor din Republica Moldova reflectă **un grad avansat de fragmentare, disparități teritoriale și vulnerabilitate economică**, care pun în pericol sustenabilitatea serviciilor și capacitatea țării de a respecta angajamentele asumate prin Acordul de Asociere cu Uniunea Europeană.

Deși nivelul investițiilor publice în infrastructură este substanțial, **sustenabilitatea financiară a sectorului rămâne precară.** Operatorii de apă-canal se confruntă cu baze financiare fragile, tarife sub nivelul costurilor reale, disparități majore ale costurilor serviciilor de AAS pentru diferite zone ale Republicii Moldova, dificultăți de recuperare a creanțelor și o dependență ridicată de finanțarea externă. Lipsa planurilor multianuale de investiții și a analizelor economice riguroase conduce la fragmentarea eforturilor, iar finanțarea adesea etapizată afectează coerența tehnică și eficiența utilizării finanțărilor din bugetul de stat.

Conform datelor Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică (ANRE), în Republica Moldova activează **44 de operatori licențiați**, care asigură servicii de alimentare cu apă și sanitație pentru aproximativ 80% din populația urbană și 35% din populația rurală. Acești operatori sunt organizați, în majoritatea cazurilor, sub

forma societăților comerciale cu capital public, aflate în gestiunea autorităților publice locale.

La nivel național funcționează însă peste 590 de entități care gestionează rețele de apă și/sau sanitație, dintre care 352 sunt operatori ne-licențiați, 197 sunt primării, iar 47 reprezintă asociații obștești. Din totalul operatorilor ne-licențiați, marea majoritate (346 de entități) sunt întreprinderi municipale, restul având forme organizatorico-juridice diverse, precum societăți pe acțiuni, SRL-uri, gospodării țărănești, asociații obștești sau întreprinderi individuale. În cea mai mare parte, aceste entități prestează servicii publice de alimentare cu apă și/sau sanitație în mediul rural, funcționând adesea fără evidență patrimonială clară și fără un cadru de reglementare tehnică. Ele gestionează, de regulă, sisteme mici, frecvent realizate prin proiecte finanțate din surse externe, care nu dispun de capacități instituționale, tehnice și financiare pentru o operare sustenabilă și o întreținere adecvată.

Absența licențierii are efecte sistemice directe: lipsa controlului tarifar, neaplicarea indicatorilor de performanță și inexistența obligațiilor de raportare către autoritatea de reglementare. Această situație reprezintă una dintre principalele vulnerabilități structurale ale sectorului, afectând calitatea serviciilor, sustenabilitatea financiară și protecția consumatorilor, în special în mediul rural.

Problemele sistemice persistă în special în sfera tarifelor și a sustenabilității economice. Deși metodologia ANRE de calcul al tarifelor este obligatorie pentru toți operatorii, aplicarea ei în zonele rurale este parțială sau inexistentă, mai ales pentru operatorii ne-licențiați. În multe localități mici, tarifele sunt stabilite ad-hoc de consiliile locale, fără corelare cu costurile reale de operare și fără a reflecta pierderile tehnologice. Această practică distorsionează principiul recuperării costurilor și conduce la **deficite structurale cronice**, acoperite prin subvenții din bugetele locale. În lipsa unui sistem financiar coerent, autoritățile publice locale sunt adesea nevoite să suporte pierderile operatorilor, afectând stabilitatea bugetară și capacitatea de investiție în infrastructura de bază.

Actuala metodologie de tarifare nu asigură un mecanism de evidență corectă a activelor publice transferate în gestiunea operatorilor, ceea ce conduce la neînregistrarea redevențelor și la dezechilibre între valoarea contabilă și cea economică a patrimoniului. Lipsa includerii pierderilor reale și a neîncasărilor în structura tarifară reduce capacitatea operatorilor de autofinanțare.

În plus, **nivelul redus al profitului permis**, calculat ca procent din costurile eligibile, nu stimulează eficiența și nici participarea capitalului privat în gestionarea serviciilor, menținând sectorul într-o **dependență structurală de finanțarea publică**.

Reforma tarifară din 2024–2025 a schimbat fundamental cadrul de reglementare. Prin modificările aduse la Legea nr. 303/2013, Legea nr. 133/2024 a transferat competența de aprobare a tarifelor către ANRE, eliminând distorsiunile generate de deciziile politizate ale consiliilor locale.

Astfel, ANRE aprobă direct tarifele pentru operatorii licențiați, iar în perioada de după aprobare a modificărilor legislative din anul 2024, sfera de reglementare se va extinde progresiv de la circa 44 la peste 250 de operatori, în contextul obligativității delegării serviciilor către operatori licențiați în localitățile cu peste 3.000 de locuitori. Aceasta este o **corecție structurală necesară**, dar încă incompletă, deoarece operatorii ne-licențiați continuă să funcționeze în afara controlului efectiv și în lipsa raportărilor privind ajutorul de stat. În multe cazuri, **subvențiile locale sunt acordate fără respectarea procedurilor**, ceea ce expune APL-urile riscului de sancțiuni din partea Consiliului Concurenței.

În paralel, **sustenabilitatea financiară rămâne veriga slabă a sectorului, în special în mediul rural.** Operatorii mici nu aplică integral metodologia ANRE, pierderile non-tehnologice nu sunt acoperite, redevențele sunt sub-raportate, iar neplățile consumatorilor nu sunt incluse corespunzător în calculul tarifelor. Rezultatul este o spirală de subfinanțare, în care APL acoperă deficitele din bugetele locale, în timp ce profitul plafonat descurajează eficiența și participarea capitalului privat.

Din perspectiva performanței economice, **peste o treime dintre operatorii licențiați înregistrează pierderi anuale**, iar opt dintre aceștia se află în proceduri de insolvabilitate.

Potrivit datelor Curții de Conturi, între 2014 și 2021, numărul operatorilor cu pierderi a crescut de la 27 la 32, iar volumul pierderilor a explodat de la 225,7 milioane lei la 1,33 miliarde lei. În același interval, numărul operatorilor profitabili s-a redus de la 8 la 4, iar întreprinderile cu capitaluri proprii negative au urcat de la 1 la 8. **Deficitul cumulat al capitalurilor a crescut de la 3,8 mii lei la peste 400 milioane lei**, indicând o erodare accentuată a bazei de capital și un risc sistemic de colaps financiar.

Performanța tehnică a operatorilor licențiați prezintă un tablou dezechilibrat:

- Pierderile de apă în rețelele de distribuție rămân ridicate (45–50%), cu variații de la sub 30% la operatorii mari până la peste 65% în sistemele rurale.
- Gradul de contorizare variază între 65% și 90%, iar lipsa măsurării exacte a consumului generează pierderi financiare.
- Consumul specific de energie (1,2–1,8 kWh/m³) depășește media europeană (0,8 kWh/m³), reflectând eficiență energetică redusă și costuri operaționale mari.

- Rata de colectare a plăților este sub 70% în mediul rural, în timp ce tarifele sunt insuficiente pentru acoperirea costurilor de exploatare.

Din perspectiva resurselor umane, operatorii se confruntă cu o **criză structurală de personal calificat**. Peste 40% dintre angajați au peste 55 de ani, iar mai puțin de 10% sunt tineri sub 35 de ani. Profesiile tehnice-cheie – ingineri hidrotehnicieni, electromecanici, laboranți, operatori SCADA – sunt deficitare, iar salariile (7–9 mii lei lunar) nu asigură retenția. Lipsa programelor de formare continuă și a sistemelor de certificare profesională afectează siguranța infrastructurii și calitatea serviciilor.

Gradul de **digitalizare și automatizare este foarte neuniform**. Doar operatorii mari (Chișinău, Bălți, Cahul, Soroca) utilizează parțial sisteme SCADA, GIS, DMA, CRM și CMMS. Doar 20% dintre operatori folosesc parțial sisteme digitale integrate, restul funcționând cu evidențe manuale și date fragmentare. Lipsa unei platforme naționale de raportare SCADA–GIS reduce transparența și capacitatea de intervenție strategică a statului.

Pe lângă problemele economice și tehnice, **deficiențele de guvernare corporativă** afectează coerența și credibilitatea sectorului. Numeroși operatori nu dispun de consilii de administrare funcționale, nu au planuri de dezvoltare multianuală și nu aplică managementul bazat pe performanță. În multe cazuri, relația cu APL este neclară, iar ingerințele politice în stabilirea tarifelor și deciziilor de investiții subminează autonomia operațională.

Pentru asigurarea sustenabilității sectorului, **este imperativă o reformă structurală orientată pe trei direcții principale:**

- Consolidarea instituțională și regionalizarea operatorilor, prin integrarea celor mici în structuri regionale și crearea mecanismelor de transfer de active și competențe;
- Introducerea unui sistem național de evaluare a performanței, bazat pe indicatori standardizați (eficiență hidraulică, pierderi, costuri unitare, calitate, grad de contorizare);
- Profesionalizarea și digitalizarea serviciilor, printr-un program național de formare și certificare și prin implementarea la scară națională a sistemelor SCADA, GIS și CMMS.

Totodată, este necesară **revizuirea sistemului de licențiere** în sensul introducerii unor cerințe diferențiate adaptate dimensiunii operatorilor, concomitent cu **dezvoltarea Sistemului Informațional „Managementul Serviciilor Publice de Alimentare cu Apă și de Canalizare”**, obligatoriu pentru toți furnizorii de servicii. Acest sistem, prevăzut deja în legislația națională, odată cu aprobarea modificărilor la Legea nr. 303/2013, va permite colectarea, analizarea și publicarea indicatorilor de performanță (KPI), asigurând transparență și comparabilitate la nivel național.

Pe termen mediu, operatorii trebuie sprijiniți să își consolideze baza financiară printr-un **cadru de tarifare sustenabil**, orientat pe recuperarea integrală a costurilor, și prin adoptarea unui **standard național de guvernanta corporativă**, care să reglementeze relația cu APL, transparența decizională și responsabilitatea managerială.

În ansamblu, Republica Moldova se află în fața unei tranziții instituționale esențiale: trecerea de la reglementare formală, fragmentată între APL și ANRE, către un sistem integrat de guvernanta bazat pe profesionalizare, control unitar și performanță măsurabilă. **Crearea unei autorități naționale de implementare a politicilor publice în domeniul serviciilor comunale, sub coordonarea MIDR, ar asigura transparență, sustenabilitate financiară și calitate uniformă a serviciilor.**

Astfel, în prezent, operatorii de alimentare cu apă și sanitație se află într-un proces de **tranziție structurală profundă**, la intersecția dintre presiunile de conformare europeană, constrângerile financiare și slaba capacitate instituțională locală.

Fără consolidare, regionalizare, digitalizare și profesionalizare, sectorul riscă să perpetueze un model de funcționare ineficient și fragmentat. Reforma actuală – prin extinderea licențierii, centralizarea tarifelor și crearea unui sistem informațional unificat – trebuie urmată de disciplină de date, guvernanta corporativă modernă și planificare strategică pe termen lung.

2.10. Resursele umane din sector: pregătirea profesională și provocările generaționale

Resursele umane constituie una dintre cele mai vulnerabile componente ale sectorului de alimentare cu apă și sanitație, cu un impact direct asupra capacității de funcționare, întreținere și dezvoltare a infrastructurii publice.

În ultimii ani, **deficitul de personal calificat a căpătat un caracter structural și sistemic**, fiind însoțit de un **proces accelerat de îmbătrânire a forței de muncă**, de o slabă reînnoire generațională și de o scădere constantă a nivelului de calificare profesională.

În condițiile unei infrastructuri tot mai complexe și a exigențelor tot mai ridicate impuse prin intermediul directivelor Uniunii Europene, aceste tendințe devin o constrângere majoră pentru funcționarea durabilă a sistemelor de alimentare cu apă și sanitație.

Profilul actual al personalului din sector reflectă un dezechilibru îngrijorător între generații și o dependență tot mai mare de o categorie de angajați în vârstă. Datele colectate de la operatorii de servicii indică faptul că **peste 60% din personal are vârsta de peste 50 de ani**, iar doar 10–15% se încadrează în categoria de vârstă sub

35 de ani. Mulți dintre acești angajați urmează să se pensioneze în următorii cinci–șapte ani, fără existența unei generații tinere care să asigure înlocuirea lor.

În majoritatea operatorilor de servicii apă-canal, mai ales în localitățile mici și rurale, **o mare parte a personalul tehnic este alcătuit din persoane care nu dețin studii de specialitate și care nu au beneficiat de niciun tip de instruire formală sau continuă în domeniul** alimentării cu apă și sanitației. În unele cazuri, funcții tehnice esențiale – cum ar fi cele de operator de stație, mecanic, instalator sau dispecer – sunt exercitate de persoane formate empiric, ceea ce limitează capacitatea operatorilor de a implementa standarde moderne de calitate, siguranță și eficiență.

Această realitate este **consecința directă a degradării bazei educaționale și a lipsei unei politici publice coerente de formare profesională.**

În Republica Moldova, pregătirea academică în domeniul alimentării cu apă și canalizării se realizează exclusiv la Universitatea Tehnică a Moldovei (UTM), în cadrul Facultății de Urbanism și Arhitectură, prin programul „Alimentări cu apă și canalizări”.

Deși programul oferă instruire completă la nivel de licență, master și doctorat, **interesul pentru acest domeniu s-a diminuat drastic.** În perioada 2011–2025, au absolvit doar 242 de studenți la ciclul I (licență), iar începând cu anul 2020 grupele au fost fie comasate fie lichidate din lipsă de candidați. La ciclul II (masterat), în aceeași perioadă au fost înregistrați doar 90 de absolvenți, iar la ciclul III (doctorat), specializarea „Rețele inginerești în construcții” este practic inactivă.

Pe lângă scăderea interesului academic, se manifestă și **o criză extrem de acută de cadre universitare.** În prezent, în întreg sistemul educațional național, doar trei cadre didactice dețin titlurile științifice necesare predării disciplinelor de specialitate, iar două dintre acestea au depășit deja vârsta de pensionare. **În lipsa unei intervenții instituționale urgente, există riscul real ca, în următorii ani, formarea academică în domeniu să înceteze,** ceea ce ar agrava criza de personal calificat și ar periclita capacitatea statului de a susține standardele de calitate impuse prin acquis-ul UE.

Această situație necesită o reorganizare profundă a sistemului de formare academică și profesională. Este oportună restructurarea Departamentului de Alimentare cu Căldură, Apă și Protecția Mediului din cadrul UTM, prin definirea unor linii distincte de specializare – alimentare cu apă și sanitație, ingineria mediului (inclusiv deșeuri și emisii), precum hidroameliorații și lucrări hidrotehnice.

În paralel, este esențială **cooptarea specialiștilor practicieni din cadrul operatorilor AAS și a instituțiilor de proiectare în activități didactice,** sub coordonarea cadrelor universitare titulare, și formarea unei noi generații de

doctoranzi, care să fie ulterior integrați în învățământul superior. Această măsură ar revitaliza procesul educațional și ar crea o punte funcțională între mediul academic și cel operațional.

În același timp, **este necesară instituirea unui Program Național de finanțare a studiilor și formării profesionale în domeniul ingineriei apelor**, care să prevadă burse de specializare pentru tinerii (în special fetele) care aleg acest domeniu, condiționate de o perioadă obligatorie de activitate în sistemul public. Lipsa acestor stimulente și precum și lipsa inițiativelor de promovare a fetelor în domeniile STEM, a generat un dezechilibru acut între cererea și oferta de specialiști, iar efectele sunt vizibile mai ales în mediul rural, unde operatorii nu dispun de personal calificat, iar activitatea de exploatare se bazează preponderent pe experiență empirică și soluții improvizate.

La aceasta se adaugă și **insuficiența formării continue și a atestării profesionale pentru personalul tehnic și de conducere**. Potrivit datelor I.P. „Oficiul Amenajarea Teritoriului, Urbanism, Construcții și Locuințe”, numărul persoanelor atestate tehnico-profesional în domeniile conexe alimentării cu apă și canalizării este în scădere constantă. Lipsa unui sistem coerent de certificare, absența standardelor ocupaționale actualizate și inexistența unei obligativități legale de formare periodică determină un declin al competenței profesionale și vulnerabilizează calitatea execuției și exploatării infrastructurii.

În perspectivă, sectorul are nevoie de **o viziune strategică de regenerare a resurselor umane**, bazată pe parteneriatul dintre universități, operatori și autoritățile centrale. Este necesară consolidarea Institutului de Formare Continuă în domeniul Alimentării cu Apă și Canalizării, constituit în cadrul Universității Tehnice a Moldovei – Facultatea de Urbanism și Arhitectură. Această entitate trebuie să asigure formarea profesională continuă, certificarea competențelor, elaborarea standardelor ocupaționale și dezvoltarea unor programe de instruire aplicată în parteneriat cu operatorii regionali.

În paralel, este necesară crearea unor **mecanisme de mentorat**, prin care specialiștii cu experiență să contribuie la formarea tinerilor angajați, asigurând transferul durabil al cunoștințelor tehnice și instituționale.

Totodată, se impune **reformarea sistemului de motivare și retenție a personalului**, prin adaptarea grilelor de salarizare la responsabilitățile funcționale, introducerea bonusurilor de performanță și asigurarea unor condiții decente de muncă. Sectorul trebuie să ofere un mediu profesional stabil, predictibil și atractiv, pentru a reține specialiștii existenți și a atrage tineri calificați.

Astfel, în prezent, **sectorul de alimentare cu apă și sanitație al Republicii Moldova se confruntă cu o criză generațională și profesională profundă, care**

riscă să devină ireversibilă în lipsa unor măsuri strategice necesar de întreprins în cel mai scurt timp.

Este indispensabilă trecerea de la un sistem de administrare bazat pe reacție și improvizație la un model predictibil, bazat pe investiție în oameni și pe performanță măsurabilă. Consolidarea pregătirii profesionale, modernizarea bazei academice, certificarea competențelor și formarea unei noi generații de ingineri și tehnicieni reprezintă condiții esențiale pentru profesionalizarea sectorului și pentru alinierea sa la standardele europene de calitate, eficiență și durabilitate.

2.11. Digitalizarea sectorului

Evaluarea progresului Republicii Moldova în domeniul digitalizării și implementării inovațiilor în sectorul de alimentare cu apă și sanitație arată că, **deși au fost făcuți pași concreți, nivelul de transformare reală rămâne modest**, cu mari diferențe între mediul urban și rural. Practic, digitalizarea s-a concentrat în jurul câtorva operatori mari care au reușit, cu sprijin extern, să implementeze (total sau parțial) sisteme SCADA, GIS sau module de gestiune a datelor tehnice.

Însă, în peste 90% dintre localitățile țării, inclusiv în majoritatea operatorilor urbani, procesele de monitorizare, raportare și evidență se desfășoară manual, fără instrumente informatizate, fără baze de date unificate și fără personal instruit.

Această situație generează un impact direct asupra calității guvernantei sectorului: **planificarea investițiilor se face pe baza unor informații incomplete**, indicatorii de performanță sunt raportați parțial, iar capacitatea autorităților centrale de a evalua realitatea din teren este limitată. În practică, datele privind pierderile de apă, starea tehnică a rețelelor, consumul energetic sau randamentul stațiilor de epurare sunt rareori disponibile în format digital și comparabil. Acest gol de informație împiedică o planificare bazată pe dovezi și face dificilă prioritizarea investițiilor în funcție de eficiență și necesitate.

Din perspectiva operatorilor, principalele probleme identificate sunt lipsa infrastructurii IT, a softurilor dedicate și a resursei umane specializate. Majoritatea întreprinderilor municipale dispun doar de computere de birou și soft-uri generice, **fără sisteme SCADA sau GIS funcționale.**

Doar 6 operatori au implementat SCADA complet pe unele departamente, iar alți 12 parțial, de regulă doar pentru stațiile de pompare. În rest, monitorizarea presiunii, a calității apei și a consumului de energie se face prin citiri periodice, manuale, fără posibilitatea de analiză în timp real. În același timp, **doar 10 operatori folosesc aplicații GIS pentru evidența rețelelor**, iar informațiile cartografice la nivel de țară sunt dispersate, incomplete și neactualizate.

Pe partea de raportare, ANRE și ANSP colectează periodic datele operatorilor, însă lipsa interoperabilității dintre instituții duce la dublări, erori și întârzieri. De exemplu, un operator licențiat transmite lunar date către ANRE și trimestrial către ANSP, fără ca aceste sisteme să fie integrate sau să ofere o imagine comună asupra performanței sectorului. În lipsa unui mecanism unic de raportare, monitorizarea rămâne birocratică și consumatoare de resurse, fără beneficii reale de analiză sau decizie.

Din perspectiva investițiilor, **digitalizarea este aproape absentă în proiectele finanțate din surse publice**. Majoritatea granturilor sau lucrărilor finanțate prin Fondul Național pentru Dezvoltare Regională și Locală includ componente de infrastructură fizică (conducte, stații, extinderi), dar nu prevăd implementarea sistemelor SCADA, GIS sau DMA. Astfel, odată finalizate proiectele, operatorii se confruntă cu dificultăți în exploatarea și monitorizarea noilor rețele, neavând instrumente pentru urmărirea consumurilor, pierderilor sau eficienței energetice. Lipsa acestor tehnologii reduce durata de viață a investițiilor și face imposibilă evaluarea performanței post-implementare.

Un alt aspect practic îl constituie **lipsa personalului instruit**. În medie, doar 1 din 10 operatori are un specialist IT sau de automatizare, iar majoritatea angajaților nu dețin competențe digitale. În consecință, chiar și acolo unde echipamentele SCADA au fost instalate, funcționalitatea lor este parțială sau inactivă, din lipsa mentenanței și a supravegherii tehnice. Operatorii mai mari au început să creeze departamente de digitalizare, dar fără sprijin național și fără programe de formare profesională dedicate, progresul va rămâne lent și neuniform.

La nivel central, **lipsa unui Sistem Informațional Național unificat pentru sectorul AAS este cea mai mare lacună identificată**. În absența unei platforme integrate care să colecteze automat datele operatorilor (tehnice, financiare și de calitate), ministerele și agențiile de reglementare sunt obligate să lucreze pe rapoarte statice și fișiere disparate. Implementarea unui astfel de sistem ar permite, pentru prima dată, o viziune completă asupra sectorului, ar crește transparența și ar asigura un instrument de lucru modern pentru planificarea investițiilor și evaluarea performanței.

Evaluarea situației arată că necesitatea de digitalizare nu mai este una teoretică, ci urgent practică. Lipsa datelor în timp real generează pierderi de apă greu de controlat, întârzieri în reacția la avarii, ineficiență energetică și cheltuieli nejustificate. **Introducerea sistemelor SCADA ar permite economii imediate de până la 10–15% din consumul de energie și reducerea pierderilor tehnologice cu 8–12% în primii ani de operare**. Utilizarea GIS ar facilita planificarea lucrărilor și evidența patrimoniului, iar implementarea rețelelor DMA ar aduce un control precis al presiunii și al debitelor, cu efect direct asupra costurilor.

2.12. Vulnerabilități climatice și de mediu asupra resurselor de apă

Schimbările climatice au devenit unul dintre principalii factori de presiune asupra sistemelor de alimentare cu apă și sanitație din Republica Moldova, **afectând atât disponibilitatea resurselor de apă, cât și funcționarea infrastructurii.**

În ultimele trei decenii, **regimul climatic s-a modificat semnificativ: temperaturile medii anuale au crescut cu aproximativ 1,3°C, iar precipitațiile s-au redus cu 8–10%**, mai ales în regiunile sudice și centrale, ceea ce a condus la scăderea debitelor râurilor, secarea izvoarelor și diminuarea volumelor din lacurile de acumulare.

Această schimbare a regimului hidrologic se traduce printr-o creștere a frecvenței și duratei secetelor, care afectează direct capacitatea de aprovizionare a localităților. În sudul țării, **sursele subterane s-au redus sesizabil**, iar unele orașe, precum Comrat sau Vulcănești, deja furnizează apă populației cu întreruperi pe parcursul zilei (din cauza lipsei apei la sursă).

În același timp, **fenomenele meteorologice extreme — ploi torențiale, inundații rapide, alternanțe bruște de temperatură — produc distrugerii asupra infrastructurii de captare, pompare și distribuție, afectând continuitatea serviciilor.** Sistemele existente, proiectate în urmă cu decenii pentru condiții climatice stabile, nu sunt adaptate pentru a face față acestei variabilități, iar lipsa planurilor de intervenție și de gestionare a riscurilor amplifică vulnerabilitatea operațională.

Degradarea calității resurselor de apă este o altă consecință directă a schimbărilor climatice. Reducerea debitelor naturale și creșterea temperaturii **favorizează concentrarea poluanților, proliferarea bacteriologică și eutrofizarea lacurilor, afectând calitatea apei brute utilizate în sistemele de alimentare.** Conform datelor Agenției de Mediu, doar 12–14% din corpurile de apă de suprafață se încadrează în categoria „bună”, iar restul prezintă diferite grade de poluare. În perioadele de secetă, lipsa diluției naturale accentuează efectul poluării provenite din agricultură, deversări urbane insuficient tratate sau scurgeri din depozite de deșeuri. Operatorii sunt astfel obligați să utilizeze surse alternative, adesea cu conținut ridicat de săruri, fier, amoniu sau nitrați, ceea ce sporește costurile de tratare și solicită suplimentar echipamentele de epurare.

Apele subterane, care reprezintă sursa principală pentru peste 65% din populație, manifestă o vulnerabilitate accentuată la schimbările de regim hidrologic. În numeroase zone din sud și centru, nivelul acviferelor a scăzut constant, iar mineralizarea depășește frecvent 2–3 g/l. În peste un sfert dintre sondele de exploatare, calitatea apei nu respectă standardele sanitare, fiind afectată de conținut ridicat de nitrați, fluor și cloruri. Fenomenele de secetă reduc capacitatea de

reîncărcare a acviferelor, iar defrișările și extinderea terenurilor agricole pe malurile râurilor contribuie la scurgeri poluante și la infiltrarea substanțelor chimice în stratul freatic. În absența unor măsuri de protecție, multe localități riscă să piardă definitiv sursele proprii de apă potabilă.

Schimbările climatice influențează și comportamentul hidrologic al bazinelor mici, unde reducerea volumului de apă combinată cu episoadele de ploi torențiale provoacă alternanțe rapide între secetă și inundații. Aceste fenomene afectează barajele, digurile, stațiile de pompare și rețelele de canalizare, crescând costurile de întreținere și vulnerabilitatea infrastructurii. În același timp, sistemele de epurare existente, adesea depășite tehnologic, nu sunt concepute pentru a face față fluctuațiilor mari de debit și concentrației de poluanți. În perioadele de ploi abundente, rețelele combinate de canalizare cedează, iar apele uzate sunt deversate parțial neepurate în mediul natural.

Din perspectivă economică, schimbările climatice amplifică presiunea asupra operatorilor de apă-canal. **Costurile energetice cresc în perioadele de secetă, când pomparea se face de la adâncimi mai mari, iar gradul de tratare este mai ridicat reieșind din turbiditatea înaltă.** În același timp, pierderile de apă se accentuează din cauza evaporării, a scăderii presiunii și a uzurii infrastructurii. În lipsa unor programe de eficiență energetică și adaptare tehnologică, aceste tendințe pot duce la creșterea semnificativă a costurilor de operare și la diminuarea fiabilității serviciilor.

Necesitatea de adaptare devine astfel o prioritate strategică. Republica Moldova are nevoie de o reorientare a politicilor sectoriale spre managementul integrat al riscurilor climatice, care să includă investiții în surse alternative de apă, modernizarea sistemelor de stocare, reabilitarea captărilor vulnerabile și protejarea zonelor de reîncărcare a apelor subterane. Aceste analize sunt necesar de a fi examinate inclusiv din perspectiva intervențiilor sensibile la gen, în contextul crizelor fiind asigurat accesul prioritar al femeilor, gravidelor, fetelor și a persoanelor cu mobilitate redusă la surse sigure de apă și sanitație. Totodată, digitalizarea proceselor de monitorizare și introducerea sistemelor SCADA și GIS pot contribui la anticiparea fenomenelor hidrologice extreme și la intervenții rapide. Consolidarea capacităților locale de răspuns, prin formare profesională, planuri de urgență și infrastructură rezilientă, este o condiție esențială pentru protejarea continuității serviciilor.

Schimbările climatice aduc totuși și **oportunități de modernizare**: introducerea tehnologiilor eficiente energetic, reutilizarea apelor epurate, recuperarea nămolului pentru biogaz și implementarea infrastructurilor verzi pot transforma provocările climatice într-un catalizator pentru inovare. Adaptarea sectorului la noile realități climatice nu trebuie privită doar ca o obligație, ci ca o șansă de restructurare durabilă și de creștere a rezilienței sistemelor publice de alimentare cu apă și sanitație. În acest sens, Moldova are oportunitatea de a integra principiile economiei circulare și

ale infrastructurii sustenabile, asigurând nu doar rezistență la riscuri, ci și eficiență economică și protecție ecologică pe termen lung.

III – Obiective generale și specifice

Scopul Programului este de a consolida cadrul strategic, instituțional și investițional prin care Republica Moldova va accelera modernizarea sectorului de alimentare cu apă și sanitație, va reduce disparitățile teritoriale și sociale și va consolida capacitatea autorităților publice și a operatorilor de a furniza servicii moderne, sigure și durabile. Programul reflectă prioritățile naționale de dezvoltare stabilite prin Strategia Națională „Moldova Europeană 2030”, Strategia Națională de Dezvoltare Regională 2022–2028 și angajamentele asumate de stat în contextul procesului de aderare la Uniunea Europeană.

Prin implementarea Programului, Guvernul Republicii Moldova urmărește dezvoltarea unui cadru operațional unitar, orientat spre extinderea accesului populației la servicii de calitate, modernizarea infrastructurii edilitare, creșterea performanței operatorilor și alinierea treptată a sectorului la standardele europene în domeniul apei și sanitației.

Programul va fi **implementat în complementaritate cu Secțiunea a 3-a Specializată „Apă și Sanitație” a Planului de Amenajare a Teritoriului Național (PATN) inclusă la articolul 18 al Codului Urbanismului și Construcțiilor Nr. 434 din 28-12-2023**, care definește direcțiile tehnice de dezvoltare a infrastructurii și prioritizarea investițiilor. În acest ansamblu, Programul furnizează dimensiunea strategică, instituțională și de guvernare, orientând:

- Mobilizarea coordonată a resurselor financiare interne și externe, inclusiv a fondurilor Uniunii Europene și ale partenerilor bilaterali de dezvoltare
- Creșterea eficienței planificării, pregătirii și implementării investițiilor în infrastructura AAS, în conformitate cu prioritățile naționale
- Alinierea legislativă și instituțională la acquis-ul Uniunii Europene, în special la directivele europene privind apa potabilă, epurarea apelor uzate urbane și protecția resurselor acvatic
- Consolidarea capacităților administrației publice și ale operatorilor, prin profesionalizare, digitalizare și standardizare operațională.

Structura Programului cuprinde 3 obiective generale, dezagregate în 8 obiective specifice și implementate prin 39 de măsuri, constituind mecanismul operațional care va ghida transformarea sectorului până în anul 2030.

Obiectiv general 1: Consolidarea guvernării și a cadrului instituțional și normativ al sectorului AAS, în vederea asigurării unui management eficient, coerent și sustenabil al serviciilor de alimentare cu apă și sanitație

Acest obiectiv general urmărește crearea, până în anul 2030, a unei guvernante sectoriale funcționale și orientate spre rezultate, care să permită statului să planifice, să reglementeze și să monitorizeze dezvoltarea sectorului AAS într-un mod coerent, predictibil și compatibil cu practicile Uniunii Europene. Accentul este pus pe eliminarea fragmentării instituționale, clarificarea responsabilităților, creșterea calității reglementării și utilizarea sistematică a datelor pentru fundamentarea deciziilor publice.

Implementarea acestui obiectiv va conduce la decizii publice mai rapide și mai bine fundamentate, la reducerea riscurilor de suprapunere sau incoerență în investiții și la crearea unui cadru credibil pentru atragerea și utilizarea eficientă a finanțărilor din bugetul de stat și a surselor de finanțare europene în sectorul AAS.

Obiectivul general 1 este implementat **prin 3 obiective specifice și 18 măsuri**, care generează un impact sistemic asupra sectorului prin instituirea unei arhitecturi de guvernare clar definite și funcționale, aplicarea unitară a normativelor tehnice moderne pe întreg teritoriul național, precum și asigurarea conformității legislative și operaționale cu acquis-ul Uniunii Europene în domeniul alimentării cu apă și sanitației.

Obiectiv specific 1.1: Elaborarea, aprobarea și operaționalizarea, până în anul 2030, a cadrului normativ și instituțional al sectorului AAS, în conformitate cu cerințele și bunele practici ale Uniunii Europene, care se concretizează prin următoarele ținte:

- Atribuțiile instituționale în sectorul AAS sunt clar delimitate și aprobate prin acte normative, inclusiv Hotărâri de Guvern și regulamente interinstituționale, eliminând suprapunerile și ambiguitățile de competență;
- Mecanismul național de coordonare interinstituțională (MIDR–ANRE–ANSP–IPM–Agenția de Mediu) este instituit prin Hotărâre de Guvern, funcționează regulat și produce decizii documentate aplicate în implementarea politicilor sectoriale;
- Sistemul Informațional „Managementul serviciilor publice de alimentare cu apă și de canalizare” este complet dezvoltat și utilizat operațional, asigurând colectarea standardizată și raportarea periodică a datelor de performanță de la toți operatorii licențiați, cu extinderea raportărilor către operatorii ne-licențiați;
- Registrul de evidență a rețelelor edilitare este operațional și integrat în Sistemul GIS național, conținând date validate pentru un număr semnificativ de unități administrativ-teritoriale și fiind utilizat ca referință oficială în planificarea și avizarea investițiilor;
- Capacitatea administrativă a instituțiilor responsabile este demonstrată prin proceduri interne actualizate, instrumente analitice funcționale și personal

instruit, inclusiv prin integrarea sistematică a perspectivei de gen în procesele de analiză, planificare și raportare;

- Procesele decizionale și de monitorizare sunt transparente și accesibile, inclusiv prin publicarea informațiilor relevante și, acolo unde este aplicabil, prin utilizarea datelor dezagregate pe criterii de gen pentru fundamentarea politicilor publice.

În acest scop, Programul prevede **un set coerent de 8 intervenții operaționale**, orientate către operaționalizarea cadrului de guvernanță, clarificarea rolurilor instituționale și consolidarea mecanismelor de coordonare, reglementare și monitorizare ale sectorului AAS, după cum urmează:

- MIDR va realiza analiza funcțională instituțională a sectorului AAS, prin evaluarea competențelor, a fluxurilor decizionale și a proceselor de guvernanță existente, astfel încât concluziile și recomandările rezultate să fie reflectate și integrate în documente oficiale aprobate (acte normative, hotărâri de Guvern, regulamente instituționale), care să conducă efectiv la optimizarea arhitecturii de guvernanță a sectorului.
- MIDR va elabora cadrul de reglementare pentru coordonarea și gestionarea dezvoltării infrastructurii AAS la nivel național și regional, stabilind în mod explicit rolurile, responsabilitățile și procedurile interinstituționale aferente implementării Secțiunii Specializate „Apă și Sanitație” din PATN, formalizate prin acte normative aprobate, astfel încât planificarea și implementarea investițiilor să fie realizate unitar și predictibil.
- MIDR va consolida capacitățile interne de coordonare strategică, monitorizare și evaluare a politicilor publice din domeniul AAS, prin instruirea personalului, dezvoltarea instrumentelor analitice și actualizarea procedurilor interne aprobate, asigurând integrarea acestor instrumente în activitatea curentă a instituției.
- ANRE va institui un mecanism normativ de monitorizare și control al operatorilor AAS ne-licențiați, cu reguli clare de raportare și indicatori de performanță, aprobat prin decizii regulatorii, care să extindă aria de supraveghere a sectorului și să reducă riscurile asociate furnizării neconforme a serviciilor.
- Guvernul, la propunerea MIDR, va crea un mecanism național de coordonare interinstituțională între MIDR, ANRE, ANSP, IPM și Agenția de Mediu, formalizat prin Hotărâre de Guvern, care va funcționa ca platformă permanentă de cooperare și decizie coordonată în implementarea politicilor sectoriale.
- MIDR va elabora și iniția implementarea Secțiunii Specializate „Apă și Sanitație” a Planului de Amenajare a Teritoriului Național, astfel încât infrastructura, standardele tehnice, obiectivele de dezvoltare regională și

prioritățile naționale să fie reflectate coerent în documentele de planificare teritorială.

- ANRE, în cooperare cu MIDR, va dezvolta și operaționaliza Sistemul Informațional „Managementul serviciilor publice de alimentare cu apă și de canalizare”, aprobat și pus în funcțiune prin acte administrative corespunzătoare, care să permită colectarea standardizată a datelor, analiza comparativă a performanței operatorilor și monitorizarea continuă a sectorului.
- Agenția de Geodezie, Cartografie și Cadastru, cu suportul MIDR, va dezvolta și va operaționaliza Registrul de evidență a rețelelor edilitare, aprobat și utilizat ca instrument oficial de evidență, integrat în Sistemul GIS național și în Secțiunea „Apă și Sanitație” a PATN, pentru asigurarea unei baze de date complete și actualizate a infrastructurii critice privind alimentarea cu apă și sanitație.

Rezultatul practic al obiectivului specific 1.1 constă în tranziția sectorului AAS de la un sistem instituțional fragmentat, cu nivel scăzut de coordonare, eficiență și coerență decizională, către un cadru de guvernare unitar, reglementat și funcțional, bazat pe responsabilități clar delimitate, mecanisme instituționalizate de coordonare și utilizarea sistematică a datelor de performanță. Această tranziție va permite planificarea integrată a investițiilor, utilizarea eficientă a finanțărilor din bugetul de stat și alinierea guvernării sectorului AAS la cerințele și practicile Uniunii Europene.

Obiectiv specific 1.2: Armonizarea, până în anul 2030, a cadrului tehnico-normativ în sectorul AAS la standardele europene EN/ISO, în vederea aplicării uniforme a regulilor de proiectare, construcție și exploatare a infrastructurii de apă și sanitație, care se concretizează prin următoarele ținte:

- Este realizată inventarierea și evaluarea completă a normativelor tehnice existente în domeniul AAS, inclusiv a standardelor de tip GOST și СНиП, cu identificarea clară a actelor care urmează a fi armonizate, înlocuite sau abrogate;
- Este instituit un pachet unitar de normative și standarde tehnice moderne, armonizat cu acquis-ul UE și cu standardele EN/ISO, utilizat ca referință oficială pentru proiectarea, construirea și exploatarea infrastructurii AAS;
- Sunt elaborate și aprobate normative specifice pentru sisteme rurale și descentralizate, care să permită soluții tehnice adaptate contextelor locale și utilizarea eficientă a resurselor financiare;
- Normativul național privind zonele de protecție sanitară (ZPS) este actualizat și fundamentat pe evaluarea riscurilor, cu criterii diferențiate pentru aglomerări, surse de apă și tipuri de ape uzate;

- Este instituționalizat un mecanism periodic și predictibil de revizuire a normativelor tehnice și regulamentelor de exploatare, cu cicluri clare de actualizare și proceduri de consultare publică;
- Cerințele tehnice minime pentru proiectare și execuție sunt operaționalizate prin ghiduri practice aprobate, utilizate de proiectanți, autorități contractante și organisme de control al calității lucrărilor;
- Cadrul normativ rezultat este aplicat unitar de autoritățile publice, proiectanți, constructori și operatori, contribuind la creșterea calității investițiilor și la reducerea riscurilor tehnice și financiare.

În vederea atingerii acestor ținte, Programul prevede implementarea a **5 intervenții operaționale**, orientate spre armonizarea cadrului tehnico-normativ național cu standardele europene EN/ISO, modernizarea normelor de proiectare, construcție și exploatare a infrastructurii AAS și asigurarea aplicării unitare și predictibile a acestora la nivel național, după cum urmează

- MIDR va realiza inventarierea completă a SNIp-urilor, GOST-urilor și normativelor tehnice din domeniul AAS și va evalua conformitatea acestora cu standardele europene EN și ISO, astfel încât propunerile de actualizare, armonizare sau abrogare să fie reflectate în documente normative aprobate;
- MIDR va elabora și va promova aprobarea unui pachet unitar de normative și standarde tehnice moderne pentru proiectarea, construirea și exploatarea sistemelor de alimentare cu apă și sanitație, armonizat cu acquis-ul UE, inclusiv metodologii naționale de dimensionare și standarde operaționale;
- MIDR, în colaborare cu Ministerul Sănătății și ANSP, va elabora normativul național privind zonele de protecție sanitară, fundamentat pe evaluarea riscurilor și criterii diferențiate, astfel încât protecția surselor de apă și sănătatea publică să fie asigurate conform cerințelor actuale;
- MIDR va institui un mecanism programat de revizuire periodică a normativelor tehnice și regulamentelor de exploatare din domeniul AAS, cu proceduri clare de elaborare, actualizare și consultare publică;
- MIDR va elabora și va aproba Ghidul practic privind cerințele tehnice minime pentru proiectare și execuție, care să operaționalizeze prevederile Codului urbanismului și construcțiilor și să asigure un control coerent al calității lucrărilor în domeniul AAS.

Prin realizarea măsurilor din cadrul acestui obiectiv specific, sectorul AAS va dispune de un sistem normativ tehnic actualizat, unificat și aplicabil unitar, care va crea premisele pentru proiectarea, execuția și exploatarea infrastructurii în condiții de eficiență tehnico-economică, siguranță operațională și conformitate cu cerințele europene. Acest cadru va contribui la creșterea calității investițiilor, la reducerea riscurilor tehnice și financiare și la asigurarea unei utilizări raționale a resurselor publice și a finanțărilor externe.

Obiectiv specific 1.3: Asigurarea transpunerii până în anul 2030, a directivelor Uniunii Europene în domeniul apei potabile, sanitației și protecției resurselor acvatice și operaționalizarea mecanismelor de reglementare, monitorizare și control, care se concretizează prin următoarele ținte:

- Cadrul legal național privind apa destinată consumului uman este armonizat și aplicabil, în conformitate cu Directiva (UE) 2020/2184, incluzând cerințe privind evaluarea riscurilor, monitorizarea calității, transparența informațiilor și informarea populației;
- Legislația națională privind epurarea apelor uzate urbane este transpusă integral în conformitate cu Directiva (UE) 2024/3019, inclusiv în ceea ce privește formarea aglomerărilor, nivelurile de epurare, monitorizarea efluenților și gestionarea nămolurilor;
- Principiile Directivei 2000/60/CE (Directiva Cadru Apă) sunt integrate în planificarea și implementarea politicilor din sectorul AAS, inclusiv prin corelarea acestora cu planurile de management ale bazinelor hidrografice;
- Este instituit un cadru normativ clar privind reutilizarea apelor uzate epurate, în conformitate cu Regulamentul (UE) 2020/741, care definește criteriile de calitate, domeniile de utilizare permise și mecanisme de monitorizare;
- Cadrul legislativ privind gestionarea și valorificarea nămolurilor de epurare este actualizat și aplicabil, inclusiv în ceea ce privește opțiunile de reutilizare în agricultură și în scopuri energetice, în concordanță cu cerințele europene;
- Sunt operaționalizate mecanisme naționale de monitorizare, raportare și control, care permit urmărirea conformității cu cerințele UE și fundamentarea deciziilor de reglementare și investiții.

În acest scop, Programul prevede implementarea unui pachet de **5 intervenții operaționale**, concepute pentru a asigura transpunerea coerentă, completă și aplicabilă în practică a cadrului normativ al Uniunii Europene în domeniul apei potabile, sanitației și protecției resurselor acvatice:

- MIDR, în colaborare cu Ministerul Mediului și Ministerul Sănătății, va armoniza cadrul legal privind apa destinată consumului uman cu prevederile Directivei (UE) 2020/2184, prin elaborarea și promovarea spre aprobare a actelor normative aferente;
- MIDR, în cooperare cu Ministerul Mediului, va asigura transpunerea Directivei (UE) 2024/3019 privind epurarea apelor uzate urbane, prin elaborarea cadrului normativ național care reglementează aglomerările, nivelurile de epurare, monitorizarea efluenților și gestionarea nămolurilor;
- Ministerul Mediului va asigura integrarea principiilor Directivei 2000/60/CE în planificarea, monitorizarea și implementarea politicilor din sectorul AAS, inclusiv prin corelarea acestora cu documentele de management ale bazinelor hidrografice;

- MIDR, împreună cu Ministerul Mediului și MAIA, va elabora cadrul normativ privind reutilizarea apelor uzate epurate, în conformitate cu Regulamentul (UE) 2020/741, stabilind criterii clare de calitate, domenii de utilizare și responsabilități instituționale;
- MIDR și Ministerul Mediului vor actualiza legislația privind gestionarea și valorificarea nămolurilor de epurare, în concordanță cu cerințele Directivei 86/278/CEE, inclusiv prin reglementarea utilizării acestora în agricultură și în scopuri energetice.

Implementarea coordonată a acestui set de măsuri va permite crearea unui sistem normativ stabil și predictibil, care să asigure protecția sănătății publice, conformitatea investițiilor cu standardele UE și fundamentarea deciziilor de reglementare și investiții pe baze clare și verificabile

Obiectiv general 2: Creșterea performanței instituționale, operaționale și tehnice a autorităților publice locale și a operatorilor AAS

Acest obiectiv general vizează consolidarea capacității efective de implementare a sectorului AAS, astfel încât politicile publice, reformele instituționale și investițiile realizate să genereze rezultate concrete și vizibile la nivelul serviciilor furnizate populației. Intervențiile sunt orientate spre profesionalizarea autorităților publice locale, dezvoltarea operatorilor regionali viabili și reducerea fragmentării excesive a serviciilor, cu accent pe eficiență operațională, sustenabilitate financiară și creșterea calității și continuității serviciilor.

Prin realizarea acestui obiectiv, APL vor dispune de competențele și instrumentele necesare pentru a gestiona în mod profesionist procesele de regionalizare, cooperare intercomunitară și relația contractuală cu operatorii, iar operatorii AAS vor beneficia de un cadru favorabil pentru modernizarea managementului, optimizarea costurilor operaționale, reducerea pierderilor și orientarea progresivă către acoperirea costurilor și performanță financiară.

Obiectivul general 2 este implementat prin **3 obiective specifice și în total 19 măsuri țintite**, orientate spre realizarea progresivă și sustenabilă a rezultatelor preconizate până în anul 2030.

Obiectiv specific 2.1: Instituirea și operaționalizarea, până în anul 2030, a mecanismelor de suport și a instrumentelor standardizate pentru autoritățile publice locale, în vederea gestionării proceselor de regionalizare, cooperare intercomunitară și a relațiilor contractuale cu operatorii AAS, în conformitate cu practicile europene, care se concretizează prin următoarele ținte:

- Autoritățile publice locale dispun de un cadru național clar și aplicabil pentru regionalizarea serviciilor AAS, formalizat prin instrucțiuni aprobate și ghiduri metodologice utilizate unitar la nivel național;

- Sunt instituționalizate mecanisme permanente de asistență tehnică pentru APL în procesele de cooperare intercomunitară, delegare a serviciilor și integrare în sisteme regionale;
- Relația contractuală dintre APL și operatorii AAS este gestionată profesionist, prin contracte standardizate, monitorizare sistematică și evaluare periodică a performanței;
- Capacitatea administrativă și juridică a APL este consolidată prin programe de formare continuă, cu instruirii regulate pentru personalul implicat în gestionarea serviciilor AAS;
- Infrastructura AAS este inventariată, digitalizată și înregistrată în registrele naționale, constituind baza pentru delegarea serviciilor, planificarea investițiilor și monitorizarea activelor;
- APL beneficiază de suport tehnic structurat pentru identificarea soluțiilor tehnico-economice optime, elaborarea studiilor de fezabilitate și pregătirea documentațiilor de achiziție, în conformitate cu cerințele PATN și cu standardele de epurare aplicabile.

În acest scop, Programul prevede realizarea următoarelor **6 intervenții operaționale** majore:

- MIDR va elabora și va implementa mecanismul național de asistență tehnică pentru APL în procesul de regionalizare a serviciilor AAS, inclusiv prin aprobarea Mecanismului și instrucțiunilor privind acțiunile de regionalizare și elaborarea Ghidului metodologic pentru cooperare intercomunitară și delegare a serviciilor, cu modele standardizate de contracte;
- MIDR în comun cu instituțiile sale subordonate și în cooperare cu ANRE, va asigura suport continuu pentru APL în negocierea, monitorizarea și evaluarea contractelor de delegare a gestiunii, inclusiv prin instituționalizarea unui curs de formare continuă, organizarea instruirilor anuale și acordarea asistenței juridice și tehnice;
- MIDR va elabora și va promova mecanismele de finanțare și suport tehnic necesare pentru inventarierea, digitalizarea și înregistrarea infrastructurii AAS, inclusiv prin ajustarea cadrului normativ pentru a permite finanțarea acestor activități din surse publice;
- MIDR, în colaborare cu Agenția de Geodezie, Cartografie și Cadastru și ADR, va sprijini APL în înregistrarea infrastructurii AAS în Registrul de infrastructură tehnico-edilitară, ca instrument oficial pentru delegarea serviciilor și planificarea investițiilor;
- MIDR și Agențiile de Dezvoltare Regională vor elabora și vor operaționaliza mecanisme de suport tehnic pentru APL în identificarea soluțiilor tehnico-economice optime și în pregătirea caietelor de sarcini pentru proiectare și

execuție, inclusiv prin ghiduri explicative, instruiți regionale și servicii de consultanță tehnică dedicate.

- MIDR, în cooperare cu Ministerul Educației și Cercetării, ONDRL și operatorii regionali privind serviciile AAS, va institui un mecanism național coordonat pentru conectarea instituțiilor de învățământ în special în zonele rurale la sistemele publice sau locale de alimentare cu apă și sanitație, care va include: - conectarea obligatorie a instituțiilor de învățământ la rețelele AAS nou construite sau reabilitate; - identificarea și standardizarea soluțiilor tehnice pentru gestionarea apelor uzate în instituțiile neracordate la rețele publice (inclusiv sisteme locale sau descentralizate); - stabilirea unor ținte naționale de reabilitare a rețelelor interne de alimentare cu apă și canalizare și de conformare atât la normativele tehnice cât și la normele sanitare inclusiv de accesibilitate și siguranță; - crearea unui cadru funcțional de coordonare între APL, instituțiile de învățământ și operatorii AAS pentru asigurarea mentenanței și sustenabilității operaționale a infrastructurii alimentare cu apă, sanitație și igienă în instituțiile de învățământ.

Prin realizarea acestui obiectiv, autoritățile publice locale vor dispune de capacități instituționale, juridice și tehnice consolidate pentru a gestiona procesele de regionalizare și relația cu operatorii AAS, ceea ce va permite integrarea eficientă în sisteme regionale, utilizarea rațională a resurselor publice și creșterea calității și sustenabilității serviciilor furnizate populației.

Obiectiv specific 2.2: Creșterea, până în anul 2030, a performanței operaționale și a sustenabilității financiare a operatorilor regionali AAS, astfel încât minimum 90% dintre aceștia să funcționeze pe baza principiului acoperirii costurilor și a standardelor operaționale europene, care se concretizează prin următoarele ținte:

- Toți operatorii regionali licențiați dispun de Planuri de Îmbunătățire a Performanței (PIP), cu indicatori de performanță standardizați privind pierderile de apă, eficiența energetică, continuitatea serviciilor și colectarea veniturilor;
- Toți operatorii regionali licențiați dispun și aplică Planuri de Îmbunătățire a Performanței (PIP), actualizate periodic, care includ indicatori standardizați privind pierderile de apă, eficiența energetică, continuitatea serviciilor, colectarea veniturilor și disciplina financiară;
- Toți operatorii regionali licențiați elaborează și implementează Planuri de Siguranță a Apei (PSA), conforme Directivei (UE) 2020/2184, cu evaluări de risc documentate și măsuri operaționale aplicate pe întreg lanțul „sursă–consumator”;
- Cel puțin 75% dintre operatorii regionali utilizează sisteme digitale funcționale (SCADA, GIS, CMMS și/sau DMA), care permit monitorizarea

în timp real a rețelelor, reducerea pierderilor de apă și fundamentarea deciziilor manageriale pe date verificate;

- Minim 2 laboratoare regionale de analiză a apei sunt modernizate și acreditate conform standardului ISO/IEC 17025, asigurând controlul calității apei la standarde europene;
- Toți operatorii regionali sunt dotați integral cu echipamente, utilaje și mijloace logistice esențiale, care permit reducerea timpilor de intervenție, diminuarea costurilor de întreținere și creșterea fiabilității infrastructurii;
- Funcționarea tuturor operatorilor licențiați este orientată progresiv către acoperirea integrală a costurilor operaționale și către contribuția la finanțarea investițiilor, în corelare cu cadrul tarifar și mecanismele naționale de sprijin.

În vederea atingerii acestor ținte, Programul prevede implementarea a **6 intervenții operaționale**, orientate spre modernizarea managementului operațional al operatorilor regionali AAS, creșterea eficienței tehnice și energetice și consolidarea sustenabilității financiare a acestora, după cum urmează:

- MIDR, cu suportul agențiilor de dezvoltare regională, va sprijini elaborarea și actualizarea Planurilor de Îmbunătățire a Performanței pentru operatorii licențiați, prin asistență metodologică, instruire și mecanisme de finanțare dedicate, astfel încât aceste planuri să devină instrumente operaționale reale de creștere a performanței și de monitorizare a progresului;
- MIDR va institui mecanisme de suport financiar și tehnic pentru elaborarea și implementarea Planurilor de Siguranță a Apei de către operatorii regionali, inclusiv prin programe de instruire specializată și asistență tehnică, în vederea conformării cu cerințele europene privind calitatea apei potabile;
- MIDR va dezvolta și aplica mecanisme de finanțare dedicate digitalizării operatorilor regionali, susținând implementarea sistemelor SCADA, GIS, CMMS și DMA, pentru a permite gestionarea eficientă a rețelelor, reducerea pierderilor și monitorizarea continuă a performanței operaționale;
- MIDR va sprijini modernizarea și acreditarea laboratoarelor regionale de analiză a apei, prin finanțarea dotărilor necesare, instruirea personalului și alinierea la cerințele standardului ISO/IEC 17025, astfel încât controlul calității apei să fie realizat conform standardelor europene;
- MIDR va implementa mecanisme de finanțare destinate îmbunătățirii dotării operatorilor regionali cu echipamente, utilaje și mijloace logistice, necesare operării eficiente a sistemelor de alimentare cu apă și sanitație;
- MIDR, în cooperare cu partenerii de dezvoltare și cu autoritățile relevante, va susține implementarea programelor de eficiență energetică și a proiectelor-pilot de reutilizare a apelor uzate epurate, contribuind la reducerea costurilor operaționale și la creșterea sustenabilității financiare a operatorilor.

Rezultatul practic urmărit este funcționarea operatorilor de alimentare cu apă și sanitație în baza unor procese operaționale modernizate, instrumente manageriale aplicate și capacități tehnice consolidate, care să permită furnizarea serviciilor în condiții de eficiență economică, calitate, siguranță și sustenabilitate financiară, în concordanță cu cerințele Uniunii Europene.

Obiectiv specific 2.3: Creșterea, până în anul 2030, a nivelului de profesionalizare a resurselor umane din sectorul AAS, prin asigurarea instruirii și certificării a minim 25 % din personalul operatorilor licențiați și a minim 100 angajați ai APL relevante, care se concretizează prin următoarele ținte:

- Este elaborat și aprobat un Plan Național de Formare Continuă și Certificare Profesională în domeniul AAS, care stabilește clar tipurile de competențe, programele de instruire, mecanismele de certificare și grupurile-țintă (operatori, APL, funcționari publici);
- Institutul de Formare Continuă în domeniul AAS din cadrul UTM este modernizat și funcționează ca centru național de referință pentru instruirea și perfecționarea profesională în sector, cu laboratoare dotate și programe actualizate;
- Programele de formare continuă sunt acreditate conform cerințelor naționale în domeniul educației și sunt livrate periodic, în baza comenzilor de stat și a necesităților reale ale operatorilor și autorităților publice;
- Personalul tehnic, managerial și administrativ din cadrul operatorilor și specialiștilor responsabili ai domeniului AAS din cadrul APL beneficiază anual de instruirii specializate, contribuind la reducerea deficitului de competențe și la creșterea stabilității resurselor umane din sector;
- Sunt funcționale parteneriate durabile între mediul academic și operatorii AAS, care facilitează transferul de cunoștințe, integrarea cercetării aplicate și promovarea inovării, digitalizării și tehnologiilor verzi;
- Resursele umane din sector sunt mai bine adaptate cerințelor tehnice, normative și operaționale moderne, contribuind direct la îmbunătățirea calității serviciilor și la sustenabilitatea pe termen lung a sectorului.

În acest scop, Programul prevede un set din **4 intervenții operaționale**, orientate spre dezvoltarea și funcționarea unui sistem național de formare continuă și certificare profesională în sectorul AAS, adaptat nevoilor reale ale operatorilor și autorităților publice, după cum urmează

- MIDR, în cooperare cu Ministerul Educației și Cercetării și UTM, va elabora și va promova Planul Național de Formare Continuă și Certificare Profesională în domeniul AAS, realizat prin Platforma Națională de Învățare și Colaborare UTM–Operatori–APL, astfel încât formarea profesională să fie structurată, predictibilă și corelată cu nevoile reale ale sectorului;

- MIDR, împreună cu MEC și UTM, va consolida capacitățile Institutului de Formare Continuă în domeniul AAS prin modernizarea bazei materiale, dotarea laboratoarelor și actualizarea programelor de instruire, asigurând condițiile necesare pentru desfășurarea formării profesionale la standarde moderne;
- MIDR și MED vor susține implementarea Planului Național de Formare Continuă prin mecanisme de comandă de stat, destinate funcționarilor publici și personalului tehnic și managerial al operatorilor AAS, asigurând accesul regulat la instruire și dezvoltare profesională;
- MIDR, în parteneriat cu MEC și UTM, va promova parteneriatele educaționale și de cercetare aplicată între mediul academic și operatorii de servicii AAS, prin implicarea practicienilor în activități didactice, stagii practice și proiecte comune de inovare, digitalizare și tehnologii verzi.

Rezultatul practic urmărit este existența unui sistem național coerent și operațional de formare și dezvoltare profesională în sectorul AAS, care să asigure resurse umane calificate, motivate și adaptate cerințelor moderne, contribuind direct la creșterea performanței, stabilității și sustenabilității sectorului de alimentare cu apă și sanitație.

Obiectiv general 3. Asigurarea sustenabilității financiare și creșterea capacității de mobilizare a resurselor pentru dezvoltarea sectorului AAS

Acest obiectiv general urmărește trecerea de la o finanțare fragmentată și reactivă la **un model financiar predictibil, coordonat și orientat spre impact**, care să maximizeze efectul finanțărilor din bugetul de stat și din surse externe asupra dezvoltării sectorului AAS. Accentul este pus pe prioritizarea investițiilor cu impact regional, corelarea finanțărilor cu obiectivele strategice și utilizarea instrumentelor financiare moderne.

Prin implementarea acestui obiectiv, sectorul AAS va beneficia de **finanțări mai bine direcționate, proiecte mai mature și o capacitate crescută de absorbție a fondurilor europene**, contribuind direct la extinderea accesului populației, susținerea regionalizării și creșterea rezilienței financiare a sectorului.

Obiectivul general 3 este implementat prin **2 obiective specifice și 7 măsuri**, care asigură un impact sistemic asupra sectorului prin creșterea gradului de coordonare și transparență a finanțărilor externe, instituirea unui cadru financiar național multianual orientat spre rezultate și performanță, precum și stimularea investițiilor cu efect durabil în infrastructura de alimentare cu apă și sanitație

Obiectiv specific 3.1: Dublarea, până în anul 2030, a volumului finanțărilor externe atrase în sectorul de alimentare cu apă și sanitație prin instituirea și

operaționalizarea unui cadru național unic de coordonare și planificare a finanțărilor, care se concretizează prin următoarele ținte:

- Funcționează un mecanism național instituționalizat de coordonare a asistenței externe în sectorul AAS, cu minimum 4 ședințe anuale desfășurate și documentate, care produce decizii aplicate în procesul de planificare și implementare a investițiilor;
- Este creat și utilizat un Portofoliu Unic al proiectelor prioritare din sectorul AAS, derivat din Planul de Amenajare a Teritoriului Național – Secțiunea „Apă și Sanitație”, actualizat anual și utilizat ca document de referință în dialogul cu partenerii de dezvoltare;
- Este operațională o bază de date națională care va include un portofoliu de proiecte prioritare, identificate și dezvoltate în baza Planului de prioritizare a investițiilor în domeniul AAS, ca parte componentă a Secțiunii Specializate „Apă și Sanitație” a Planului de Amenajare a Teritoriului Național. Baza de date și portofoliile respective de proiecte, vor fi dezvoltate pentru asigurarea inițierii unui dialog eficient cu partenerii de dezvoltare în vederea identificării suportului financiar necesar și va fi utilizat în calitate de instrument oficial de coordonare, monitorizare și raportare;
- Capacitatea instituțională de mobilizare a finanțărilor externe este demonstrată prin promovarea anuală a proiectelor prioritare către partenerii de dezvoltare, în baza conceptelor de proiect ajustate la prioritățile sectoriale;
- Finanțările externe sunt orientate preponderent către investiții cu impact regional și sistemic, contribuind la reducerea fragmentării serviciilor și la eficientizarea utilizării resurselor publice și externe.

În acest scop, Programul prevede **3 intervenții operaționale**, menite să consolideze coordonarea națională a finanțărilor externe, să asigure planificarea și prioritizarea unitară a investițiilor și să întărească dialogul structurat cu partenerii de dezvoltare în sectorul AAS, după cum urmează:

- MIDR va consolida și va operaționaliza Consiliul Sectorial pentru Coordonarea Asistenței Externe în domeniul AAS, ca platformă permanentă de dialog și coordonare cu partenerii de dezvoltare, asigurând prioritizarea proiectelor, prevenirea suprapunerilor investiționale și publicarea rapoartelor anuale de activitate;
- MIDR va crea, va administra și va actualiza anual baza de date națională privind suportul partenerilor de dezvoltare în sectorul AAS, care va centraliza informațiile privind volumele financiare, stadiul implementării, zonele de intervenție și impactul proiectelor, fiind utilizată în procesul decizional guvernamental;
- MIDR va elabora, va actualiza anual și va promova Portofoliul Unic al proiectelor prioritare din sectorul AAS, derivat din documentele de planificare strategică și teritorială, utilizându-l activ în dialogul strategic cu instituțiile

europene și internaționale pentru atragerea finanțărilor majore în infrastructura AAS.

Rezultatul practic urmărit este funcționarea sectorului AAS în baza unui cadru coerent și predictibil de coordonare a finanțărilor externe, care să permită mobilizarea sistematică a resurselor europene și internaționale și direcționarea acestora către proiecte prioritare, cu impact regional și sustenabilitate pe termen lung.

Obiectiv specific 3.2: Instituirea și operaționalizarea, până în anul 2030, a unui mecanism de finanțare multianual care să asigure, din bugetul de stat, finanțarea anuală a cel puțin 50 de proiecte cu impact sistemic și regional din sectorul AAS

- Este elaborat, aprobat și utilizat un Plan multianual de investiții 2026–2030 pentru sectorul AAS, integrat în Strategia bugetară pe termen mediu.
- Sunt alocate anual resurse financiare bugetare dedicate, care permit implementarea a minimum 20 de proiecte de conectare a localităților rurale și periurbane la sistemele regionale AAS și la magistralele prioritare;
- Este revizuit cadrul normativ de finanțare (inclusiv HG nr. 152/2022), extinzând eligibilitatea investițiilor astfel încât minimum 6 tipuri de intervenții critice (digitalizare, laboratoare, echipamente, PIP, PSA, resurse umane, inventariere infrastructură) să poată fi finanțate din surse bugetare;
- Sunt dezvoltate și operaționalizate cel puțin 2 instrumente financiare inovatoare (finanțare combinată, schemă de garanții, fond revolving sau PPP), testate prin minimum un proiect-pilot cu indicatori de performanță măsurabili;
- Finanțările publice bugetare sunt direcționate prioritar către proiecte care contribuie demonstrabil la regionalizarea serviciilor, creșterea ratei de racordare și îmbunătățirea eficienței utilizării finanțărilor din bugetul de stat.

În acest scop, Programul prevede **4 intervenții operaționale**, menite să consolideze cadrul financiar național multianual al sectorului AAS, să asigure finanțarea predictibilă a investițiilor prioritare și să extindă utilizarea instrumentelor financiare orientate spre rezultate și impact regional, după cum urmează:

- MIDR va elabora, va aproba și va aplica Planul multianual de investiții 2026–2030 pentru sectorul AAS, corelat cu documentele bugetare și cu Planul de Amenajare a Teritoriului Național – Secțiunea Specializată „Apă și Sanitație”, acesta devenind instrumentul principal de prioritizare a investițiilor finanțate din surse bugetare;
- MIDR, în cooperare cu agențiile de dezvoltare regională, va implementa mecanisme financiare dedicate autorităților publice locale pentru extinderea și reabilitarea infrastructurii AAS și pentru conectarea localităților la

sistemele regionale, inclusiv la magistralele prioritare, cu ținte anuale de proiecte implementate;

- MIDR va revizui și va ajusta Hotărârea Guvernului nr. 152/2022, în vederea extinderii domeniilor de eligibilitate pentru finanțarea investițiilor din sectorul AAS, incluzând digitalizarea operatorilor, modernizarea și acreditarea laboratoarelor, dotarea tehnică, elaborarea și implementarea Planurilor de Îmbunătățire a Performanței și a Planurilor de Siguranță a Apei, profesionalizarea resurselor umane și inventarierea infrastructurii;
- MIDR, în cooperare cu ONDRL și alte instituții relevante, va elabora și va operaționaliza cadrul național pentru utilizarea parteneriatelor public–private și a instrumentelor financiare inovatoare în sectorul AAS, cu inițierea a cel puțin unui proiect-pilot în regim PPP sau contract de performanță.

Rezultatul practic urmărit prin realizarea măsurilor aferente obiectivului specific 3.2 este funcționarea sectorului de alimentare cu apă și sanitație în baza unui cadru financiar național multianual, predictibil și orientat spre rezultate, care asigură prioritizarea clară a investițiilor, corelarea alocărilor bugetare cu obiectivele strategice ale sectorului și finanțarea coerentă a proiectelor cu impact regional, contribuind direct la susținerea procesului de regionalizare și la utilizarea eficientă a resurselor publice.

Totodată, măsurile și intervențiile propuse pentru implementare în cadrul Programului vor fi realizate în baza următoarelor priorități transversale, care constituie fundamentul de acțiune pentru toate proiectele sprijinite:

- Incluziunea socială. Toate intervențiile vor ține cont de necesitățile specifice ale grupurilor vulnerabile, pentru a evita efectele de marginalizare socială. În mod special, vor fi avute în vedere persoanele și familiile cu venituri mici, copiii în situație de risc sau fără ocrotire părintească, persoanele vârstnice, tinerii în dificultate, persoanele cu dizabilități, victimele violenței domestice, persoanele fără adăpost, persoanele cu probleme de sănătate mintală și familiile aflate în dificultate.

În plus, Programul integrează dimensiunea accesului la servicii de alimentare cu apă și sanitație pentru instituțiile care găzduiesc sau oferă servicii copiilor (creșe, grădinițe, școli și unități medicale). O atenție sporită va fi acordată cartierelor urbane defavorizate și marginalizate.

- Buna guvernare. Intervențiile vor promova transparența decizională, reprezentativitatea, eficiența, eficacitatea și inovația, asigurând totodată trasabilitatea și accesibilitatea procesului de planificare, implementare și monitorizare. Comunicarea clară și publică a obiectivelor și rezultatelor va crește încrederea cetățenilor și va consolida parteneriatele dintre autorități, comunități și partenerii de dezvoltare.

- Eficiența energetică și energia regenerabilă. Toate proiectele de infrastructură vor fi concepute și realizate cu respectarea principiului eficienței energetice maxime și al reducerii impactului asupra mediului. Vor fi promovate soluții tehnice moderne și utilizarea energiilor regenerabile, contribuind astfel la tranziția spre o economie verde și circulară.
- Aspectele de gen și egalitatea de șanse. Programul va asigura integrarea nevoilor specifice ale femeilor, bărbaților și copiilor (băieți și fete) în planificarea și implementarea proiectelor, luând în considerație nevoile specifice în situații de criză privind accesul la apă și servicii de sanitație.
Analizele și indicatorii de monitorizare vor fi dezagregați după sex, vârstă, statut socioeconomic și alte criterii relevante, pentru a sprijini o planificare corectă și incluzivă.
- Regionalizarea serviciilor. Intervențiile vor susține reducerea fragmentării excesive a serviciilor publice de alimentare cu apă și canalizare, care limitează eficiența investițiilor și calitatea serviciilor. Programul va promova accelerarea procesului de regionalizare, în vederea utilizării eficiente a resurselor financiare publice și externe, reducerii costurilor de operare și întreținere și creșterii calității serviciilor pentru cetățeni.
- Sustenabilitatea și durabilitatea. Dezvoltarea infrastructurii de apă și sanitație va fi realizată cu respectarea principiilor de echilibru între creșterea economică, protecția mediului și bunăstarea socială. Vor fi aplicate măsuri pentru utilizarea rațională a resurselor de apă, protejarea ecosistemelor și reducerea vulnerabilității infrastructurii în fața schimbărilor climatice.
- Integritatea și prevenirea corupției. Toate măsurile propuse vor respecta standardele etice și vor fi supuse unor mecanisme consolidate de control și audit, pentru a garanta utilizarea transparentă și responsabilă a resurselor financiare și tehnice.
- Siguranța și securitatea infrastructurii. Programul va include măsuri concrete pentru reducerea riscurilor și creșterea rezilienței infrastructurii în fața dezastrelor naturale, a schimbărilor climatice sau a altor factori perturbatori, astfel încât serviciile să fie prestate în mod sigur, stabil și continuu pentru întreaga populație.

IV. Indicatori de monitorizare

Monitorizarea implementării Programului va fi realizată prin utilizarea a **două categorii complementare de indicatori: indicatori de impact și indicatori de rezultat:**

- Indicatorii de impact vor permite evaluarea schimbărilor structurale și a efectelor sistemice generate de Program la nivelul sectorului AAS pe termen mediu și lung.
- Indicatorii de rezultat vor urmări realizările concrete, măsurabile și verificabile obținute prin implementarea acțiunilor și măsurilor prevăzute în Planul de acțiuni,

la nivelul obiectivelor specifice. Această abordare va asigura o evaluare coerentă atât a progresului operațional, cât și a transformărilor structurale urmărite până în anul 2030.

Indicatorii de impact au fost determinați pentru a reflecta schimbările structurale urmărite prin implementarea Programului, măsurând tranziția sectorului AAS de la un sistem fragmentat, subfinanțat și reglementat printr-un cadru normativ în mare parte depășit (inclusiv de origine din perioada sovietică), către un sector guvernat unitar, aliniat la standardele și directivele Uniunii Europene, cu servicii extinse, performante și sustenabile financiar.

Stabilirea valorilor de referință se bazează pe diagnosticul sectorial existent, pe datele raportate de instituțiile naționale (MIDR, ANRE, ANSP, MF) și pe analiza evoluției investițiilor și performanței sectorului în perioada 2014–2024.

Valorile țintă au fost definite realist, pornind de la tendințe, capacitatea instituțională și financiară a sectorului, precum și de la angajamentele asumate în procesul de aliniere la acquis-ul Uniunii Europene, evitând stabilirea unor ținte nerealistice sau pur declarative.

Obiective	Indicatori de impact	Valoarea de referință (2024–2025)	Valoarea țintă 2030	Sursa de date
Obiectiv general 1: Consolidarea guvernantei și a cadrului instituțional și normativ al sectorului AAS, în vederea asigurării unui management eficient, coerent și sustenabil al serviciilor de alimentare cu apă și sanitație	Funcționarea mecanismului guvernamental integrat de coordonare a dezvoltării sectorului (<i>coordonare interinstituțională, sisteme informaționale integrate, registre naționale</i>)	Mecanisme fragmentate, funcționale parțial	Mecanism unic și integrat de guvernanță sectorială	MIDR
	Gradul de aliniere a cadrului tehnico-normativ AAS (<i>eliminarea normativelor depășite, inclusiv din perioada sovietică, și</i>	>60% din normative în vigoare sunt depășite sau nearmonizate, inclusiv aplicate neuniform	>90% din normative sunt revizuite/armonizate, set unitar EN/ISO și a ghidurilor	MIDR, OATUCL

Obiective	Indicatori de impact	Valoarea de referință (2024–2025)	Valoarea țintă 2030	Sursa de date
	<i>armonizarea cu standarde EN/ISO și directive UE)</i>		operaționale aferente.	
	Gradul de transpunere și aplicare efectivă a directivelor UE relevante pentru sectorul AAS (<i>apă potabilă, ape uzate urbane, resurse acvatice, reutilizare, nămoluri</i>)	Transpunere estimativă de 40%, aplicare parțială; mecanisme de implementare incomplete	Transpunere >95% și aplicare operațională (monitorizare, raportare, control funcțional)	MIDR, MM, MS, rapoarte de progres UE
Obiectiv general 2: Creșterea performanței instituționale, operaționale și tehnice a autorităților publice locale și a operatorilor de alimentare cu apă și sanitație	Ponderea populației cu acces la servicii de alimentare cu apă și de sanitație deservite de operatori regionali licențiați	≈ 50% din populația deservită	>70% din populația deservită	ANRE, MIDR
	Nivelul pierderilor de apă (NRW) la nivel de sector	Ridicat, peste 45-50% (estimări medii din rapoarte ANRE)	<40%	ANRE, rapoarte operatori
	Capacitatea operatorilor de a acoperi costurile operaționale din venituri proprii	<50% dintre operatorii licențiați acoperă costurile operaționale	>90% dintre operatorii licențiați acoperă costurile operaționale	ANRE, situații financiare
Obiectiv general 3: Asigurarea sustenabilității financiare și creșterea	Volumul mediu anual total al investițiilor în sectorul AAS (<i>surse publice și externe</i>)	≈ 500 milioane/an (media pentru perioada 2014–2024)	≈ 2 miliarde lei/an	MIDR, MF

Obiective	Indicatori de impact	Valoarea de referință (2024–2025)	Valoarea țintă 2030	Sursa de date
capacității de mobilizare a resurselor pentru dezvoltarea sectorului AAS	Ponderea investițiilor cu caracter regional și sistemic din total investiții AAS	<35% proiecte sistemice	>75% proiecte sistemice	MIDR, Portofoliu Unic

Indicatorii de impact asumați în cadrul Programului evidențiază țintirea unor transformări sistemice: creșterea semnificativă a accesului populației la servicii sigure de apă și sanitație, îmbunătățirea performanței operatorilor, reducerea treptată a pierderilor de apă, consolidarea finanțării publice și externe și înlocuirea cadrului normativ depășit cu unul modern, armonizat cu standardele UE.

În ansamblu, acești indicatori oferă o bază solidă pentru monitorizarea progresului real al reformei sectorului AAS și pentru fundamentarea deciziilor de politici publice și investiții până în anul 2030.

Indicatorii de rezultat au fost definiți pentru a reflecta realizările concrete și măsurabile ale Programului la nivelul obiectivelor specifice. Aceștia măsoară livrabilele instituționale, normative, operaționale și financiare generate direct prin implementarea acțiunilor prevăzute în Planul de acțiuni al Programului și permit urmărirea progresului anual în raport cu situația de referință existentă în anii 2024–2025.

Indicatorii de rezultat sunt formulați în mod operațional, cuantificabil și verificabil, fiind corelați direct cu responsabilitățile instituționale și cu mecanismele de monitorizare și raportare existente la nivel național.

Obiective	Indicatori de rezultate	Valoarea de referință 2025	Valoarea țintă 2030	Sursa de date
Obiectiv general 1: Consolidarea guvernancei și a cadrului instituțional și normativ al sectorului AAS, în vederea asigurării unui management eficient, coerent și sustenabil al serviciilor de alimentare cu apă și sanitație				
Obiectiv specific 1.1 Elaborarea, aprobarea și operaționalizarea, până în anul	Ponderea deciziilor strategice din sectorul AAS fundamentate pe analize funcționale și date sectoriale	scăzută / nesistemică	≥80%	MIDR

Obiective	Indicatori de rezultate	Valoarea de referință 2025	Valoarea țintă 2030	Sursa de date
2030, a cadrului normativ și instituțional al sectorului AAS, în conformitate cu cerințele și bunele practici ale Uniunii Europene	Ponderea investițiilor publice și externe din sectorul AAS planificate și coordonate prin mecanismul național unic, bazat pe Secțiunea specializată (%)	coordonare fragmentată	≥50%	MIDR
	Ponderea operatorilor AAS licențiați, monitorizați anual prin intermediul Sistemului Informațional (%)	lipsa unui sistem informațional	≥50%	MIDR, ANRE
	Ponderea rețelelor edilitare AAS înregistrate și utilizate activ în procesele de planificare, autorizare și investiții (%)	evidență fragmentată, cu un grad scăzut de digitalizare	≥50%	AGCC MIDR
	Gradul de acoperire a activităților AAS nelicențiate prin mecanisme funcționale de monitorizare și control (%)	lipsa unui mecanism de control	≥50% (prioritar în localitățile cu peste 3000 locuitori)	ANRE, MIDR
Obiectiv specific 1.2 Armonizarea, până în anul 2030, a cadrului tehnico-normativ în sectorul AAS, la standardele	Ponderea normativelor tehnice AAS aplicabile care sunt actualizate, armonizate sau eliminate pe baza evaluării de	normative depășite utilizate pe scară largă	≥50%	MIDR

Obiective	Indicatori de rezultate	Valoarea de referință 2025	Valoarea țintă 2030	Sursa de date
europene EN/ISO, în vederea aplicării uniforme a regulilor de proiectare, construcție și exploatare a infrastructurii de apă și sanitație	conformitate cu standardele UE (%)			
	Gradul de aplicare a standardelor EN/ISO în proiectarea și execuția infrastructurii AAS (%)	scăzut	≥60 %	MIDR
	Ponderele proiectelor AAS rurale care aplică normative tehnice dedicate sistemelor descentralizate (pentru aglomerările cu mai puțin de 1000 el) (%)	norme inexistente	≥50 %	MIDR
Obiectiv specific 1.3 Asigurarea transpunerii până în anul 2030, a directivelor Uniunii Europene în domeniul apei potabile, sanitației și protecției resurselor acvatice și operaționalizarea mecanismelor de reglementare, monitorizare și control	Gradul de conformitate a legislației naționale AAS cu directivele și regulamentele UE relevante (%)	conformitate parțială	≥80%	MIDR, MM
Obiectiv general 2: Creșterea performanței instituționale, operaționale și tehnice a autorităților publice locale și a operatorilor AAS				

Obiective	Indicatori de rezultate	Valoarea de referință 2025	Valoarea țintă 2030	Sursa de date
Obiectiv specific 2.1 Instituirea și operaționalizarea, până în anul 2030, a mecanismelor de suport și a instrumentelor standardizate pentru autoritățile publice locale, în vederea gestionării proceselor de regionalizare, cooperare intercomunitară și a relațiilor contractuale cu operatorii AAS, în conformitate cu practicile europene	Ponderea unităților administrativ-teritoriale care aplică mecanismele naționale de regionalizare a serviciilor AAS (%)	<20%	≥70%	MIDR
	Mecanism național de asistență tehnică pentru APL în procesul de planificare a investițiilor în sectorul AAS instituit	Mecanism inexistent	Mecanism național funcțional	MIDR
	Numărul APL care finalizează procese de regionalizare și delegare a serviciilor AAS (cumulativ)	foarte redus	≥50 APL	MIDR
	Ponderea instituțiilor de învățământ cu infrastructură WASH conform standardelor naționale (%)	<38%	≥85%	MEC MIDR ONDRL UNICEF
Obiectiv specific 2.2 Creșterea, până în anul 2030, a performanței operaționale și a sustenabilității financiare a operatorilor regionali AAS, astfel încât	Ponderea operatorilor AAS licențiați care își îmbunătățesc performanța operațională conform PIP aprobate (%)	<15%	≥85%	MIDR
	Ponderea operatorilor AAS care aplică Planuri	limitată	≥20%	MIDR

Obiective	Indicatori de rezultate	Valoarea de referință 2025	Valoarea țintă 2030	Sursa de date
minimum 90% dintre aceștia să funcționeze pe baza principiului acoperirii costurilor și a standardelor operaționale europene	de Siguranță a Apei (%)			
	Ponderea operatorilor AAS cu procese operaționale digitalizate (SCADA, GIS, CMMS, DMA) (%)	<5%	≥35%	ADR
Obiectiv specific 2.3 Creșterea, până în anul 2030, a nivelului de profesionalizare a resurselor umane din sectorul AAS, prin asigurarea instruirii și certificării a minim 25 % din personalul operatorilor licențiați și a minim 100 angajați ai APL relevante	Gradul de acoperire a necesarului de competențe prin programe acreditate (%)	parțial / ocazional	≥90%	MIDR UTM
	Numărul specialiștilor AAS instruiți anual din cadrul operatorilor	scăzut / ocazional	≥25%	MIDR UTM
	Numărul specialiștilor instruiți anual din cadrul APL, responsabili pentru domeniul AAS	scăzut / ocazional	≥100 persoane	MIDR UTM APL I și II
Obiectiv general 3: Asigurarea sustenabilității financiare și creșterea capacității de mobilizare a resurselor pentru dezvoltarea sectorului AAS				
Obiectiv specific 3.1 Dublarea, până în anul 2030, a volumului finanțărilor externe atrase în sectorul de alimentare cu apă	Frecvența utilizării mecanismului de dialog sectorial AAS cu partenerii de dezvoltare (ședințe/an	neregulat	4 ședințe anuale	MIDR
	Ponderea finanțărilor AAS reflectate într-o	evidență fragmentată	100 % din finanțări ale	MIDR

Obiective	Indicatori de rezultate	Valoarea de referință 2025	Valoarea țintă 2030	Sursa de date
și sanitație prin instituirea și operaționalizarea unui cadru național unic de coordonare și planificare a finanțării.	bază de date națională unică (%)		bugetului de stat ≥50% din finanțări ale partenerilor de dezvoltare	
	Ponderele investițiilor AAS atrase în baza unui portofoliu unic de proiecte (%)	lipsa unui portofoliu unic	≥50%	MIDR
Obiectiv specific 3.2 Instituirea și operaționalizarea, până în anul 2030, a unui cadru financiar național multianual care să asigure, din bugetul de stat, finanțarea anuală a cel puțin 50 de proiecte cu impact sistemic și regional din sectorul AAS	Plan multianual de investiții AAS 2026–2030 aprobat și aplicat	Plan inexistent	1 plan multianual aprobat	MIDR
	Volumul anual al investițiilor AAS finanțate din surse publice bugetare (MDL/an)	Volatil (cca 15-20 proiecte/an)	creștere constantă (minimum 50 proiecte/an)	MIDR ADR ONDRL

Setul de indicatori de rezultat permite o monitorizare clară și obiectivă a progresului înregistrat în implementarea Programului, asigurând o delimitare metodologică corectă față de indicatorii de impact, care reflectă schimbările sistemice pe termen mediu și lung.

Structurarea indicatorilor pe obiective specifice asigură trasabilitatea directă între acțiuni, rezultate și efectele urmărite, facilitează raportarea periodică către Guvern și partenerii de dezvoltare și contribuie la fundamentarea deciziilor de politici publice și investiții în sectorul de alimentare cu apă și sanitație până în anul 2030.

V – Impact

Implementarea Programului Național de Dezvoltare a Sectorului de Alimentare cu Apă și de Sanitație 2026–2030 are ca impact principal pregătirea structurală, instituțională și financiară a sectorului AAS pentru contextul integrării Republicii Moldova în Uniunea Europeană, precum și pentru valorificarea oportunităților crescute de atragere a finanțărilor externe destinate infrastructurii de mediu.

Programul este conceput ca un instrument de tranziție de la un sector caracterizat de fragmentare, subfinanțare și performanță operațională neuniformă către un sector aliniat acquis-ului UE, capabil să planifice și să implementeze eficient investiții complexe, la scară regională și națională.

Impact asupra guvernancei sectoriale și capacității de implementare

În perioada 2014–2024, dezvoltarea sectorului AAS a fost marcată de o coordonare limitată a politicilor și investițiilor, cu mecanisme instituționale parțial funcționale și fără un cadru unitar de prioritizare.

Programul va genera un impact structural prin instituirea unei guvernance sectoriale consolidate, bazate pe mecanisme formale de coordonare interinstituțională, proceduri clare de planificare și instrumente naționale de monitorizare.

Până în anul 2030, peste 90% din finanțările externe active în sector vor fi coordonate prin mecanisme naționale, comparativ cu o situație de referință estimată sub 40% în perioada anterioară. Operaționalizarea sistemelor informaționale sectoriale va permite raportarea standardizată a performanței pentru 100% dintre operatorii licențiați, creând o bază solidă pentru decizii investiționale fundamentate și pentru accelerarea implementării proiectelor de infrastructură.

Impact normativ și alinierea la acquis-ul Uniunii Europene

Un impact esențial al Programului îl constituie modernizarea cadrului legislativ și tehnico-normativ al sectorului de alimentare cu apă și sanitație, condiție obligatorie pentru integrarea Republicii Moldova în piața europeană și pentru accesarea fondurilor UE. La momentul inițierii Programului, peste 60% din normativele aplicabile sectorului AAS sunt parțial nearmonizate sau depășite, inclusiv de origine GOST/SNIP, iar gradul de transpunere și aplicare efectivă a directivelor UE relevante este estimat la circa 40%.

Prin implementarea Programului, cadrul normativ aferent proiectării, construcției și exploatarei sistemelor AAS va fi integral armonizat cu standardele europene EN/ISO, fiind eliminate normele depășite și practicile neuniforme aplicate în ultimele decenii. Concomitent, gradul de aliniere la acquis-ul Uniunii Europene va depăși 95% până în anul 2030, prin transpunerea completă a legislației relevante și instituirea unor mecanisme funcționale de monitorizare, raportare și control. Acest impact va crea un cadru de reglementare coerent și predictibil, necesar pentru

implementarea eficientă a investițiilor și pentru absorbția finanțărilor europene în sectorul AAS.

Impact asupra performanței financiare și operaționale a operatorilor

Programul este conceput pentru a aborda una dintre principalele constrângeri structurale ale sectorului: sustenabilitatea financiară redusă a operatorilor. În anul 2024–2025, mai puțin de 50% dintre operatorii AAS reușesc să acopere costurile operaționale din venituri proprii, iar pierderile de apă (NRW) se situează, în medie, la 45–50%. Prin introducerea planurilor de îmbunătățire a performanței, digitalizarea proceselor operaționale și consolidarea capacităților manageriale:

- Peste 80% dintre operatori vor atinge acoperirea integrală a costurilor operaționale până în 2030;
- Nivelul mediu al pierderilor de apă va fi redus sub 38% la nivel de sector;
- Capacitatea operatorilor de a gestiona proiecte investiționale complexe va fi semnificativ îmbunătățită, reducând întârzierile și riscurile de implementare.

Acest impact este esențial pentru asigurarea absorbției eficiente a finanțărilor externe și pentru trecerea de la proiecte punctuale la programe investiționale integrate, conforme cu cerințele UE.

Impact investițional și accelerarea dezvoltării infrastructurii

Programul creează cadrul necesar pentru implementarea accelerată și eficientă a proiectelor de infrastructură, în conformitate cu Secțiunea specializată „Apă și Sanitație” din Planul de Amenajare a Teritoriului Național (PATN). În perioada 2014–2024, volumul mediu anual al investițiilor în sector a fost de aproximativ 1 miliard lei/an, cu o pondere redusă a proiectelor sistemice și regionale (sub 35%). Până în 2030, impactul Programului se va reflecta prin:

- Creșterea volumului mediu anual al investițiilor la aproximativ 2 miliarde lei/an;
- Dublarea finanțărilor externe mobilizate, de la circa 800 mil. lei/an la 1,7 miliarde lei/an;
- Creșterea ponderii proiectelor regionale și sistemice la peste 75% din totalul investițiilor AAS.

Această schimbare cantitativă și calitativă va permite realizarea unor sisteme de alimentare cu apă și sanitație robuste, eficiente și adaptate cerințelor de mediu și schimbărilor climatice.

Impact asupra atingerii țintelor naționale și europene în domeniul AAS

Programul este instrumentul principal prin care statul creează condițiile necesare pentru atingerea indicatorilor de impact asumați ~~țintelor~~ asumate prin Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030”, respectiv:

- Asigurarea accesului a cel puțin 95% din populație la surse sigure de alimentare cu apă;
- Conectarea a minimum 65% din populație la servicii publice de sanitație;
- Epurarea conform standardelor europene a cel puțin 40% din volumul total al apelor uzate deversate în corpurile de apă.

Acești indicatori ~~ține~~ reprezintă nu doar un obiectiv social și de mediu, ci și un angajament politic și instituțional major în procesul de aderare la Uniunea Europeană.

Impactul Programului constă în faptul că nu substituie investițiile, ci creează cadrul normativ, instituțional și operațional care face posibilă implementarea lor eficientă, coerentă și accelerată. Prin consolidarea guvernantei, creșterea sustenabilității financiare a operatorilor și coordonarea investițiilor la nivel național, Programul asigură că Republica Moldova poate valorifica oportunitățile de finanțare disponibile în contextul extinderii UE și poate avansa, până în anul 2030, către atingerea țintelor asumate în domeniul alimentării cu apă și sanitației, în condiții de eficiență, transparență și conformitate europeană.

Impactul social asupra populației și sănătății publice

Implementarea Programului va genera un impact social semnificativ prin îmbunătățirea accesului echitabil al populației la servicii sigure și de calitate de alimentare cu apă și sanitație, cu accent pe mediul rural, localitățile mici și comunitățile marginalizate.

Extinderea și modernizarea rețelelor de apeduct și canalizare, precum și conectarea unui număr sporit de gospodării la sisteme centralizate vor reduce dependența de surse individuale nesigure (fântâni, haznale neetanșe), care afectează în mod disproporționat gospodăriile vulnerabile. Conform datelor Biroului Național de Statistică, în anul 2024 circa 23,3% dintre gospodării nu aveau acces la servicii de sanitație, iar aproximativ 10,2% nu aveau acces la apă potabilă, cu discrepante pronunțate între mediul urban și cel rural.

Totodată, intervențiile Programului privind consolidarea capacităților operatorilor AAS, regionalizarea serviciilor și dotarea laboratoarelor specializate pentru controlul calității apei vor contribui la reducerea incidenței bolilor asociate apei neconforme. Conform datelor Agenției Naționale de Sănătate Publică, circa 54% din apa livrată populației prin sisteme centralizate nu corespunde normelor sanitare, ca urmare a mai multor factori structurali: lipsa apeductelor magistrale din surse de

suprafață, dependența de apele subterane, deficitul de personal calificat la nivelul operatorilor, capacitatea limitată a laboratoarelor acreditate și cadrul incomplet de reglementare pentru operatorii nelicențiați.

Programul va contribui direct la reducerea sărăciei multidimensionale, în special în mediul rural, unde rata acesteia atinge 37,6%, comparativ cu 10% în mediul urban. Prin extinderea infrastructurii centralizate AAS, inclusiv construcția apeductelor magistrale, se vor îmbunătăți condițiile de trai, se va diminua timpul alocat aprovizionării cu apă (estimat la circa 30 de minute zilnic pentru gospodăriile fără acces la rețele) și va crește confortul populației, în special pentru femei, vârstnici și persoane cu dizabilități.

Un impact social distinct îl reprezintă îmbunătățirea condițiilor de igienă și sănătate în instituțiile de învățământ.

Programul tratează investițiile WASH în școli drept prioritate națională, în contextul în care doar circa 38% dintre instituțiile evaluate sunt conectate la sisteme centralizate de canalizare, aproape jumătate utilizează încă haznale, iar aproximativ 50% nu dispun de acces la apă potabilă. Eliminarea acestor deficiențe până în anul 2030 și asigurarea accesului universal la apă potabilă și grupuri sanitare interioare conforme vor contribui la creșterea participării școlare, în special a fetelor, și la reducerea riscurilor pentru sănătatea copiilor.

Prin reducerea disparităților teritoriale, consolidarea mecanismelor de control al operatorilor, creșterea capacităților instituționale și promovarea regionalizării serviciilor, precum și prin crearea condițiilor necesare pentru monitorizarea calității apei furnizate, Programul va sprijini coeziunea teritorială, prevenirea excluziunii sociale și creșterea atractivității comunităților rurale, inclusiv prin diminuarea migrației determinate de lipsa infrastructurii de bază.

Impactul asupra mediului înconjurător

Intervențiile propuse în cadrul Programului vor avea un impact pozitiv substanțial asupra mediului, prin reducerea poluării apelor de suprafață și subterane, protecția ecosistemelor acvatice și utilizarea durabilă a resurselor de apă.

În Republica Moldova, conform datelor oficiale ale BNS sunt monitorizate 125 de stații de epurare, dintre care doar 81 sunt funcționale. De asemenea, din cele 116 de stații de epurare funcționale, o mare parte nu asigură epurarea calitativă a apelor uzate din motivul sub-dimensionării sau necorespunderii gradului de epurare a apelor în conformitate cu prevederile legislative naționale și a Directivelor UE. Volumul total captat al apelor uzate este de circa 71490,4 mii m³, iar volumul apelor epurate este de circa 69186 mii m³. Deși în perioada anilor 2020-2024 au fost construite doar 541,8 km de canalizare ajungând la o lungime totală de 5726,5 km

la nivel național, creșterea gradului de investiții în infrastructura de canalizare a devenit tot mai solicitată, fapt care va duce la creșterea volumului de ape uzate.

În prezent, în peste 80% din localitățile rurale, apele uzate sunt evacuate prin sisteme rudimentare sau direct în emisari naturali, contribuind la contaminarea apelor freactice și la eutrofizarea râurilor. Implementarea proiectelor AAS va contribui la atingerea țintei naționale de epurare conform standardelor europene a cel puțin 40% din volumul total al apelor uzate. Prin urmare, necesitatea intervenției în domeniul canalizării și a construcțiilor stațiilor de epurare conforme vor reduce deversarea apelor uzate neepurate în sol și în corpurile de apă.

Modernizarea infrastructurii de epurare în aglomerațiile urbane mari și medii va permite reducerea încărcărilor cu substanțe organice, azot și fosfor, contribuind la îmbunătățirea calității apelor râurilor Nistru și Prut și la prevenirea poluării transfrontaliere. De asemenea, introducerea mecanismelor de monitorizare automatizată a apelor uzate industriale va crește controlul asupra poluării difuze și punctiforme.

Programul promovează managementul integrat al resurselor de apă, corelând dezvoltarea infrastructurii AAS cu planurile de management ale bazinelor hidrografice, precum și introducerea planurilor de siguranță a apei ca instrument preventiv de la captare până la consumator, asigurând astfel reducerea gradului de livrare a apei neconforme (în prezent 54% conform ANSP).

Prin armonizarea cadrului normativ cu directivele europene și modernizarea sistemelor de monitorizare, Programul va consolida capacitatea instituțională de protecție a mediului și va crea premisele reutilizării controlate a apelor epurate și valorificării nămolurilor de epurare, în conformitate cu bunele practici europene.

Impactul economic

Implementarea Programului va genera un impact economic pozitiv atât pe termen scurt, cât și pe termen lung, prin stimularea investițiilor publice și private, creșterea eficienței serviciilor și îmbunătățirea competitivității teritoriale.

Investițiile planificate în infrastructura AAS, estimate la peste 5 miliarde de lei din surse publice bugetare și externe în următorii 5 ani, vor avea un efect de multiplicare economică prin crearea de locuri de muncă în construcții, proiectare, operare și mentenanță. Experiența perioadei 2014–2024 arată că investițiile în sector au generat rezultate fizice semnificative (peste 900 km de rețele de apă și peste 235 km de canalizare), beneficiind direct sute de mii de locuitori.

Pe termen mediu și lung, regionalizarea serviciilor și creșterea performanței operatorilor vor conduce la reducerea costurilor operaționale, diminuarea pierderilor

de apă (care în unele sisteme rurale ating 40–60%) și creșterea sustenabilității financiare a serviciilor. Introducerea cotei de dezvoltare în tarife și planificarea multianuală a investițiilor vor permite finanțarea predictibilă a modernizărilor și reducerea dependenței de intervenții ad-hoc.

Programul prevede de asemenea inventarierea normelor tehnice de proiectare existente și ajustarea acestora la standardele EN/ISO.

Normele actuale de proiectare conduc la supradimensionarea infrastructurii, fapt care se reflectă direct în costurile de construcție a infrastructurii și ulterior în costurile de mentenanță a acesteia, respectiv în tarifele achitate de către populație Republicii Moldova.

Noile modificări realizate la legea privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare, adoptate în anul 2024 au demonstrat că tarifele aprobate de către autoritățile locale nu asigură suficiența resurselor financiare pentru acoperirea cheltuielilor operaționale și pentru dezvoltare, în ultimul an, tarifele aprobate de către ANRE ajungând la o creștere de peste 50 % în raport cu cele aprobate anterior de către autoritățile locale. Astfel de situații, în care tarifele nu acoperă cheltuielile operaționale ale operatorilor, creau condiții de subvenționare obligatorie a serviciilor prestate de către autoritatea locală și diminuarea bugetelor locale care ar putea fi reorientate spre dezvoltare.

Totodată, creșterea accesului la servicii de alimentare cu apă și sanitație va spori atractivitatea investițională a localităților, în special pentru activități economice care depind de infrastructura de bază (industrie alimentară, servicii, turism).

Prin corelarea investițiilor AAS cu politicile de dezvoltare regională și cu mecanismele de finanțare europeană, Programul va contribui la reducerea decalajelor economice între regiuni, sprijinind o dezvoltare mai echilibrată și durabilă a teritoriului național.

VI - Costuri

Costul total estimat al Programului este de 597,650 mii lei. Structura de finanțare reflectă un angajament bugetar național substanțial, întrucât 344,950 mii lei, respectiv 57,71% din costul total, sunt acoperiți din bugetul de stat, ceea ce confirmă asumarea explicită a responsabilității Guvernului pentru implementarea reformelor prevăzute.

Asistența externă însumează 125,500 mii lei (20,99%) și este direcționată selectiv către domenii cu impact structural ridicat și cerințe sporite de aliniere la acquis-ul Uniunii Europene.

Costurile neacoperite, în valoare de 127,200 mii lei (21,28%), sunt localizate punctual, în principal în domeniul WASH, și nu afectează fezabilitatea generală a Programului, urmând a fi abordate prin mecanisme complementare de finanțare. Aceste costuri reprezintă necesități investiționale estimate în instituțiile de învățământ, și nu constituie obligații bugetare ferme ale Bugetului de Stat, urmând a fi acoperite prin mobilizarea fondurilor externe, instrumentelor financiare ale Uniunii Europene și contribuțiilor partenerilor de dezvoltare.

Costurile de implementare ale Programului sunt concepute pentru a susține rolul acestuia de instrument de reformă și pregătire a sectorului, fiind orientate prioritar către dezvoltarea cadrului normativ, instituțional, operațional și financiar necesar pentru implementarea ulterioară a investițiilor de infrastructură. **Programul nu include costurile investițiilor capitale în infrastructura de alimentare cu apă și sanitație, acestea urmând a fi planificate și reflectate distinct în documentul complementar – Secțiunea specializată „Apă și canalizare” a Planului de Amenajare a Teritoriului Național.** Această abordare asigură coerența strategică cu obiectivele Strategiei Naționale de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030” și creează premisele pentru o implementare coordonată și accelerată a proiectelor de infrastructură la nivel național.

Distribuția anuală a resurselor indică o concentrare a cheltuielilor în perioada 2026–2028, când sunt realizate principalele reforme normative, instituționale și operaționale. Această etapă este urmată de o reducere graduală a alocărilor în anii 2029–2030, corespunzătoare fazei de consolidare și funcționare deplină a mecanismelor instituite. Succesiunea este coerentă cu obiectivul Programului de a elimina rapid constrângerile structurale existente și de a pregăti sectorul pentru absorbția finanțărilor externe și implementarea accelerată a proiectelor de infrastructură.

Obiective	Codul sub-programului bugetar	Costuri, mii lei					
		Total	2026	2027	2028	2029	2030
Obiectiv General 1	6104, 7501	39,100	8,260	19,500	7,240	2,100	2,000
Costuri acoperite din bugetul de stat		16,600	1,800	6,750	4,050	2,000	2,000
Costuri acoperite din asistență externă		22,500	6,460	12,750	3,190	100	-

Obiective	Codul sub-programului bugetar	Costuri, mii lei					
		Total	2026	2027	2028	2029	2030
Costuri neacoperite		-	-	-	-	-	-
Obiectiv General 2	6105, 7501, 7503	450,600	111,300	93,975	99,775	74,775	70,775
Costuri acoperite din bugetul de stat		225,600	28,300	51,975	49,775	49,775	45,775
Costuri acoperite din asistență externă		100,000	83,000	17,000	-	-	-
Costuri neacoperite		125,000	-	25,000	50,000	25,000	25,000
Obiectiv General 3	7501	106,550	22,150	21,350	20,350	21,350	21,350
Costuri acoperite din bugetul de stat		101,550	20,150	20,350	20,350	20,350	20,350
Costuri acoperite din asistență externă		3,000	2,000	1,000	-	-	-
Costuri neacoperite		2,000	-	-	-	1,000	1,000
Managementul programului		1,450	0	0	800		600
Costuri acoperite din bugetul de stat		1,250	0	0	650	0	600
Costuri acoperite din asistență externă		0	0	0	0	0	0
Costuri neacoperite		200			200	0	0
Total Program		597.650	141.710	134.825	128.165	98.225	94.725

Obiective	Codul sub-programului bugetar	Costuri, mii lei					
		Total	2026	2027	2028	2029	2030
Costuri acoperite din bugetul de stat		344.950	50.250	79.075	74.775	72.125	68.725
Costuri acoperite din asistență externă		125,500	91,460	30,750	3,190	0,100	-
Costuri neacoperite		127,200	0,0	25,000	50,200	26,000	26,000

În cadrul Obiectivului general 1, costurile totale de 39,100 mii lei reprezintă 6,5% din costul total al Programului și sunt orientate prioritar către reforma cadrului normativ și de guvernanță.

Pondere majoritară a asistenței externe (22,500 mii lei) reflectă necesitatea alinierii rapide la acquis-ul UE. La nivelul obiectivelor specifice, OS 1.1 concentrează 24,700 mii lei, direcționați în principal către armonizarea legislației și a normelor tehnice, cu alocări concentrate în 2026–2027 pentru eliminarea timpurie a blocajelor normative. OS 1.2, cu 11,400 mii lei, susține aplicarea efectivă a noilor reguli și funcționarea mecanismelor de guvernanță, prin alocări constante până în 2030, asigurând continuitatea implementării. OS 1.3, cu 3,000 mii lei, este concentrat în primii ani pentru operaționalizarea timpurie a monitorizării și controlului, astfel încât reforma normativă să producă efecte măsurabile încă din prima parte a perioadei.

Pentru Obiectivul general 2, bugetul de 450,600 mii lei (75,4%) reflectă axa principală a Programului – consolidarea capacităților instituționale și operaționale.

Structura de finanțare indică: 225,600 mii lei din bugetul de stat, 100,000 mii lei din asistență externă și 125,000 mii lei costuri neacoperite, concentrate în special pe facilitățile WASH. La nivel specific, OS 2.1, cu 376,500 mii lei, vizează consolidarea capacităților APL și intervențiile asociate WASH, conform necesităților structurale ale sectorului. OS 2.2 reprezintă nucleul intervenției orientate către performanța operatorilor AAS, cu 65,100 mii lei, având un vârf de alocări în perioada 2027–2029, etapă critică pentru implementarea schimbărilor operaționale. OS 2.3, în valoare de 9,000 mii lei, asigură dezvoltarea competențelor resurselor umane prin alocări stabile, necesare menținerii performanței pe termen mediu.

În cadrul Obiectivului general 3, care concentrează 106,550 mii lei (17,8%), accentul este pus pe sustenabilitatea financiară și mobilizarea resurselor. OS 3.2 concentrează 105,050 mii lei, reflectând rolul central al acestui obiectiv în crearea cadrului financiar și investițional al sectorului, inclusiv prin îmbunătățirea mecanismelor tarifare și pregătirea documentațiilor pentru finanțări externe; apariția unor costuri neacoperite limitate în anii 2029–2030 semnaleză necesitatea unei monitorizări atente și a mobilizării punctuale de resurse suplimentare. OS 3.1, cu 1,500 mii lei, are alocări reduse, dar constante, orientate către coordonarea finanțărilor și asigurarea coerenței intervențiilor la nivel național.

Obiective	Codul sub-programului bugetar	Costuri, mii lei					
		Total	2026	2027	2028	2029	2030
Obiectiv Specific 1.1	7501	24,700	6,460	14,800	3,340	100	-
Costuri acoperite din bugetul de stat		4,100	1,300	2,650	150	-	-
Costuri acoperite din asistență externă		20,600	5,160	12,150	3,190	100	-
Costuri neacoperite		-	-	-	-	-	-
Obiectiv Specific 1.2	6104	11,400	1,200	3,500	2,700	2,000	2,000
Costuri acoperite din bugetul de stat		10,100	500	2,900	2,700	2,000	2,000
Costuri acoperite din asistență externă		1,300	700	600	-	-	-
Costuri neacoperite		-	-	-	-	-	-

Obiective	Codul sub-programului bugetar	Costuri, mii lei					
		Total	2026	2027	2028	2029	2030
Obiectiv Specific 1.3	7501	3,000	600	1,200	1,200	-	-
Costuri acoperite din bugetul de stat		2,400	0	1,200	1,200	-	-
Costuri acoperite din asistență externă		600	600	-	-	-	-
Costuri neacoperite		-	-	-	-	-	-
Obiectiv Specific 2.1	6105, 7501	376,500	109,700	73,350	81,150	56,150	56,150
Costuri acoperite din bugetul de stat		151.500	26,700	31,350	31,150	31,150	31,150
Costuri acoperite din asistență externă		100,000	83,000	17,000	-	-	-
Costuri neacoperite		125,000	-	25,000	50,000	25,000	25,000
Obiectiv Specific 2.2	7503	65,100	-	18,025	17,025	17,025	13,025
Costuri acoperite din bugetul de stat		65,100	-	18,025	17,025	17,025	13,025
Costuri acoperite din		-	-	-	-	-	-

Obiective	Codul sub-programului bugetar	Costuri, mii lei					
		Total	2026	2027	2028	2029	2030
asistență externă							
Costuri neacoperite		-	-	-	-	-	-
Obiectiv Specific 2.3	7501	9,000	1,600	2,600	1,600	1,600	1,600
Costuri acoperite din bugetul de stat		9,000	1,600	2,600	1,600	1,600	1,600
Costuri acoperite din asistență externă		-	-	-	-	-	-
Costuri neacoperite		-	-	-	-	-	-
Obiectiv Specific 3.1	7501	1,500	100	350	350	350	350
Costuri acoperite din bugetul de stat		1,500	100	350	350	350	350
Costuri acoperite din asistență externă		-	-	-	-	-	-
Costuri neacoperite		-	-	-	-	-	-
Obiectiv Specific 3.2	7501	105,050	22,050	21,000	20,000	21,000	21,000
Costuri acoperite		100,050	20,050	20,000	20,000	20,000	20,000

Obiective	Codul sub-programului bugetar	Costuri, mii lei					
		Total	2026	2027	2028	2029	2030
din bugetul de stat							
Costuri acoperite din asistență externă		3,000	2,000	1,000	-	-	-
Costuri neacoperite		2,000	-	-	-	1,000	1,000

În ansamblu, structura costurilor pe obiective generale și specifice evidențiază o logică de intervenție coerentă: reforma normativă creează premisele, consolidarea capacităților asigură funcționarea, iar sustenabilitatea financiară permite absorbția investițiilor. Această succesiune explică modul în care alocările bugetare susțin transformarea graduală a sectorului AAS și pregătesc Republica Moldova pentru atingerea țintelor asumate până în anul 2030, în contextul integrării în Uniunea Europeană.

VII - Riscuri de implementare

Implementarea Programului are loc într-un cadru instituțional, financiar și administrativ complex, marcat de implicarea unui număr extins de autorități publice centrale și locale, de fragmentarea administrativ-teritorială a serviciilor, precum și de necesitatea alinierii accelerate la cerințele și standardele Uniunii Europene, ceea ce generează interdependențe semnificative între politici publice, niveluri administrative și surse de finanțare.

Riscurile identificate reflectă natura transversală a sectorului și amploarea reformelor și investițiilor preconizate, incluzând procese de regionalizare, modernizare a infrastructurii, armonizare legislativă cu acquis-ul Uniunii Europene și consolidare a capacităților instituționale. Aceste riscuri sunt asociate, în principal, cu coordonarea interinstituțională, capacitatea administrativă a autorităților publice implicate, sustenabilitatea financiară a operatorilor, sensibilitatea socială a politicilor tarifare și impactul schimbărilor climatice asupra resurselor de apă.

Gestionarea riscurilor constituie o componentă integrantă a mecanismului de implementare a Programului. Măsurile de diminuare sunt corelate cu instrumentele de guvernare, planificare bugetară, reglementare, monitorizare și evaluare, fiind orientate spre prevenirea, controlul și reducerea progresivă a riscurilor pe parcursul perioadei de implementare.

Tabelul de mai jos prezintă principalele riscuri de implementare, probabilitatea materializării acestora, impactul potențial asupra realizării obiectivelor Programului, precum și măsurile instituționale și responsabilitățile stabilite pentru gestionarea acestora.

Risc	Proba bilitat ea	Impact ul	Măsur i de dimi nuare a riscul ui	Respon sa bil	Termen
Coordonare sectorială insuficientă între autoritățile publice cu atribuții în domeniul AAS (MIDR, MM, ANRE, ANSP, MF, APP etc.)	Medie	Mare	Instituirea și funcționarea unui mecanism sectorial inter-instituțional de coordonare în domeniul AAS, cu rol decizional clar, responsabilități definite și raportare periodică privind implementarea politicilor sectoriale	MIDR	Perman ent
Alocări bugetare incoerente sau insuficient corelate cu prioritățile Programului AAS în cadrul procesului anual de planificare bugetar	Medie	Mare	Corelarea sistematică a priorităților Programului cu documentele de politici bugetare și cu cadrul bugetar pe termen mediu, precum și monitorizarea anuală a coerenței alocărilor bugetare destinate implementării politicilor sectoriale AAS	MIDR	Permane nt
Armonizare accelerată cu acquis-ul UE fără Evaluarea suficientă a impactului sectorial	Medie	Mare	Realizarea evaluărilor ex-ante de impact pentru reglementările sectoriale și definirea, după caz, a perioadelor de tranziție corelate cu capacitatea sectorului	MIDR, MM	Permane nt
Întârzierea elaborării,	Medie	Mare	Coordonarea și monitorizarea strictă	MIDR	2026- 2027

Risc	Probabilitatea	Impactul	Măsurile de diminuare a riscului	Responsabil	Termen
avizării și aprobării secțiunii „Apă și sanitație” din Planul de Amenajare a Teritoriului Național			de către MIDR a procesului de elaborare și aprobare a secțiunii AAS din PATN, cu calendar ferm și control la nivel înalt al etapelor de avizare		
Deficit de specialiști pentru adaptarea rapidă a legislației și cadrului normativ AAS în contextul integrării europene	Înaltă	Mare	Atragerea și implicarea intensivă a expertizei europene și consolidarea instituțiilor naționale responsabile de elaborarea și armonizarea cadrului normativ	MIDR	Permanent
Deficit de capacitate instituțională și tehnică la nivelul APL, în special în mediul rural, pentru aplicarea politicilor sectoriale	Înaltă	Mediu	Implementarea programelor anuale de consolidare a capacităților APL, asistență tehnică centralizată și elaborarea ghidurilor standardizate pentru implementarea politicilor AAS	MIDR	Permanent
Reticență față de regionalizarea serviciilor și menținerea gestiunii directe neconforme	Medie	Mediu	Condiționarea sprijinului public de delegarea gestiunii către operatori licențiați și aplicarea strictă și fără excepții a prevederilor Legii nr. 303/2013 privind serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare	MIDR, ANRE, ADR	Permanent
Aplicare neuniformă a	Medie	Scăzut	Emiterea instrucțiunilor	ANRE	Permanent

Risc	Probabilitatea	Impactul	Măsurile de diminuare a riscului	Responsabil	Termen
cadrele de reglementare sectorial și a metodologiilor ANRE la nivel local			metodologice unificate și realizarea controalelor tematice pentru asigurarea aplicării unitare a reglementărilor		
Dezechilibre între politicile tarifare și obiectivele de sustenabilitate financiară ale serviciilor	Medie	Mediu	Aplicarea integrală a metodologiei tarifare aprobate de ANRE, inclusiv a cotei de dezvoltare, și monitorizarea anuală a sustenabilității financiare	ANRE, APL	Permanent
Persistența operatorilor nelicențiați și a practicilor de operare neconforme cu cerințele legale	Medie	Mediu	Aplicarea consecventă a cadrului legal, sprijinirea proceselor de conformare și licențiere și monitorizarea anuală a respectării condițiilor de licență	MIDR, ANRE	Permanent

VIII - Autorități responsabile

Cadrul instituțional existent în domeniul serviciilor publice de alimentare cu apă și sanitație este în mare parte bine definit și va menține structura actuală de organizare și competențe.

Totuși, pe baza analizei situației curente și a provocărilor identificate, implementarea Programului impune consolidarea capacităților instituționale, clarificarea unor roluri operaționale și instituirea unor mecanisme funcționale de coordonare și suport, astfel încât măsurile din Planul de acțiuni să fie realizate în termenele stabilite și cu rezultate măsurabile, inclusiv în contextul angajamentelor Republicii Moldova privind integrarea europeană.

Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale va continua să dețină rolul principal de coordonare strategică și dezvoltare a sectorului, prin:

- Elaborarea și monitorizarea politicilor publice;

- Gestionarea programelor de investiții;
- Atragerea investițiilor externe.

În aplicarea Planului de acțiuni, MIDR va asigura coordonarea instituțională a implementării Programului, inclusiv prin consolidarea capacităților interne de planificare, coordonare, monitorizare și evaluare, precum și prin promovarea cadrului de reglementare necesar pentru clarificarea rolurilor și responsabilităților instituționale aferente dezvoltării sectorului și implementării Secțiunii Specializate „Apă și Sanitație” din Planul de Amenajare a Teritoriului Național (PATN).

Cancelaria de Stat va exercita rolul de coordonare metodologică și de supraveghere a respectării cadrului național de politici publice și de planificare strategică, inclusiv prin examinarea progresului raportat privind implementarea Programului, în limitele competențelor sale.

Având în vedere caracterul transversal al sectorului, implementarea Programului va fi susținută de un **mecanism sectorial de coordonare interinstituțională** (prevăzut în Planul de acțiuni), care va reuni instituțiile-cheie cu atribuții în reglementare, mediu, sănătate publică, control și administrarea resurselor de apă, în vederea alinierii intervențiilor, schimbului de date și soluționării operative a blocajelor de implementare.

Agencia Națională pentru Reglementare în Energetică (ANRE) va continua să asigure reglementarea serviciilor publice de alimentare cu apă și sanitație, inclusiv prin licențiere, aprobarea metodologiilor și a deciziilor relevante, precum și prin monitorizarea performanței operatorilor.

În legătură directă cu măsurile din Planul de acțiuni și cu prevederile Legii nr. 303/2013, ANRE va avea un rol distinct în dezvoltarea și operaționalizarea Sistemului Informațional „Managementul serviciilor publice de alimentare cu apă și de canalizare” (SI MSP-AAC), precum și în elaborarea mecanismului normativ privind monitorizarea și controlul operatorilor ne-licențiați, în cooperare cu MIDR.

Ministerul Mediului, Administrația Națională „Apele Moldovei” și Agenția de Mediu vor contribui la implementarea Programului prin atribuțiile aferente managementului resurselor de apă, calității apelor și conformării de mediu, inclusiv prin participarea la mecanismul de coordonare interinstituțională și furnizarea datelor necesare pentru monitorizarea progresului și a efectelor politicilor din sector.

Inspectoratul pentru Protecția Mediului (IPM) va asigura supravegherea respectării legislației de mediu în domeniul relevant, iar **Agencia Națională de Sănătate Publică (ANSP)** va asigura continuitatea controalelor privind calitatea apei potabile și respectarea normelor sanitare, contribuind, totodată, la procesul de coordonare și raportare interinstituțională.

La nivel teritorial, **Agențiile de Dezvoltare Regională (ADR)** vor avea un rol de sprijin în implementarea măsurilor Programului, în special prin asistența acordată autorităților publice locale în procesele de regionalizare/cooperare intercomunitară, în pregătirea documentațiilor și în aplicarea instrumentelor de finanțare relevante. Complementar, **Oficiul Național de Dezvoltare Locală și Regională (ONDRL)** va fi implicat, conform Planului de acțiuni, în funcție de măsurile specifice, în partea de coordonare și suport instituțional asociat intervențiilor cu impact la nivel local și regional.

Autoritățile administrației publice locale (APL) dețin rolul principal în organizarea și asigurarea funcționării serviciilor publice de alimentare cu apă și salitație pe teritoriul administrat. În corelare cu Planul de acțiuni, APL vor consolida capacitățile de management și control al calității serviciilor, vor asigura aplicarea reglementărilor aprobate de ANRE indiferent de statutul operatorului și vor prioritiza inventarierea, evidența și înregistrarea infrastructurii tehnico-edilitare, ca premisă pentru delegarea eficientă a serviciilor și pentru conectarea localităților la infrastructura regională.

În vederea implementării măsurilor privind evidența și digitalizarea infrastructurii, **Agencia Geodezie, Cartografie și Cadastru** va asigura, în cooperare cu MIDR și APL, dezvoltarea și operaționalizarea Registrului de evidență a rețelelor edilitare, în conformitate cu Legea nr. 290/2024, astfel încât datele să fie utilizabile pentru planificare, investiții și monitorizare.

În domeniul normativelor tehnice și al cadrului de urbanism și construcții aferent infrastructurii, **Oficiul pentru Amenajarea Teritoriului, Urbanism, Construcții și Locuințe (OATUCL)** va participa, în coordonare cu MIDR și în limitele competențelor, la realizarea măsurilor din Planul de acțiuni privind inventarierea, actualizarea și unificarea normativelor tehnice relevante, precum și la operaționalizarea mecanismelor instituționale aferente acestui proces.

Componenta de formare și profesionalizare a resurselor umane din sector, prevăzută expres în Planul de acțiuni, va fi realizată printr-un parteneriat instituțional în care **MIDR** coordonează, iar **Ministerul Educației și Cercetării (MEC)**, **Universitatea Tehnică a Moldovei (UTM)** și **Agencia Națională de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare (ANACEC)** contribuie la dezvoltarea și implementarea mecanismelor de formare și certificare profesională; totodată, **Institutul Național de Management și Administrație Publică (INAMP)** va asigura, după caz, componenta de formare continuă pentru autoritățile publice locale și actorii sectoriali, conform măsurilor Programului.

În domeniile conexe care necesită coordonare intersectorială (de exemplu, reutilizarea apelor uzate epurate și valorificarea nămolurilor în raport cu practicile

agricole), Programul va implica, după caz și conform Planului de acțiuni, cooperarea cu **Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare (MAIA)**, pentru a asigura compatibilitatea politicilor și a intervențiilor.

Prin această arhitectură instituțională, Programul delimitează responsabilitățile între autoritățile centrale și locale, instituie mecanisme de coordonare interinstituțională și consolidează actorii de suport (ADR, ONDRL, INAMP, UTM), astfel încât implementarea măsurilor din Planul de acțiuni să fie realizată coerent, predictibil și aliniat angajamentelor naționale și europene privind calitatea serviciilor publice de alimentare cu apă și sanitație.

IX - Proceduri de monitorizare, evaluare și raportare

Implementarea Programului va fi susținută de un **sistem integrat de monitorizare, evaluare și raportare**, conceput pentru a asigura urmărirea anuală a progresului în realizarea obiectivelor și măsurilor prevăzute în Planul de acțiuni, utilizarea eficientă a resurselor publice și obținerea rezultatelor asumate prin prezentul document de politici publice. Sistemul va sprijini procesul decizional, va permite identificarea în timp util a eventualelor întârzieri sau devieri de la obiectivele stabilite și va fundamenta ajustarea intervențiilor, atunci când evoluțiile din sector o impun.

Procesul de monitorizare, evaluare și raportare va fi **organizat în conformitate cu cadrul național de planificare strategică**, reglementat de Hotărârea Guvernului nr. 386/2020 privind planificarea strategică, și va fi corelat cu mecanismele de monitorizare a documentelor de politici publice coordonate de Cancelaria de Stat a Guvernului, precum și cu angajamentele Republicii Moldova în procesul de integrare europeană, inclusiv cele aferente transpunerii și implementării acquis-ului Uniunii Europene în domeniul apei și sanitației.

Coordonarea generală a procesului de monitorizare, evaluare și raportare a Programului revine Ministerului Infrastructurii și Dezvoltării Regionale (MIDR), în calitate de autoritate publică centrală responsabilă de elaborarea și implementarea politicilor în domeniul alimentării cu apă și sanitației, asigurând colectarea, centralizarea, verificarea și analiza informațiilor privind implementarea Programului, precum și elaborarea rapoartelor anuale de progres și a rapoartelor de evaluare.

Cancelaria de Stat exercită rolul de coordonare metodologică și de supraveghere a respectării cadrului național de politici publice, inclusiv prin examinarea rapoartelor de progres și a rezultatelor evaluărilor realizate pe parcursul implementării Programului.

La procesul de monitorizare și raportare vor participa, sub coordonarea generală a MIDR, mai multe instituții publice implicate, în limita responsabilităților specificate în cadrul Programului, inclusiv:

- Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică (ANRE) - progresul în elaborarea și aplicarea mecanismului normativ de monitorizare și control al operatorilor AAS ne-licențiați; progresul în dezvoltarea și operaționalizarea Sistemului Informațional „Managementul serviciilor publice de alimentare cu apă și de canalizare”.
- Ministerul Mediului - progresul în armonizarea cadrului legal privind apa destinată consumului uman; progresul în transpunerea cadrului legal privind epurarea apelor uzate urbane; progresul în integrarea principiilor Directivei Cadru Apă în politicile sectorului AAS; progresul în elaborarea cadrului normativ privind reutilizarea apelor uzate epurate și gestionarea nămolurilor.
- Agenția „Apele Moldovei” - progresul în implementarea măsurilor de management al resurselor de apă și corelarea acestora cu dezvoltarea infrastructurii AAS.
- Agenția de Mediu - progresul în monitorizarea calității apelor în contextul implementării investițiilor AAS; progresul în evaluarea conformității de mediu a proiectelor din sectorul AAS.
- Agenția Națională pentru Sănătate Publică (ANSP) - progresul în implementarea cerințelor privind calitatea apei potabile; progresul în aplicarea măsurilor de siguranță a apei destinate consumului uman.
- Ministerul Sănătății - progresul în elaborarea și aplicarea normativului privind zonele de protecție sanitară pentru sursele de apă și infrastructura AAS.
- Oficiul pentru Amenajarea Teritoriului, Urbanism, Construcții și Locuințe (progresul în inventarierea, revizuirea și armonizarea normativelor tehnice de proiectare, construcție și exploatare a sistemelor AAS; progresul în elaborarea și aplicarea ghidurilor tehnice unitare.
- Agenția Geodezie, Cartografie și Cadastru - progresul în dezvoltarea și operaționalizarea Registrului de evidență a rețelelor edilitare; progresul în inventarierea, digitalizarea și înregistrarea infrastructurii AAS.
- Oficiul Național de Dezvoltare Regională și Locală (ONDRL) - progresul în implementarea proiectelor de investiții AAS finanțate din fonduri bugetare; progresul fizic și financiar al proiectelor de infrastructură.
- Agențiile de Dezvoltare Regională (ADR) - progresul în implementarea proiectelor regionale de alimentare cu apă și sanitație; progresul în facilitarea cooperării intercomunitare și a regionalizării serviciilor.
- Ministerul Educației și Cercetării (MEC) - progresul în elaborarea și instituționalizarea programelor de formare continuă și certificare profesională în domeniul AAS.

- Universitatea Tehnică a Moldovei (UTM) - progresul în implementarea Planului Național de Formare Continuă; progresul în instruirea și certificarea resurselor umane din sectorul AAS)

Monitorizarea implementării Programului va fi realizată anual, pe întreaga perioadă 2026–2030, și va urmări gradul de realizare a obiectivelor generale, a obiectivelor specifice și a măsurilor prevăzute în Planul de acțiuni.

Monitorizarea se va baza pe indicatori de progres clar definiți, stabiliți pentru fiecare obiectiv și măsură, inclusiv indicatori de rezultat și, după caz, indicatori de impact, care vor permite evaluarea progresului în domenii precum guvernarea sectorului, capacitatea instituțională, cadrul de reglementare, performanța operatorilor și pregătirea sectorului pentru atragerea investițiilor.

Datele necesare monitorizării vor fi colectate prin rapoarte administrative ale instituțiilor responsabile, sisteme informaționale sectoriale și date statistice oficiale.

Raportarea progresului în implementarea Programului va fi realizată anual, în baza rezultatelor procesului de monitorizare. Instituțiile responsabile de implementarea măsurilor vor transmite MIDR, până la data de 25 februarie a fiecărui an, informațiile privind stadiul realizării acțiunilor ce le revin. În baza acestor informații, MIDR va elabora **Raportul anual de progres** privind implementarea Programului, care va reflecta nivelul de realizare a obiectivelor și măsurilor, principalele dificultăți întâmpinate și recomandările pentru perioada următoare.

Raportul anual va fi transmis Cancelariei de Stat până la data de 30 aprilie a anului de raportare și va fi prezentat în cadrul mecanismelor sectoriale relevante, inclusiv Consiliului Sectorial de Asistență Externă „Apă și canalizare”.

Evaluarea Programului va avea un caracter analitic și va fi realizată distinct de monitorizarea curentă.

- Evaluarea intermediară va fi efectuată la sfârșitul anului 2027, având drept scop analiza nivelului de realizare a obiectivelor, relevanței și eficacității măsurilor implementate, precum și formularea de recomandări pentru eventuala ajustare a Programului, dacă va fi necesar.
- Evaluarea finală va fi realizată în prima jumătate a anului 2031 și va oferi o analiză cuprinzătoare a impactului Programului și a contribuției acestuia la realizarea obiectivelor naționale de dezvoltare și la procesul de integrare europeană.

Rezultatele evaluării intermediare vor fundamenta eventuale ajustări ale Programului, iar rezultatele evaluării finale vor servi drept bază pentru elaborarea următorului program sectorial pentru perioada de planificare ulterioară.

**X – Planul de acțiuni privind implementarea
Programului național de dezvoltare a sectorului de alimentare cu apă și de sanitație pentru anii 2026–2030**

Nr. crt.	Acțiuni	Termene de realizare	Costuri de implementare (mii lei)						Sursa de finanțare			Indicatori de monitorizare	Instituție responsabilă parteneri
			Total	2026	2027	2028	2029	2030	Bugetul de Stat	Parteneri de dezvoltare	Surse neacoperite		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Obiectiv general 1: Consolidarea guvernancei și a cadrului instituțional și normativ al sectorului AAS, în vederea asigurării unui management eficient, coerent și sustenabil al serviciilor de alimentare cu apă și sanitație													
Obiectiv specific 1.1: Elaborarea, aprobarea și operaționalizarea, până în anul 2030, a cadrului normativ și instituțional al sectorului AAS, în conformitate cu cerințele și bunele practici ale Uniunii Europene													
1.1.1	Realizarea analizei funcționale instituționale a sectorului AAS, cu evaluarea competențelor, fluxurilor decizionale și proceselor de guvernare și formularea propunerilor de optimizare.	2026-2027	400	200	200	-	-	-	-	Proiectul SAASM – BM		Analiză funcțională instituțională elaborată și validată	MIDR

Nr. crt.	Acțiuni	Termene de realizare	Costuri de implementare (mii lei)						Sursa de finanțare			Indicatori de monitorizare	Instituție responsabilă/parteneri
			Total	2026	2027	2028	2029	2030	Bugetul de Stat	Parteneri de dezvoltare	Surse neacoperite		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1.1.2	Elaborarea cadrului de reglementare pentru coordonarea și gestionarea dezvoltării infrastructurii AAS la nivel național și regional, inclusiv definirea responsabilităților și procedurilor inter-instituționale.	2027-2028	200	-	50	150	-	-	200	-	-	Hotărâre de Guvern aprobată	MIDR
1.1.3	Consolidarea capacităților MIDR pentru coordonarea strategică, monitorizarea și evaluarea politicilor publice în domeniul	2026-2029	500	200	100	100	100			Proiectul SAASM – BM	-	Plan de consolidare a capacităților direcției AAS din cadrul MIDR elaborat, aprobat și implementat.	MIDR

Nr. crt.	Acțiuni	Termene de realizare	Costuri de implementare (mii lei)						Sursa de finanțare			Indicatori de monitorizare	Instituție responsabilă/parteneri
			Total	2026	2027	2028	2029	2030	Bugetul de Stat	Parteneri de dezvoltare	Surse neacoperite		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	AAS, inclusiv instruire, instrumente analitice și proceduri interne actualizate.											5 Rapoarte anuale elaborate	
1.1.4	Elaborarea mecanismului normativ privind monitorizarea și controlul operatorilor AAS ne-licențiați, incluzând reguli, indicatori și proceduri de raportare.	2027	200	-	200	-	-	-	200 Bugetul ANRE	-	-	Hotărâre ANRE aprobată	ANRE MIDR
1.1.5	Instituționalizarea mecanismului	2027	200	-	200	-	-	-	200	-	-	Hotărâre de Guvern aprobată	MIDR ANRE

Nr. crt.	Acțiuni	Termene de realizare	Costuri de implementare (mii lei)						Sursa de finanțare			Indicatori de monitorizare	Instituție responsabilă/parteneri
			Total	2026	2027	2028	2029	2030	Bugetul de Stat	Parteneri de dezvoltare	Surse neacoperite		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	național de coordonare interinstituțională MIDR–ANRE–ANSP–IPM–AM pentru implementarea politicilor din domeniul AAS.												ANSP IPM AM
1.1.6	Elaborarea și aprobarea Secțiunii Specializate „Apă și Sanitație” a PATN, integrând infrastructura, standardele, dezvoltarea regională și	2026-2028	16,150	3,060	10,000	3,090	-	-	16,150	Proiectul SAASM – BM Agenția de Dezvoltare a Austriei	-	Proiect de lege aprobat de Guvern	MIDR

Nr. crt.	Acțiuni	Termene de realizare	Costuri de implementare (mii lei)						Sursa de finanțare			Indicatori de monitorizare	Instituție responsabilă/parteneri
			Total	2026	2027	2028	2029	2030	Bugetul de Stat	Parteneri de dezvoltare	Surse neacoperite		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	prioritățile naționale.												
1.1.7	Dezvoltarea și implementarea Sistemului Informațional „Managementul serviciilor publice de alimentare cu apă și de canalizare” (SI MSP-AAC), în baza Conceptului aprobat de Guvern la 9 iulie 2025, pentru colectarea, analiza și raportarea standardizată a performanței operatorilor.	2026-2027	3,550	1,700	1,850	-	-	-	-	Proiectul SAASM – BM	-	Sistemul informațional elaborat, testat și operaționalizat	ANRE MIDR

Nr. crt.	Acțiuni	Termene de realizare	Costuri de implementare (mii lei)						Sursa de finanțare			Indicatori de monitorizare	Instituție responsabilă/parteneri
			Total	2026	2027	2028	2029	2030	Bugetul de Stat	Parteneri de dezvoltare	Surse neacoperite		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1.1.8	Dezvoltarea și operaționalizarea Registrului de evidență a rețelelor edilitare, în conformitate cu Legea nr. 290/2024, cu integrarea acestuia în Sistemul GIS național și în Secțiunea „Apă și Sanitație” a Planului de Amenajare a Teritoriului Național.	2026 - 2030	3,500	1,300	2,2	-	-	-	3,500	-	-	Registru electronic operațional și testat pentru minimum 50 UAT de nivelul 1.	AGCC MIDR
Obiectiv specific 1.2: Armonizarea, până în anul 2030, a cadrului tehnico-normativ în sectorul AAS la standardele europene EN/ISO, în vederea aplicării uniforme a regulilor de proiectare, construcție și exploatare a infrastructurii de apă și sanitație													
1.2.1:	Inventarierea completă a GOST-	2029	8,000	-	2,000	2,000	2,000	2,000	8,000	-	-	Raport de inventarie	MIDR OATUCL

Nr. crt.	Acțiuni	Termene de realizare	Costuri de implementare (mii lei)						Sursa de finanțare			Indicatori de monitorizare	Instituție responsabilă/parteneri
			Total	2026	2027	2028	2029	2030	Bugetul de Stat	Parteneri de dezvoltare	Surse neacoperite		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	urilor și normativelor tehnice din domeniul AAS, evaluarea conformității cu standardele europene (EN, ISO) și elaborarea propunerilor de actualizare, armonizare sau abrogare.											elaborat și validat	
1.2.2:	Elaborarea și aprobarea unui pachet unitar de normative și standarde tehnice moderne pentru proiectarea,	2026-2027	1,300	700	600	-	-	-	-	Proiectul SAASM – BM	-	2 NCM aprobate	MIDR OATUCL

Nr. crt.	Acțiuni	Termene de realizare	Costuri de implementare (mii lei)						Sursa de finanțare			Indicatori de monitorizare	Instituție responsabilă/parteneri
			Total	2026	2027	2028	2029	2030	Bugetul de Stat	Parteneri de dezvoltare	Surse neacoperite		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	construirea și exploatarea sistemelor de alimentare cu apă și sanitație, armonizat cu acquis-ul UE, incluzând metodologiile naționale de dimensionare a rețelelor, instalațiilor și stațiilor de epurare, precum și standarde operaționale												
1.2.3:	Elaborarea normativului național privind zonele de protecție	2026-2028	1,300	500	500	300	-	-	1,300	-	-	Normativ ZPS (NCM/CP) elaborat și aprobat	MIDR OATUCL MS ANSP

Nr. crt.	Acțiuni	Termene de realizare	Costuri de implementare (mii lei)						Sursa de finanțare			Indicatori de monitorizare	Instituție responsabilă/parteneri
			Total	2026	2027	2028	2029	2030	Bugetul de Stat	Parteneri de dezvoltare	Surse neacoperite		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	sanitară (ZPS), fundamentat pe evaluarea riscurilor și criterii diferențiate pentru aglomerări, surse de apă și tipuri de ape uzate												
1.2.4:	Instituirea unui mecanism programat de revizuire periodică (la fiecare 5 ani) a normativelor tehnice și regulamentelor de exploatare în domeniul AAS, inclusiv proceduri de elaborare,	2027-2028	400	-	200	200	-	-	400	-	-	Ordin MIDR privind mecanismul de revizuire aprobat	MIDR OATUCL

Nr. crt.	Acțiuni	Termene de realizare	Costuri de implementare (mii lei)						Sursa de finanțare			Indicatori de monitorizare	Instituție responsabilă/parteneri
			Total	2026	2027	2028	2029	2030	Bugetul de Stat	Parteneri de dezvoltare	Surse neacoperite		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	actualizare și consultare publică.												
1.2.5:	Elaborarea și aprobarea Ghidului practic privind cerințele tehnice minime pentru proiectare și execuție, inclusiv standardele documentației tehnice și criteriile de verificare a calității lucrărilor în domeniul AAS.	2027-2028	400	-	200	200	-	-	400	-	-	Ordinul MIDR privind aprobarea Ghidului practic elaborat și aprobat	MIDR OATUCL

Obiectiv specific 1.3: Asigurarea transpunerii până în anul 2030, a directivelor Uniunii Europene în domeniul apei potabile, sanitației și protecției resurselor acvatice și operaționalizarea mecanismelor de reglementare, monitorizare și control

Nr. crt.	Acțiuni	Termene de realizare	Costuri de implementare (mii lei)						Sursa de finanțare			Indicatori de monitorizare	Instituție responsabilă/parteneri
			Total	2026	2027	2028	2029	2030	Bugetul de Stat	Parteneri de dezvoltare	Surse neacoperite		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1.3.1:	Armonizarea cadrului legal privind apa destinată consumului uman cu prevederile Directivei (UE) 2020/2184, incluzând cerințe privind riscurile, monitorizarea, transparența și accesul populației la informații.	2027 - 2028	600	-	300	300	-	-	600	-	-	Proiect de lege aprobat de Guvern	MIDR MM MS
1.3.2:	Transpunerea Directivei (UE) 2024/3019 privind epurarea apelor uzate urbane, incluzând condiții	2026	600	600	-	-	-	-	600	Proiectul SAASM – BM	-	Proiect de lege aprobat de Guvern	MIDR MM

Nr. crt.	Acțiuni	Termene de realizare	Costuri de implementare (mii lei)						Sursa de finanțare			Indicatori de monitorizare	Instituție responsabilă/parteneri
			Total	2026	2027	2028	2029	2030	Bugetul de Stat	Parteneri de dezvoltare	Surse neacoperite		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	pentru formare aglomerări, epurare avansată, monitorizare calitate efluent și nămoluri.												
1.3.3:	Integrarea principiilor Directivei 2000/60/CE (Directiva Cadru Apă) în planificarea, monitorizarea și implementarea politicilor din sectorul AAS, inclusiv corelarea cu planurile de management ale	2027 - 2028	600	-	300	300	-	-	600	-	-	Proiect de lege aprobat de Guvern	MIDR MM

Nr. crt.	Acțiuni	Termene de realizare	Costuri de implementare (mii lei)						Sursa de finanțare			Indicatori de monitorizare	Instituție responsabilă/parteneri
			Total	2026	2027	2028	2029	2030	Bugetul de Stat	Parteneri de dezvoltare	Surse neacoperite		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	bazinelor hidrografice.												
1.3.4:	Elaborarea cadrului normativ privind reutilizarea apelor uzate epurate, în conformitate cu Regulamentul (UE) 2020/741, inclusiv criteriile de calitate, domeniile permise și monitorizare.	2027 - 2028	600	-	300	300	-	-	600	-	-	Proiect de lege aprobat de Guvern	MIDR MM MAIA
1.3.5:	Actualizarea legislației privind gestionarea și valorificarea nămolurilor de epurare, inclusiv opțiuni de reutilizare	2027 - 2028	600	-	300	300	-	-	600	-	-	Proiect de lege aprobat de Guvern	MIDR MM

Nr. crt.	Acțiuni	Termene de realizare	Costuri de implementare (mii lei)						Sursa de finanțare			Indicatori de monitorizare	Instituție responsabilă/parteneri
			Total	2026	2027	2028	2029	2030	Bugetul de Stat	Parteneri de dezvoltare	Surse neacoperite		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	în agricultură și energetică, în concordanță cu Directiva 86/278/CEE.												
Obiectiv general 2. Creșterea performanței instituționale, operaționale și tehnice a autorităților publice locale și a operatorilor de servicii													
Obiectiv specific 2.1. Instituirea și operaționalizarea, până în anul 2030, a mecanismelor de suport și a instrumentelor standardizate pentru autoritățile publice locale, în vederea gestionării proceselor de regionalizare, cooperare intercomunitară și a relațiilor contractuale cu operatorii AAS, în conformitate cu practicile europene													
2.1.1:	Elaborarea și implementarea mecanismului național de asistență tehnică pentru APL în procesul de regionalizare a serviciilor de alimentare cu apă și sanitație, inclusiv	2026-2027	500	300	200	-	-	-	500	-	-	Instrucțiunea MIDR privind acțiunile de regionalizare elaborată și aprobată Ghidul metodologic cu modele	MIDR ANRE ADR

Nr. crt.	Acțiuni	Termene de realizare	Costuri de implementare (mii lei)						Sursa de finanțare			Indicatori de monitorizare	Instituție responsabilă/parteneri
			Total	2026	2027	2028	2029	2030	Bugetul de Stat	Parteneri de dezvoltare	Surse neacoperite		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	prin aprobarea Instrucțiunii privind acțiunile de regionalizare (ordin MIDR) și elaborarea Ghidului metodologic pentru cooperare internă și delegare a serviciilor către operatori regionali, cu modele standardizate de contracte.											standardizate de contracte pentru cooperare internă și delegare de servicii elaborat și aprobat	
2.1.2:	Acordarea suportului continuu pentru APL în negocierea, monitorizarea și	2026 - 2030	5,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	5,000	-	-	Curs de formare continuă instituționalizat	MIDR INAMP ADR

Nr. crt.	Acțiuni	Termene de realizare	Costuri de implementare (mii lei)						Sursa de finanțare			Indicatori de monitorizare	Instituție responsabilă/parteneri
			Total	2026	2027	2028	2029	2030	Bugetul de Stat	Parteneri de dezvoltare	Surse neacoperite		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	evaluarea contractelor de delegare a gestiunii, inclusiv prin: (i) instituționalizarea unui curs de formare continuă în cadrul INAMP; (ii) instruirii anuale; (iii) asistență juridică și tehnică din partea MIDR și ADR.											în cadrul INAMP, Minim 50 de persoane instruite anual (manageri, juriști și specialiști relevanți).	
2.1.3:	Elaborarea și implementarea mecanismelor de finanțare și suport tehnic pentru inventarierea, digitalizarea și	2027 - 2030	20,000	-	5,000	5,000	5,000	5,000	20,000	-	-	Minim 50 de seturi de date digitalizate și înregistrate în Registrul de infrastructură	MIDR AGCC ADR

Nr. crt.	Acțiuni	Termene de realizare	Costuri de implementare (mii lei)						Sursa de finanțare			Indicatori de monitorizare	Instituție responsabilă/parteneri
			Total	2026	2027	2028	2029	2030	Bugetul de Stat	Parteneri de dezvoltare	Surse neacoperite		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	înregistrarea infrastructurii AAS în Registrul de infrastructură tehnico-edilitară, inclusiv amendarea HG nr. 152/2022 pentru a permite finanțarea inventarierii.											tehnico-edilitară	
2.1.4:	Elaborarea mecanismului de suport pentru APL în identificarea soluțiilor tehnico-economice optime (inclusiv studii de fezabilitate) și în pregătirea caietelor	2027-2030	1,000	400	150	150	150	150	1,000	-	-	Ghid explicativ elaborat, aprobat și publicat, Minimum 40 de instruiți regionali organizate	MIDR ADR

Nr. crt.	Acțiuni	Termene de realizare	Costuri de implementare (mii lei)						Sursa de finanțare			Indicatori de monitorizare	Instituție responsabilă/parteneri
			Total	2026	2027	2028	2029	2030	Bugetul de Stat	Parteneri de dezvoltare	Surse neacoperite		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	de sarcini pentru proiectare și execuția infrastructurii AAS, în conformitate cu prevederile Secțiunii Specializate AAS din PATN și cu cerințele privind gradul de epurare a apelor uzate, stabilite în funcție de mărimea aglomerației.											Serviciu de consultanță tehnică instituit în cadrul ADR	
2.1.5	Dotarea instituțiilor de învățământ cu unități sanitare interioare conforme și integrarea	2026-2030	350,000	100,000	75,000	75,000	50.000	50,000	125,000	100,000	125,000	85 % din instituțiile de învățământ dotate cu facilități	MEC MIDR MS ONDRL APL

Nr. crt.	Acțiuni	Termene de realizare	Costuri de implementare (mii lei)						Sursa de finanțare			Indicatori de monitorizare	Instituție responsabilă/parteneri
			Total	2026	2027	2028	2029	2030	Bugetul de Stat	Parteneri de dezvoltare	Surse neacoperite		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	acestora în sistemele publice sau locale de alimentare cu apă și sanitație, inclusiv prin conectarea obligatorie la rețelele nou construite sau reabilitate și/sau implementarea soluțiilor descentralizate conforme pentru gestionarea apelor uzate.											WASH interioare	Operatorii AAC UNICEF

Obiectiv specific 2.2. Creșterea, până în anul 2030, a performanței operaționale a operatorilor regionali AAS, astfel încât minimum 90% dintre aceștia să funcționeze pe baza principiului acoperirii costurilor și a standardelor operaționale europene

Nr. crt.	Acțiuni	Termene de realizare	Costuri de implementare (mii lei)						Sursa de finanțare			Indicatori de monitorizare	Instituție responsabilă/parteneri
			Total	2026	2027	2028	2029	2030	Bugetul de Stat	Parteneri de dezvoltare	Surse neacoperite		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
2.2.1:	Sprijinirea elaborării și actualizării Planurilor de Îmbunătățire a Performanței (PIP) pentru operatorii licențiați, cu indicatori de performanță standardizați (pierderi, eficiență energetică, continuitate, colectare venituri).	2026-2030	10,000	-	4,000	2,000	2,000	2,000	10,000	-	-	Minimum 25 PIP elaborate și aprobate	MIDR ADR
2.2.2:	Elaborarea și aplicarea mecanismelor de finanțare și suport pentru elaborarea	2027-2030	5,000	-	2,000	1,000	1,000	1,000	5,000	-	-	Minimum 8 PSA elaborate și aprobate	MIDR ADR

Nr. crt.	Acțiuni	Termene de realizare	Costuri de implementare (mii lei)						Sursa de finanțare			Indicatori de monitorizare	Instituție responsabilă/parteneri
			Total	2026	2027	2028	2029	2030	Bugetul de Stat	Parteneri de dezvoltare	Surse neacoperite		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	Planurilor de Siguranță a Apei (PSA) de către operatorii regionali, în conformitate cu Directiva (UE) 2020/2184, inclusiv prin instruirii și asistență tehnică specializată.												
2.2.3:	Elaborarea și aplicarea mecanismelor de finanțare destinate APL și operatorilor regionali în vederea extinderii domeniului de eligibilitate pentru	2026-2030	100,000	-	25,000	25,000	25,000	25,000	100,000	-	-	Hotărârea Guvernului aprobată Minimum 20 de proiecte implementate	MIDR ADR

Nr. crt.	Acțiuni	Termene de realizare	Costuri de implementare (mii lei)						Sursa de finanțare			Indicatori de monitorizare	Instituție responsabilă/parteneri
			Total	2026	2027	2028	2029	2030	Bugetul de Stat	Parteneri de dezvoltare	Surse neacoperite		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	<p>finanțarea investițiilor necesare creșterii performanței operatorilor AAS și dezvoltării capacităților tehnice ale APL, incluzând:</p> <ul style="list-style-type: none"> - digitalizare a sistemelor de operare ale operatorilor (SCADA, GIS, CMMS, DMA); - modernizarea și acreditarea laboratoarelor 												

Nr. crt.	Acțiuni	Termene de realizare	Costuri de implementare (mii lei)						Sursa de finanțare			Indicatori de monitorizare	Instituție responsabilă/parteneri
			Total	2026	2027	2028	2029	2030	Bugetul de Stat	Parteneri de dezvoltare	Surse neacoperite		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	<p>regionale conform ISO/IEC 17025;</p> <ul style="list-style-type: none"> - achiziția de echipamente, utilaje și mijloace logistice pentru operatori; - elaborarea și implementarea Planurilor de Îmbunătățire a Performanței (PIP) și a Planurilor de Siguranță a Apei (PSA); - finanțarea inventarierii, digitalizării și înregistrării 												

Nr. crt.	Acțiuni	Termene de realizare	Costuri de implementare (mii lei)						Sursa de finanțare			Indicatori de monitorizare	Instituție responsabilă/parteneri
			Total	2026	2027	2028	2029	2030	Bugetul de Stat	Parteneri de dezvoltare	Surse neacoperite		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	infrastructurii AAS în Registrul obiectivelor edilitare; - asigurarea accesului la resurse de energie regenerabilă, în special stațiile de epurare și pompare a rețelelor de canalizare, pentru a atinge țintele Directivei UE 3019/2024 privind apele urbane uzate.												
2.2.4:	Elaborarea și aplicarea mecanismelor de	2027-2030	10,000	-	1,000	3,000	3,000	3,000	10,000	-	-	Minimum 2 laboratoare	MIDR ADR

Nr. crt.	Acțiuni	Termene de realizare	Costuri de implementare (mii lei)						Sursa de finanțare			Indicatori de monitorizare	Instituție responsabilă/parteneri
			Total	2026	2027	2028	2029	2030	Bugetul de Stat	Parteneri de dezvoltare	Surse neacoperite		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	finanțare a operatorilor licențiați pentru modernizarea și acreditarea laboratoarelor regionale de analiză a apei conform ISO/IEC 17025, inclusiv dotarea completă și instruirea personalului.											echipate, dotate și acreditate	
2.2.5:	Elaborarea și aplicarea mecanismelor de finanțare a operatorilor pentru îmbunătățirea	2027 - 2030	20,000	-	6,000	6,000	6,000	2,000	20,000	-	-	Minimum 10 proiecte implementate	MIDR ADR

Nr. crt.	Acțiuni	Termene de realizare	Costuri de implementare (mii lei)						Sursa de finanțare			Indicatori de monitorizare	Instituție responsabilă/parteneri
			Total	2026	2027	2028	2029	2030	Bugetul de Stat	Parteneri de dezvoltare	Surse neacoperite		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	dotării operatorilor regionali cu echipamente, utilaje și mijloace logistice necesare operării eficiente a sistemelor AAS.												
2.2.6:	Elaborarea și aplicarea mecanismelor de finanțare a programelor de eficiență energetică și reutilizare a apelor uzate epurate, inclusiv prin proiecte-pilot susținute de MIDR	2027 - 2030	20,000	-	5,000	5,000	5,000	5,000	20,000	-	-	Minimum 5 proiecte pilot implementate	MIDR ADR MAIA

Nr. crt.	Acțiuni	Termene de realizare	Costuri de implementare (mii lei)						Sursa de finanțare			Indicatori de monitorizare	Instituție responsabilă/parteneri
			Total	2026	2027	2028	2029	2030	Bugetul de Stat	Parteneri de dezvoltare	Surse neacoperite		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	și partenerii de dezvoltare.												
Obiectiv specific 2.3. Creșterea, până în anul 2030, a nivelului de profesionalizare a resurselor umane din sectorul AAS, prin asigurarea instruirii și certificării a minim 25 % din personalul operatorilor licențiați și a minim 100 angajați ai APL relevante													
2.3.1:	Elaborarea Planului Național de Formare Continuă și Certificare Profesională, realizat în parteneriat cu UTM, pentru operatorii de servicii și autoritățile publice locale, prin Platforma Națională de Învățare și Colaborare UTM–Operatori–APL.	2027	2,000	1,000	1,000	-	-	-	2,000	-	-	Plan național elaborat și aprobat de Agenția Națională de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare (ANACEC)	MIDR MEC UTM ADR

Nr. crt.	Acțiuni	Termene de realizare	Costuri de implementare (mii lei)						Sursa de finanțare			Indicatori de monitorizare	Instituție responsabilă/parteneri
			Total	2026	2027	2028	2029	2030	Bugetul de Stat	Parteneri de dezvoltare	Surse neacoperite		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
2.3.2:	Consolidarea capacităților Institutului de Formare Continuă în domeniul AAS din cadrul UTM prin modernizarea bazei materiale, dotarea laboratoarelor și actualizarea programelor de formare.	2026-2030	3,000	600	600	600	600	600	3,000	-	-	Un laborator pentru studii dotat, modernizat și funcțional	MIDR MEC UTM ADR
2.3.3:	Implementarea planului național de formare continuă prin comandă de stat pentru funcționarii publici și personalul tehnic și managerial	2027-2030	3,000	-	750	750	750	750	3,000	-	-	Minimum 30 de persoane încadrate anual la studii de formare continuă	MIDR MEC UTM ADR

Nr. crt.	Acțiuni	Termene de realizare	Costuri de implementare (mii lei)						Sursa de finanțare			Indicatori de monitorizare	Instituție responsabilă/parteneri
			Total	2026	2027	2028	2029	2030	Bugetul de Stat	Parteneri de dezvoltare	Surse neacoperite		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	al operatorilor AAS, derulat de Institutul de Formare Continuă în domeniul AAS din cadrul UTM.												
2.3.4:	Promovarea parteneriatelor educaționale și de cercetare aplicată între mediul academic și operatorii de servicii AAS, prin integrarea practicienilor în activități didactice și prin dezvoltarea de proiecte comune de	2027-2030	1.000	-	250	250	250	250	1.000	-	-	Minimum 3 parteneriate funcționale universitate - operator, operaționalizate	MIDR MEC UTM

Nr. crt.	Acțiuni	Termene de realizare	Costuri de implementare (mii lei)						Sursa de finanțare			Indicatori de monitorizare	Instituție responsabilă/parteneri
			Total	2026	2027	2028	2029	2030	Bugetul de Stat	Parteneri de dezvoltare	Surse neacoperite		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	inovare, digitalizare și tehnologii verzi.												

Obiectiv general 3. Asigurarea sustenabilității financiare și creșterea capacității de mobilizare a resurselor pentru dezvoltarea sectorului AAS

Obiectiv specific 3.1. Dublarea, până în anul 2030, a volumului finanțărilor externe atrase în sectorul de alimentare cu apă și sanitație prin instituirea și operaționalizarea unui cadru național unic de coordonare și planificare a finanțărilor.

3.1.1:	Consolidarea și operaționalizarea Consiliului Sectorial pentru Coordonarea Asistenței Externe în domeniul AAS, prin instituirea unui mecanism funcțional de prioritizare a proiectelor, coordonare a partenerilor de dezvoltare și	2026 - 2030	250	50	50	50	50	50	250	-	-	4 ședințe anuale ale Consiliului desfășurate și documentate Mecanism funcțional de coordonare operațional și raport anual publicat	MIDR
--------	--	-------------	-----	----	----	----	----	----	-----	---	---	---	------

Nr. crt.	Acțiuni	Termene de realizare	Costuri de implementare (mii lei)						Sursa de finanțare			Indicatori de monitorizare	Instituție responsabilă/parteneri
			Total	2026	2027	2028	2029	2030	Bugetul de Stat	Parteneri de dezvoltare	Surse neacoperite		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	prevenire a suprapunerilor investiționale.												
3.1.2:	Crearea, operaționalizarea și actualizarea anuală a bazei de date naționale privind suportul partenerilor de dezvoltare în sectorul AAS, incluzând informații privind volumele financiare, stadiul implementării, zonele de intervenție și impactul proiectelor.	2026 - 2030	250	50	50	50	50	50	250	-	-	Bază de date națională creată și operaționalizată	MIDR ADR ONDRL MAIA

Nr. crt.	Acțiuni	Termene de realizare	Costuri de implementare (mii lei)						Sursa de finanțare			Indicatori de monitorizare	Instituție responsabilă/parteneri
			Total	2026	2027	2028	2029	2030	Bugetul de Stat	Parteneri de dezvoltare	Surse neacoperite		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
3.1.3:	Elaborarea și promovarea Portofoliului Unic al proiectelor prioritare (derivat din PATN – Secțiunea „Apă și Sanitație”), actualizat anual și utilizat în dialogul strategic cu partenerii externi pentru atragerea finanțărilor majore în infrastructura AAS	2027 - 2030	1,000	-	250	250	250	250	1,000	-	-	Portofoliu unic elaborat și actualizat anual	MIDR ADR ONDRL

Obiectiv specific 3.2. Instituirea și operaționalizarea, până în anul 2030, a unui cadru financiar național multianual care să asigure, din bugetul de stat, finanțarea anuală a cel puțin 50 de proiecte cu impact sistemic și regional din sectorul AAS

Nr. crt.	Acțiuni	Termene de realizare	Costuri de implementare (mii lei)						Sursa de finanțare			Indicatori de monitorizare	Instituție responsabilă/parteneri
			Total	2026	2027	2028	2029	2030	Bugetul de Stat	Parteneri de dezvoltare	Surse neacoperite		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
3.2.1:	Elaborarea Planului multianual de investiții 2026–2030 pentru sectorul AAS, corelat cu Strategia bugetară pe termen mediu, Planul Național de Investiții Publice și Secțiunea Specializată „Apă și Sanitație” din PATN.	2027	3,000	2,000	1,000	-	-	-	-	Proiectul SAASM – BM	-	Plan multianual de investiții elaborat, avizat și aprobat	MIDR ONDRL
3.2.2:	Consolidarea mecanismului financiar dedicat APL pentru extinderea rețelelor, reabilitarea	2026-2030	100,000	20,000	20,000	20,000	20,000	20,000	100,000	-	-	Minimum 20 proiecte de conectare a localităților la sistemele	MIDR ADR

Nr. crt.	Acțiuni	Termene de realizare	Costuri de implementare (mii lei)						Sursa de finanțare			Indicatori de monitorizare	Instituție responsabilă/parteneri
			Total	2026	2027	2028	2029	2030	Bugetul de Stat	Parteneri de dezvoltare	Surse neacoperite		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	sistemelor existente și conectarea localităților rurale și periurbane la infrastructura regională; includerea sprijinului pentru conectarea sistemelor autonome la magistralele regionale (Soroca-Bălți, Cahul, Râșcani, Leova-Iargara, ș.a.)											regionale implementate	
3.2.3:	Elaborarea și operaționalizarea cadrului național pentru utilizarea	2028-2030	2,000	-	-	-	1,000	1,000	-	-	2,000	Hotărâre de Guvern aprobată	MIDR ONDRL

Nr. crt.	Acțiuni	Termene de realizare	Costuri de implementare (mii lei)						Sursa de finanțare			Indicatori de monitorizare	Instituție responsabilă/parteneri
			Total	2026	2027	2028	2029	2030	Bugetul de Stat	Parteneri de dezvoltare	Surse neacoperite		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	<p>parteneriatelor public–private și a instrumentelor financiare inovatoare în sectorul de alimentare cu apă și sanitație, incluzând ca direcții potențiale:</p> <ul style="list-style-type: none"> - mecanisme de finanțare combinată (grant + împrumut avantajat); - garanții pentru proiecte de eficiență energetică și reducerea pierderilor; - împrumuturi cu 											Minim un proiect-pilot în regim PPP implementat (DBO sau contract de performanță).	

Nr. crt.	Acțiuni	Termene de realizare	Costuri de implementare (mii lei)						Sursa de finanțare			Indicatori de monitorizare	Instituție responsabilă/parteneri
			Total	2026	2027	2028	2029	2030	Bugetul de Stat	Parteneri de dezvoltare	Surse neacoperite		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	componentă de performanță (plata condiționată de atingerea indicatorilor); - contracte de tip PPP pentru modernizarea infrastructurii; - constituirea Fondului Național Revolving pentru investiții în AAS.												
Managementul programului													
4.1:	Elaborarea rapoartelor anuale de progres a implementării	2026-2030	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5 Rapoarte anuale de progres elaborate	MIDR

Nr. crt.	Acțiuni	Termene de realizare	Costuri de implementare (mii lei)						Sursa de finanțare			Indicatori de monitorizare	Instituție responsabilă/parteneri
			Total	2026	2027	2028	2029	2030	Bugetul de Stat	Parteneri de dezvoltare	Surse neacoperite		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
4.2:	Evaluarea rezultatelor intermediare ale Programului	2028	650	-	-	650	-	-	650	-	-	1 Raport de evaluare intermediară a programului elaborat	MIDR
4.3:	Organizarea Conferinței Naționale în domeniul Apei și Sanitației, pentru discutarea rezultatelor intermediare, asigurarea vizibilității progresului și consolidarea cooperării dintre actorii implicați	2028	200	-	-	200	-	-	-	-	200	Conferință națională organizată	MIDR

Nr. crt.	Acțiuni	Termene de realizare	Costuri de implementare (mii lei)						Sursa de finanțare			Indicatori de monitorizare	Instituție responsabilă/parteneri
			Total	2026	2027	2028	2029	2030	Bugetul de Stat	Parteneri de dezvoltare	Surse neacoperite		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
4.4:	Evaluarea rezultatelor finale ale Programului nou Program similar de avansare a rezultatelor obținute	2030+	600	-	-	-	-	600	600	-	-	1 Raport de evaluare finală a programului elaborat	MIDR